

Årsrapport 2012

SpareBank 1 Gruppen

Innhold

Styrets årsberetning	3	Balansenoter	
Resultatregnskap	18	Note 25	Klassifisering av finansielle eiendeler og forpliktelser 60
Utvidet resultat	19	Note 26	Verdsettelseshierarki 61
Balanse	20	Note 27	Verdipapirer til virkelig verdi 64
Kontantstrømoppstilling	21	Note 28	Verdipapirer tilgjengelig for salg 65
Endring i egenkapital	22	Note 29	Obligasjoner målt til amortisert kost 66
NOTER		Note 30	Virkelig verdi på finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost 67
Note 1	23	Note 31	Investeringer i datterselskaper 68
Note 2	23	Note 32	Investeringer i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet 68
Note 3	29	Note 33	Investeringseiendommer 70
Note 4	31	Note 34	Eiendom, anlegg og utstyr 71
Note 5	32	Note 35	Goodwill 72
Risikonoter		Note 36	Andre immaterielle eiendeler 73
Note 6	33	Note 37	Fordring på reassurandør 74
<i>Markedsrisiko</i>		Note 38	Fordring på forsikringstaker 74
Note 7	38	Note 39	Utlån til og fordringer på kunder og kredittinstitusjoner 74
Note 8	38	Note 40	Tap på utlån og garantier 76
Note 9	39	Note 41	Andre eiendeler 77
<i>Forsikringsrisiko</i>		Note 42	Forsikringsforpliktelser i livsforsikring 77
Note 10	40	Note 43	Forsikringsteknisk avsetning i skadeforsikring 79
Note 11	44	Note 44	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer 81
<i>Kredittrisiko</i>		Note 45	Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner 81
Note 12	48	Note 46	Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner 82
Note 13	49	Note 47	Gjeld vedrørende gjenforsikring 83
Note 14	50	Note 48	Andre forpliktelser 83
<i>Likviditetsrisiko</i>		Øvrige noter	
Note 15	50	Note 49	Endringer i konsernstruktur 83
Resultatnoter		Note 50	Eierstruktur 85
Note 16	51	Note 51	Antall ansatte og årsverk 85
Note 17	52	Note 52	Vesentlige transaksjoner med nærstående parter 86
Note 18	53	Note 53	Hendelser etter balansedagen, tvistesaker 89
Note 19	54	Note 54	Omarbeidet balanse for SpareBank 1 Gruppen konsern per 31. desember 2011 90
Note 20	54		Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5 91
Note 21	54		Revisjonsberetning 92
Note 22	55		Kontrollkomitéens uttalelse til årsoppgjøret for 2012 94
Note 23	57		Styrets redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse 95
Note 24	59		Styrets retningslinjer for samfunnsansvar 97
			Revisjonsutvalget 99
			Kompensasjonsutvalget 100
			Proforma regnskap for SpareBank 1-alliansen 101

Styrets årsberetning for 2012

SpareBank 1 Gruppen

VIRKSOMHETEN I 2012

- Mer enn en dobling av resultat før skatt for konsernet sammenlignet med 2011.
- Rekordresultat før skatt i SpareBank 1 Livsforsikring AS, som skyldes bedring i både risiko- og administrasjonsresultatet. Selskapet bygget ytterligere buffere gjennom året. Endringer i regelverket for fritaksmetoden ga en vesentlig økning i skattekostnaden.
- Reduksjon i skadeprosent og mer enn en dobling av finansinntektene bidro til betydelig resultatfremgang i SpareBank 1 Skadeforsikring konsern.
- I september ble det besluttet å samle SpareBank 1 Livsforsikring og SpareBank 1 Skadeforsikring i ett forretningsområde. Målet er å skape et helhetlig kundetilbud og sterke, interne fagmiljøer.
- Redusert gjennomsnittlig forvaltningskapital ga lavere inntekter og bidro til underskudd i ODIN Forvaltning AS. Ny administrerende direktør kom på plass i 3. kvartal og en omfattende snuoperasjon er gjennomført.
- Marginpress i factoring og fall i inkassoinntektene førte til en resultatvekkelse i SpareBank 1 Gruppen Finans konsernet.
- Det har vært en sterk satsing på et nasjonalt kapitalmarkedsmiljø gjennom SpareBank 1 Markets AS. Selskapet har i betydelig grad styrket sin posisjon i markedet for obligasjonsemisjoner gjennom året.

SpareBank 1 Gruppen AS er et holdingselskap som gjennom sine datterselskaper produserer, leverer og distribuerer produkter innenfor skadeforsikring, livsforsikring, fondsforvaltning, kapitalmarkedsvirksomhet, factoring, inkasso og langtidsovervåkning.

SpareBank 1 Gruppen AS er eid av SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 %), SpareBank 1 SMN (19,5 %), SpareBank 1 SR-Bank ASA (19,5 %), Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 %), Sparebanken Hedmark (12 %) og Landsorganisasjonen i Norge/fagforbund tilknyttet LO (10%). SpareBank 1 Gruppen AS har kontoradresse i Tromsø, og konsernets primærmarked er Norge.

I årsberetningen benyttes SpareBank 1 Gruppen AS om holdingselskapet, og SpareBank 1 Gruppen om konsernet.

2012 var et år karakterisert av gode finansmarkeder og reduksjon i skadeprosenter. SpareBank 1 Gruppen oppnådde et resultat før skatt på 786,6 mill. kroner, mot 387,3 mill. kroner i 2011. Resultat etter skatt ble 443,4 mill. kroner, mot 525,8 mill. kroner i 2011. Svekkelsen av resultat etter skatt skyldes høy skattekostnad i SpareBank 1 Livsforsikring AS som følge av endringer i regelverket for fritaksmetoden for livsforsikringsselskaper. Resultatet ga en annualisert egenkapitalavkastning på 8,7 %, mot 11,1 % i 2011. Korrigert for engangseffekt på 193,0 mill. kroner, som følge av nevnte regelverksendring for skatt i livsforsikringsselskap, var egenkapitalavkastningen på 12,3 %.

Samlet forvaltningskapital for SpareBank 1 Gruppen var 46,3 mrd. kroner per 31. desember 2012. Dette representerer en vekst på 10,3 % fra 2011.

Kapitaldekningen for SpareBank 1 Gruppen per 31. desember 2012 var 14,6 %, mot 16,2 % ved utgangen av fjoråret. Kjernekapitaldekningen ved utgangen av 2012 utgjorde 13,1 %, mot 14,6 % året før. Kapitalsituasjonen i SpareBank 1 Gruppen vurderes som tilfredsstillende, og det er styrets vurdering at konsernet er godt kapitalisert til å møte forventede krav i forbindelse med Solvens II-regelverket.

SpareBank 1 Livsforsikring AS oppnådde det beste resultatet før skatt i selskapets historie, med positiv utvikling i både risiko- og administrasjonsresultatet. Gjennom 2012 har SpareBank 1 Livsforsikring AS ytterligere styrket bufferkapitalen, blant annet gjennom en økning av kursreguleringsfondet med 405,1 mill. kroner. Resultatutviklingen i selskapet viser en fortsatt positiv utvikling i administrasjonsresultatet, som var 9,7 mill. kroner bedre enn i 2011. Selskapet fikk et renteresultat på 268,8 mill. kroner, som er

en reduksjon på 99,8 mill. kroner fra 2011. Risikoresultat etter tekniske avsetninger ble 291,5 mill. kroner, som er 50,1 mill. kroner bedre enn forrige år. Erstatningsavsetningene innen individuelle forsikringer ble styrket med til sammen 147 mill. kroner. Avsetningene er nå vurdert til å være tilstrekkelige. SpareBank 1 Livsforsikring AS fikk en skattekostnad på 290,2 mill. kroner. Den høye skattekostnaden skyldes endringer i regelverket for livsforsikringselskaper hvor fritaksmetoden ikke lenger er gjeldende for aksjer mv. som inngår i kollektiv- og investeringsvalgporteføljen med virkning fra og med 1. januar 2012. Engangseffekten knyttet til denne endringen utgjorde 193,0 mill. kroner og ble belastet i 4. kvartal.

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern hadde et resultat før skatt på 618,9 mill. kroner, som er 433,6 mill. kroner bedre enn i 2011. Resultatet fra forsikringsvirksomheten ble 62,4 mill. kroner. Dette var en forbedring på 99,7 mill. kroner sammenlignet med 2011. Resultatforbedringen skyldes i hovedsak forbedret skadeprosent, innen både privatmarkedet og bedriftsmarkedet. SpareBank 1 Skadeforsikring konserns brutto combined ratio for 2012 ble 98,7%, og brutto skadeprosent ble 79,1%. Sammenlignet med 2011 ble skadeprosenten redusert med 5,5 prosentpoeng. Bestandspremien for SpareBank 1 Skadeforsikring konsern økte med 248 mill. kroner og total premiebestand ved årsskiftet var 5,45 mrd. kroner.

I 2012 ble det besluttet å foreta en tettere integrasjon mellom skade- og livsforsikringsvirksomhetene i konsernet. Målet er å skape et helhetlig kundetilbud og sterke, interne fagmiljøer. Tettere samarbeid mellom selskapene vil også skape grunnlag for mer effektive prosesser i hele verdikjeden, sterkere konkurransevne og lavere kostnader. Organisasjonsmodell og juridisk struktur for den samlede forsikringsvirksomheten, er betinget av myndighetenes godkjenning.

ODIN Forvaltning konsern hadde 24,8 mrd. kroner under forvaltning per 31. desember 2012. Dette var en økning på 1,4 mrd. kroner fra 2011. Fall i gjennomsnittlig forvaltningskapital i 2012 sammenlignet med 2011 førte til en reduksjon på 46,4 mill. kroner i forvaltningshonorarer. Resultat før skatt ble -20,4 mill. kroner. Korrigert for engangskostnader på ca. 30 mill. kroner hadde selskapet en positiv underliggende drift i 2012.

For SpareBank 1 Markets AS ble resultatet et underskudd på 168,5 mill. kroner. 2012 har vært et år med fokus på investeringer for å få på plass de nødvendige rammevilkår for en sterk kapitalmarkedsenhet. Selskapet har i løpet av 2012 i betydelig grad styrket sin posisjon i markedet for obligasjonsemissjoner, i hovedsak som følge av at samarbeidet med SpareBank 1 SMN ble operativt i 2. kvartal 2012. Samarbeidet innebærer blant annet tilgang til balansekapasitet i SpareBank 1 SMN. Resultatet for året er preget av den oppbyggingen som har funnet sted.

SpareBank 1 Gruppen Finans konsern, med forretningsområdene factoring, inkasso og langtidsovervåkning, oppnådde et resultat før skatt på 25,1 mill. kroner. Factoringvirksomheten, organisert i SpareBank 1 Gruppen Finans AS, var landets tredje største med en markedsandel på 15,7%, mot 14,1% i 2011. For inkassovirksomheten, organisert i Conecto AS, ble resultat før skatt 16,7 mill. kroner, mot 24,7 mill. kroner i 2011. Reduksjon i saksinngangen ga fall i inkassoinntektene. Høyere porteføljevolum enn i 2011 har medført økte renteinntekter innenfor porteføljeadministrasjon, organisert i SpareBank 1 Gruppen Finans AS. Samlet porteføljevolum var 1.504 mill. kroner per 31. desember 2012, en økning på 352 mill. kroner fra forrige årsskifte.

SpareBank 1 Gruppen har de siste årene, gjennom strukturendringer og kjøp, foretatt strategiske satsinger innenfor viktige produktområder med kapitalmarkedsområdet, inkasso og factoring som de ferskeste eksemplene. Målet er kontroll på produkt- og verdikjeden til beste for både kunder og eiere.

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Aksjene i SpareBank 1 Gruppen AS er ikke børsnotert, men selskapet hadde per 31. desember 2012 obligasjonslån notert på Oslo ABM. Selskapet har, som vist ovenfor i avsnittet om «virksomheten i 2012», en konsentrert aksjeeierstruktur. Alle aksjeeiere og aksjeeiergrupperinger er representert i styret enten direkte eller indirekte. Det er løpende og god kontakt med alle aksjeeiere og aksjeeiergrupperinger i selskapet. Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har drøftet «Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse», og sluttet seg til denne der den gir føringer som er aktuelle og relevante for et selskap som ikke har aksjer notert på børs.

Styrets samlede redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse er inntatt i årsrapporten for 2012.

Konsernledelsen

Konsernledelsen i SpareBank 1 Gruppen har ansvaret for å drive og utvikle finanskonsernet, med fokus på resultater og drift knyttet til selskapene i konsernet, såvel som ansvaret for det operative samarbeidet mellom SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1-bankene.

Opplysning om godtgjørelse

Opplysninger om godtgjørelse til administrerende direktør, konsernledelsen, styret, representantskap og kontrollkomitéen fremgår av regnskapets note 22, og opplysninger om godtgjørelse til revisor fremgår av note 21.

Utbyttepolitikk

SpareBank 1 Gruppen AS har som langsiktig mål å utbetale 30–50% av overskuddet, på konsolidert nivå, som netto utbytte til eier. Ved fastleggelse av netto utbytte for SpareBank 1 Gruppen AS skal det legges vekt på at man har en tilfredsstillende kjerne-

og total kapitaldekning i forhold til planlagt vekst samt at den finansielle stilling for øvrig vurderes som tilfredsstillende i forhold til interne ICAAP beregninger og konsernets likviditet. Målsettingen er at kjernekapitalen inklusive fondsobligasjoner skal utgjøre minimum 11 % og total kapitaldekning minimum 13 %. SpareBank 1 Gruppen skal opprettholde de mål til kapitaldekning som etableres under Solvens II-regimet med god margin.

Styrets forslag til netto utbytte for 2012 vektlegger at SpareBank 1 Gruppen AS de siste årene ikke har utbetalt netto utbytte, samt at konsernet vurderes å være tilstrekkelig kapitalisert til å møte forventede Solvens II-krav. Forslaget til netto utbytte for 2012 bidrar til å gjøre SpareBank 1 Gruppen AS måloppfyllende med hensyn til det langsiktige målet om å utbetale 30–50 % av overskuddet på konsolidert nivå.

SPAREBANK 1 GRUPPEN – RESULTATER OG NØKKELTALL

SpareBank 1 Gruppen AS og konsernet avlegger regnskap i tråd med EU-godkjent IFRS (International Financial Reporting Standards).

SpareBank 1 Gruppen oppnådde et resultat før skatt på 786,6 mill. kroner, mot 387,3 mill. kroner i 2011. God utvikling i verdipapirmarkedene kombinert med redusert skadeprosent har bidratt til en betydelig resultatfremgang.

Resultat etter skatt ble 443,4 mill. kroner og dette ga en egenkapitalavkastning på 8,7 %. Konsernet hadde en skattekostnad på 343,3 mill. kroner, mot en skatteinntekt på 138,5 mill. kroner i 2011. Den høye skattekostnaden skyldes engangseffekt på 193,0 mill. kroner knyttet til innføringen av nye regler om begrensning av fritaksmetoden for aksjer som eies av livsforsikringselskap. Korrigert for denne skattebelastningen var egenkapitalavkastningen i konsernet 12,3 %.

Resultat per forretningsområde:

Mill. kroner	2012	2011
Resultat datterselskaper før skatt:		
SpareBank 1 Livsforsikring AS	479,4	414,1
SpareBank 1 Skadeforsikring konsern	618,9	185,3
ODIN Forvaltning konsern	-20,4	21,8
SpareBank 1 Markets AS	-168,5	-154,8
SpareBank 1 Medlemskort AS	10,4	12,1
SpareBank 1 Gruppen Finans konsern	25,1	27,9
Konsernjusteringer	-8,5	28,7
Sum resultat datterselskaper før skatt	936,4	535,1

SpareBank 1 Livsforsikring AS

SpareBank 1 Livsforsikring AS har satsingsområdene sine innenfor innskuddspensjon, gruppelivsforsikring og individuelle risikoforsikringer. Selskapets produkter distribueres hovedsakelig gjennom bankene i SpareBank 1-alliansen, LO og LO-forbund.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2012	2011
Risikoresultat etter tekniske avsetninger	291,5	241,4
Administrasjonsresultat	-56,2	-65,9
Renteresultat	268,8	368,5
Oppreservering	-145,3	-187,3
Vederlag for rentegaranti	25,9	22,7
Samlet resultat før tilleggsavsetninger	384,7	379,4
Avsetning til tilleggsavsetninger	-43,7	0,0
Resultat til kunder	-43,1	-61,5
Avkastning på selskapets midler	181,5	96,2
Resultat til eier før skatt	479,4	414,1
Skattekostnad	-290,2	97,8
Resultat til eier etter skatt	189,2	511,9

SpareBank 1 Livsforsikring AS oppnådde det beste resultatet før skatt i selskapets historie med 479,4 mill. kroner, mot 414,1 mill. kroner i 2011.

Det har vært en betydelig økning i salget av innskuddspensjon og individuelle risikoforsikringer, med henholdsvis 26 % og 15 % sammenlignet med 2011. Selskapet har i løpet av 2012 opprettholdt en sterk stilling i markedet for individuelle risikoforsikringer. Salget av gruppelivsforsikringer har økt med 130 % i forhold til året før.

SpareBank 1 Livsforsikring AS har gjennom 2012 styrket bufferkapitalen, blant annet gjennom en økning i kursreguleringsfondet på 405,1 mill. kroner. Selskapet har i tillegg styrket oppreserveringene for økt levealder med 145,3 mill. kroner.

Totalresultat etter skatt ble 189,2 mill. kroner, som er 322,7 mill. kroner lavere enn i 2011. Selskapet hadde en høy skattekostnad på 290,2 mill. kroner, mot en skatteinntekt på 97,8 mill. kroner året før. Nytt regelverk om endring i beskatningen av aksjerelaterte investeringer i forvaltningen av kundemidlene i livsforsikringselskap, inneholdt ikke overgangsordninger for skattemessig inngangsverdi. Bruk av historisk kostpris medførte dermed en betydelig engangskostnad, ved beregning av latent utsatt skatt, på 193,0 mill. kroner.

Risikoresultat

Netto risikoresultat økte med 50,1 mill. kroner siden utgangen av 2011, og utgjorde 291,5 mill. kroner. I likhet med 2011 var det i 2012 en oppbygging av erstatningsavsetningene knyttet til uførhet innen individuelle rente- og kapitalforsikringer. Tilsvarende avsetninger innen kollektive pensjonsforsikringer var lavere enn året før. Avsetningene for alle produktgrupper ansees å være tilstrekkelige ved utgangen av 2012.

Administrasjonsresultat

Administrasjonsresultatet ble -56,2 mill. kroner, noe som var en forbedring på 9,7 mill. kroner sammenlignet med 2011, til tross for

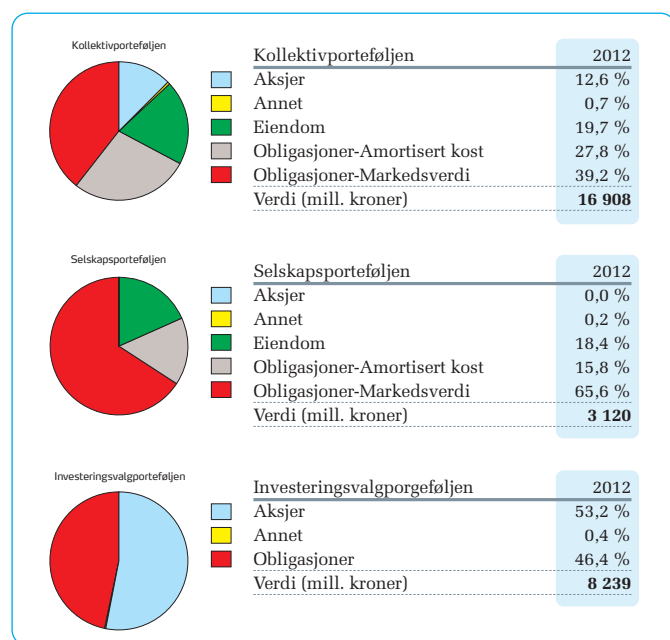
kostnader av engangskaraktér i forbindelse med omstillingsprosess i selskapet.

Avkastningsresultat

Renteresultat ble 268,8 mill. kroner, mot 368,5 mill. kroner i 2011. Reduksjonen skyldes lavere realiserte kursgevinster. Av renteovertskuddet ble henholdsvis 94,7 mill. kroner benyttet til å styrke premiereserven på grunn av forventning om økt levealder og 43,7 mill. kroner avsatt til tilleggsavsetninger. Selskapet hadde tilleggsavsetninger på 374,7 mill. kroner ved utgangen av 2012 sammenlignet med 344,1 mill. kroner ved utgangen av 2011.

Verdijustert kapitalavkastning i kollektivporteføljen under ett ble 7,3%. Den bokførte kapitalavkastningen ble 4,7%. I 2011 ble tilsvarende avkastning henholdsvis 2,5% og 5,4%. I selskapsporteføljen ble kapitalavkastningen 5,7%, mot 4,3% året før.

Aktivaallokering per portefølje per 31.12.2012:

Soliditet og kapitalforhold

Selskapets forvaltningskapital var 29,1 mrd. kroner per 31. desember 2012. Dette tilsvarer en økning på 9,2% fra 2011.

Bufferkapitalen, etter foreslått disponering av årets resultat, utgjorde 2,3 mrd. kroner, tilsvarende 13,6% av de forsikringsmessige avsetningene. Til sammenligning utgjorde bufferkapitalen 1,7 mrd. kroner året før, tilsvarende 11,0% av de forsikringsmessige avsetningene. Hovedårsaken til styrkingen i bufferkapitalen, er økningen i kursreguleringsfondet til 590,0 mill. kroner fra 184,9 mill. kroner i 2011.

Selskapets kapitaldekning var 18,5% ved utgangen av 2012, som er uendret fra 2011. Hele den ansvarlige kapitalen består av kjerne-

kapital. Selskapet ble tilført 248,0 mill. kroner i egenkapital gjennom konsernbidrag.

Ved utgangen av 2012 ble rente- og risikooverskuddet innen kollektiv ytelsespensjon og fripoliser, på til sammen 145,3 mill. kroner, avsatt til premiereserven på grunn av forventning om økt levealder i forsikringsbestanden. Avsetningen fordelte seg med 83,1 mill. kroner for kollektiv ytelsespensjon og 62,2 mill. kroner for fripoliser.

Solvensmarginkapitalprosenten per 31. desember 2012 var 309,2%, mot 303,5% året før. Minstekravet til solvensmarginkapital er 100%. Ved utgangen av 2012 utgjorde solvensmarginkravet 864,3 mill. kroner, mot 794,6 mill. kroner i 2011.

Selskapet arbeider løpende med vurdering av konsekvensene av og tilpasning til det kommende Solvens II-regelverket.

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern er det ledende norske selskapet på salg av forsikring gjennom bank, men har også direkte distribusjon til privatkunder, samt salg via meglerkanalen til bedriftsmarkedskunder.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2012	2011
<i>Forfalt brutto premie</i>	5 600,4	5 358,2
Opptjente premier for egen regning	5 073,1	4 695,9
Påløpne erstatninger for egen regning	-3 970,9	-3 973,5
Forsikringsrelaterte driftskostnader for egen regning	-1 012,9	-884,7
Andre forsikringsrelaterte inntekter/kostnader	14,3	31,8
Andre tekniske avsetninger	-41,2	93,2
Forsikringsresultat	62,4	-37,3
Netto finansinntekter	537,6	260,3
Andre kostnader	-0,1	0,0
Driftsresultat	599,9	223,0
Endring av sikkerhetsavsetning	19,0	-37,7
Resultat før skatt	618,9	185,3
Skattekostnad	-142,8	-94,6
Resultat etter skatt	476,1	90,7

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern oppnådde et resultat før skatt på 618,9 mill. kroner, mot 185,3 mill. kroner i 2011. Den sterke resultatfremgangen skyldes høye netto finansinntekter og betydelig bedret forsikringsresultat i morselskapet.

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern hadde en premieinntekt for egen regning på 5,1 mrd. kroner, tilsvarende en vekst på 8,0% fra 2011. SpareBank 1 Skadeforsikring konsernets bestandspremie økte med 248 mill. kroner, noe som tilsvarer en vekst på 4,8% fra året før. Det var vekst innenfor både bankdistribusjon, LO og datterselskapet Unison Forsikring AS. Den totale premiebestanden ved utgangen av 2012 utgjorde ca. 5,45 mrd. kroner.

Erstatningskostnader

SpareBank 1 Skadeforsikring konsernets brutto skadeprosent utgjorde 79,1 %, tilsvarende en bedring på 5,5 prosentpoeng fra 2011. Den gode utviklingen skyldes premietiltak som har gitt inntektsvekst, samtidig som skadekostnadene har blitt redusert. Betydelige avviklingsgevinster for sentrale produktgrupper og skadekostnadsprosjektet, med formål å redusere innkjøpskostnader innenfor skadeoppgjør, har bidratt til lavere skadekostnader.

Naturskaderesultatet er forbedret, til tross for et betydelig avviklingstap, som skyldes at stormene «Berit» og «Dagmar» medførte høyere erstatningsutbetalinger enn estimert per 31. desember 2011.

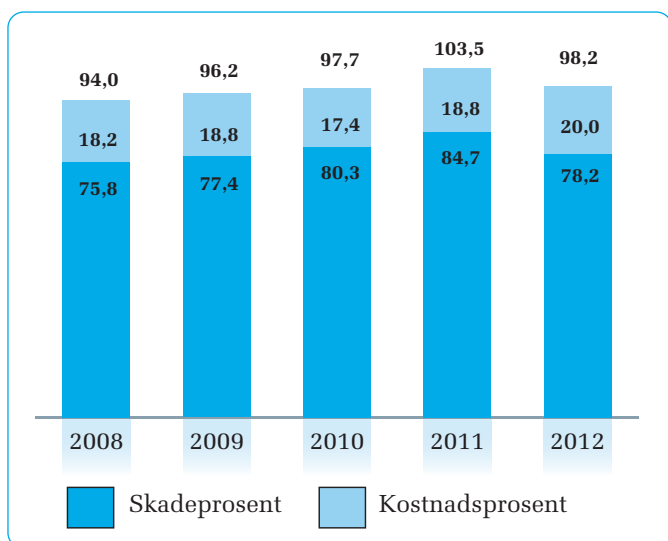
SpareBank 1 Skadeforsikring konsern hadde i 2012 fremdeles et stort innslag av storskader. Det inntraff 7 storskader i løpet av året med erstatningssum på over 10 mill. kroner. Totale erstatningskostnader knyttet til storskader var på 138 mill. kroner og utgjorde 2,5 prosentpoeng av konsernets brutto skadeprosent. Tilsvarende i 2011, var det 6 storskader med erstatningssum på over 10 mill. kroner, og totale erstatningskostnader på 144 mill. kroner.

Driftskostnader

Brutto kostnadsprosent ble 19,6 %, tilsvarende en økning på 0,7 prosentpoeng fra året før. Økningen skyldes hovedsakelig engangskostnader knyttet til restrukturering. Lønnsomhetsprovisjoner til eierbankene utgjorde 0,9 prosentpoeng av kostnadsprosenten, mot 0,6 prosentpoeng i 2011.

Combined ratio for egen regning, inkludert naturskader, utgjorde 98,2 %, noe som er 5,3 prosentpoeng bedre enn i 2011.

Utvikling i combined ratio for egen regning (%):

I 2012 ble bestemmelsen om erstatningsavsetning i forsikringsvirksomhetsloven presisert. Som følge av denne presiseringen skal indirekte skadebehandlingskostnader inngå ved måling av

erstatningskostnader, mens de tidligere var klassifisert som driftskostnader. Dette innebærer en allokering fra administrasjonskostnader til utbetalte skader. Endringen har ingen resultat effekt, men innebar en økning i skadeprosent for egen regning på 4,1 prosentpoeng med en tilsvarende reduksjon i kostnadsprosenten. Sammenligningstall for tidligere år er omarbeidet i henhold til ny forskrift.

Finansresultat

2012 var et godt år i finansmarkedet, noe som gjenspeiles i økte netto finansinntekter sammenlignet med 2011. SpareBank 1 Skadeforsikring konsern hadde netto finansinntekter på 537,6 mill. kroner, mot 260,3 mill. kroner i 2011. Finansavkastningen for konsernets portefølje var 5,2%. Forbedringen i finansresultatet skyldes en høy aksjeavkastning med 19,7 %, samt en tilfredsstillende avkastning i renteporteføljen.

Kapitalforhold

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern hadde ved utgangen av 2012 en total forvaltningskapital på 14,8 mrd. kroner. Dette er en økning på 1,6 mrd. kroner fra 2011. Kapitaldekningen utgjorde 37,1% ved utgangen av året, som tilsvarer en overdekning i forhold til myndighetenes minimumskrav på 1.800 mill. kroner. Kapitaldekningen ble styrket med 4,3 prosentpoeng sammenlignet med utgangen av 2011.

Unison Forsikring AS

Unison Forsikring AS er et heleid datterselskap av SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Unison Forsikring AS fikk et resultat før skatt på -250,4 mill. kroner. Resultat før skatt i 2011 var -197,2 mill. kroner. Det er og vil bli gjennomført en rekke tiltak for å bedre lønnsomheten i Unison Forsikring AS, herunder avhendelse og reprising av en rekke av selskapets forsikringsporteføljer. Dette medfører også en betydelig reduksjon i antall ansatte i selskapet. Det er besluttet å fusjonere Unison Forsikring AS inn i SpareBank 1 Skadeforsikring AS med regnskapsmessig virkning fra 1. januar 2013. Fusjonen forutsetter godkjenning fra myndighetene.

ODIN Forvaltning konsern

ODIN Forvaltning konsern er en av Norges største forvaltere av aksjefond. ODIN Forvaltning konsern er en verdiorientert aksjefondsforvalter, som på vegne av andelseierne investerer i undervurderte selskaper som har gode produkter, sterk kontantstrøm, solide balanser og høy utbyttekapasitet.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2012	2011
Forvaltningshonorar	257,1	303,5
Sum driftsinntekter	257,1	303,5
Lønnskostnader	-110,1	-108,5
Avskrivninger	-26,0	-23,5
Andre driftskostnader	-130,6	-151,2
Sum driftskostnader	-266,7	-283,2
Driftsresultat	-9,6	20,3
Netto finansinntekter	-10,8	1,5
Resultat før skatt	-20,4	21,8
Skattekostnad	1,9	-7,0
Resultat etter skatt	-18,5	14,8

ODIN Forvaltning konsern hadde et underskudd på 20,4 mill. kroner før skatt, mot et overskudd på 21,8 mill. kroner året før. Organisasjonen har i 2. halvår 2012 vært gjennom en omstilling fokusert på forbedring av forvaltningsprosessene og kostnadsreducerende tiltak. Konsernets driftsresultat for 2012 ble -9,6 mill. kroner, sammenlignet med 20,3 mill. kroner i 2011. Resultat-svekkelsen skyldes en kombinasjon av lavere gjennomsnittlig forvaltningskapital gjennom året og kostnader av engangskaraktér på ca. 30 mill. kroner.

10 av 12 egenforvaltede aksjefond, alle 5 rentefond og alle 3 kombinasjonsfond ga avkastning foran sine respektive referanseindekser i 2012.

Forvaltningskapital

Ved utgangen av 2012 forvaltet ODIN Forvaltning konsern til sammen 24,8 mrd. kroner, hvorav 22,9 mrd. kroner i aksjefond, 0,9 mrd. kroner i kombinasjonsfond og 1,0 mrd. kroner i rentefond.

Det var netto innløsning i aksjefond på 1,8 mrd. kroner. Dette i kombinasjon med svak relativ avkastning i ODIN Forvaltning konsernets to største fond medførte at ODIN Forvaltning konsernets markedsandel for aksjefond falt til 8,2 % fra 8,9 % i 2011.

Det var netto nyttegning med 184 mill. kroner i ODIN Forvaltning konsernets kombinasjonsfond. ODIN Forvaltning konsernet hadde en markedsandel i kombinasjonsfond på 4,4 %, sammenlignet med 3,8 % i 2011. ODIN Forvaltning konsernets fem rentefond hadde netto nyttegning på 203,5 mill. kroner, og ved utgangen av 2012 var markedsandelen for rentefond 0,4 %.

SpareBank 1 Markets AS

SpareBank 1 Markets AS er et analysebasert kapitalmarkeds-miljø med virksomhet innenfor corporate finance, fremmedkapital og aksjemegling. SpareBank 1 Gruppen AS eide 97,55 % av aksjene i SpareBank 1 Markets AS ved utgangen av 2012. De resterende aksjene var eiet av ansatte.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2012	2011
Sum inntekter	149,6	86,2
Lønn og lønnsrelaterte kostnader	-203,5	-149,7
Andre driftskostnader	-104,7	-81,1
Avskrivninger	-6,5	-8,0
Sum driftskostnader	-314,6	-238,8
Driftsresultat	-165,0	-152,6
Netto finanskostnader	-3,5	-2,2
Resultat før skatt	-168,5	-154,8
Skattekostnad	44,1	41,7
Resultat etter skatt	-124,4	-113,1

Resultat før skatt ble et underskudd på 168,5 mill. kroner. Samlet omsetning ble 149,6 mill. kroner, som er en bedring på 63,3 mill. kroner fra 2011. Inntekter fra fremmedkapitalområdet var 54,1 mill. kroner, som er en bedring på 42,5 mill. kroner fra 2011. Fremgangen skyldes at selskapet i betydelig grad har styrket sin posisjon i markedet for obligasjonsemisjoner gjennom året, i hovedsak som følge av samarbeidet med SpareBank 1 SMN. Kurtasje for forretningsområdet Equities og High yield utgjorde 39,8 mill. kroner, corporate finance honorarer ble 50,7 mill. kroner og andre inntekter 5,1 mill. kroner.

SpareBank 1 Markets AS har de siste to årene gjennomført en restrukturering. Ressursene har i denne perioden vært benyttet til å få på plass de nødvendige rammevilkår for en sterk kapitalmarkeds-enhet. Resultat for 2012 er preget av denne restruktureringen, samt av en utfordrende markedsituasjon innenfor egenkapitalmarkedet som har påvirket inntekspotensialet for alle aktører i bransjen.

SpareBank 1 Markets AS etablerte i 2012 et formalisert samarbeid med SpareBank 1 SMN om egenhandel i obligasjoner og derivater. Samarbeidet understøtter emisjonsvirksomheten og dermed plasseringskapasiteten. Økt balansekapasitet har gjort SpareBank 1 Markets AS bedre i stand til effektivt å formidle kapital mellom låntagere og investorer, samt å tilby sine kunder relevante løsninger for styring av risiko. Selskapet er nå etablert som en sentral aktør i markedet for senior bank finansiering.

SpareBank 1 Gruppen Finans konsern

SpareBank 1 Gruppen Finans AS produserer, leverer og distribuerer tjenester innen factoring, porteføljekjøp og porteføljeforvaltning. Selskapet har sin forretningsadresse i Oslo og driver factoring-virksomhet i Ålesund og Tromsø. SpareBank 1 Gruppen Finans AS eier 100 % av aksjene i Conecto AS, som har sin virksomhet innen utenomrettslig og rettslig inkasso. Begge selskapene er organisert i et underkonsern i SpareBank 1 Gruppen AS hvor eierselskap og ledelse ligger i SpareBank 1 Gruppen Finans AS.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2012	2011
SpareBank 1 Gruppen Finans AS	12,1	12,2
<i>Ledelse</i>	-7,1	-5,9
<i>Forretningsområdet Factoring</i>	12,8	14,6
<i>Forretningsområdet Portefølje</i>	6,4	3,5
Conecto AS	16,7	24,7
Sum resultat datterselskaper før skatt	28,8	36,9
Merverdiavskrivninger	-3,7	-9,0
Resultat før skatt	25,1	27,9
Skattekostnad	-6,7	-8,8
Resultat etter skatt	18,4	19,1

SpareBank 1 Gruppen Finans konsern oppnådde et resultat før skatt på 25,1 mill. kroner, som var 2,8 mill. kroner svakere enn i 2011.

SpareBank 1 Gruppen Finans AS

SpareBank 1 Gruppen Finans AS hadde et resultat før skatt på 12,1 mill. kroner, som er på nivå med fjoråret. Selskapet kan vise til god resultatfremgang i porteføljevirkosomheten som følge av høyere porteføljevolum og økte renteinntekter. Det har vært god vekst i factoringvirkosomheten, samtidig som lavere marginer presser inntjeningen. SpareBank 1 Gruppen Finans AS hadde samlede inntekter på 85,0 mill. kroner, mot 73,2 mill. kroner i 2011.

Forretningsområdet Factoring

Forretningsområdet Factoring driver med finansiering innen områdene factoring og garantistillelse. Resultat før skatt ble 12,8 mill. kroner, mot 14,6 mill. kroner i 2011.

Området Factoring hadde netto driftsinntekter på 61,0 mill. kroner, tilsvarende en økning på 2,2 mill. kroner fra 2011. Klientomsetningen viser en god økning på 18,1%. Forretningsområdet hadde en markedsandel på 15,7%, mot 14,1% i 2011.

Forretningsområdet Portefølje

Forretningsområde Portefølje driver med oppkjøp av porteføljer av pengekrav som innfordres i konsernets inkassoselskap. Resultatet før skatt ble 6,4 mill. kroner, mot 3,5 mill. kroner i 2011, tilsvarende en bedring på 2,9 mill. kroner. Omsetningen økte med 9,9 mill. kroner i forhold til 2011. Porteføljevolumet hadde en økning på 31% og var 1.504 mill. kroner per 31. desember 2012. Den bokførte verdien ved årsskiftet var 120,6 mill. kroner, som er en økning på 42,3 mill. kroner fra 2011.

Conecto AS

Conecto AS driver sin virksomhet hovedsakelig innen inndrivelse av fakturakrav. Selskapet har også virksomhet innen fordringsforvaltning, prosessuell gjeldsfølgning og juridisk rådgivning.

Resultat før skatt ble 16,7 mill. kroner, mot 24,7 mill. kroner i 2011. Det er for tiden ingen vekst i inkassomarkedet. Omsetningen i

Conecto AS utgjorde 153,6 mill. kroner, en reduksjon på 9,2 mill. kroner fra 2011. Nedgangen skyldes lavere saksinnngang. Selskapet opplever en god løsningsgrad for sine klienter.

SpareBank 1 Gruppen Finans konsern har i 2012 bygget fundamentet for videre vekst og lønnsomhet. Samarbeidet med SpareBank 1-bankene gir fremover nye muligheter for krysssalg av inkassotjenester til bankenes bedriftsmarkedskunder.

SpareBank 1 Medlemskort AS

SpareBank 1 Medlemskort AS har som formål å drifte LO-forbundenes felles medlemsdatabase for medlemskortleveranse, innkrevning av forsikringspremie for kollektiv forsikring, samt drift og administrasjon av fordelsprogrammet LOfavør for omlag 880.000 medlemmer. Selskapet samarbeider tett med LO og forbundene.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2012	2011
Driftsinntekter	55,2	58,5
Lønnskostnader	-7,4	-6,6
Driftskostnader Medlemskort	-0,6	-2,0
Driftskostnader LOfavør	-31,5	-32,6
Driftskostnader Reskontro	-6,2	-6,1
Sum driftskostnader	-45,7	-47,3
Driftsresultat	9,5	11,2
Netto finansinntekter	0,9	0,9
Resultat før skatt	10,4	12,1
Skattekostnad	-3,2	-3,6
Resultat etter skatt	7,2	8,5

Årsresultatet før skatt ble 10,4 mill. kroner, mot 12,1 mill. kroner i 2011. Resultatet etter skatt ble 7,2 mill. kroner, som var 1,3 mill. kroner lavere enn fjoråret.

Medlemsmassen i LO er et viktig grunnlag for SpareBank 1 Medlemskort AS. Medlemsmassen vokser og forventes å passere 900.000 i 2013.

SpareBank 1 Gruppen AS

SpareBank 1 Gruppen AS' eiendeler består foruten av aksjer i datterselskaper, av bankinnskudd og andre mindre eiendeler. Bankinnskudd per 31. desember 2012 var 269,2 mill. kroner, sammenlignet med 213,7 mill. kroner per 31. desember 2011.

Egenkapitalen består av aksjekapital, overkursfond og opptjent egenkapital. Aksjekapitalen i SpareBank 1 Gruppen AS var 1.956 mill. kroner per 31. desember 2012, mens samlet egenkapital utgjorde 3.861 mill. kroner. Selskapet hadde en fri egenkapital ved utgangen av 2012 på 1.335 mill. kroner.

Kapitaldekning var 37,6%, mot 40,0% i 2011. Kjernekapitaldekningen for selskapet utgjorde 33,8% og 35,4% i 2011.

SpareBank 1 Gruppen

Beholdningen av kontanter og kontantekvivalenter i konsernet ble i løpet av 2012 redusert med 521,1 mill. kroner til 755,0 mill. kroner. Reduksjonen skyldes at netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter og investeringsaktiviteter på henholdsvis -1.070 mill. kroner og -275,5 mill. kroner oversteg kontantstrømmen fra operasjonelle aktiviteter på 824,5 mill. kroner.

De største endringene mellom driftsresultatet og kontantstrømmen fra operasjonelle aktiviteter for 2012 skyldes økning i forsikrings-tekniske avsetninger på 3.067 mill. kroner, økning i innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner med 1.519 mill. kroner, og en negativ kontantstrøm på verdipapirer til virkelig verdi og verdipapirer som holdes til forfall med -3.481 mill. kroner. Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer er redusert med 1.066 mill. kroner til 833,8 mill. kroner. I 2012 ble det utbetalt utbytte til eierne på 433,9 mill. kroner.

SpareBank 1 Gruppen hadde en samlet egenkapital ved årsskiftet på 5.304 mill. kroner, mot 4.942 mill. kroner ved utgangen av 2011. Balanseført goodwill i konsernet per 31. desember 2012 utgjorde 839,2 mill. kroner, mot 861,1 mill. kroner året før.

Kapitaldekningen i konsernet utgjorde 14,6 % per 31. desember 2012, mot 16,2 % i 2011. Konsernets kjernekapitaldekning per 31. desember 2012 var 13,1 %, mot 14,6 % året før.

Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Styret finner at forutsetningene for fortsatt drift er ivaretatt gjennom det fremlagte årsregnskapet for 2012 og resultatprognoser for 2013. Utover forhold som er nevnt i beretningen, er det ikke inntrådt hendelser etter regnskapsårets utgang som er av vesentlig betydning for å vurdere selskapets stilling og resultat.

UTBYTTE

Styret foreslår at det for 2012 deles ut et utbytte på 686,7 mill. kroner fra SpareBank 1 Gruppen AS.

RISIKOFORHOLD

Virksomheten i SpareBank 1 Gruppen er organisert i ulike forretningsområder gjennom datterselskaper. Det er store forskjeller i de enkelte datterselskaperens risikoprofiler. De viktigste risikoarter konsernet er eksponert mot er markedsrisiko, forsikringsrisiko, eierrisiko, operasjonell risiko, kredittrisiko, likviditetsrisiko, konsentrasjonsrisiko, strategisk og forretningsmessig risiko.

Det vises til note 6 om finansiell risikostyring for en mer detaljert beskrivelse av den samlede risikostyringen i SpareBank 1 Gruppen konsern.

Ansvar for risikostyring, compliance og kontroll

Konsernstyret har ansvaret for risikostyring og compliance i konsernet. Selskapsstyrene har ansvar for risikostyringen og compliance i eget selskap.

Ansvaret for den samlede risikostyringen i konsernet er organisatorisk lagt til konserndirektør for strategi, analyse og risikostyring i morselskapet. Stillingen er direkte underlagt administrerende direktør i SpareBank 1 Gruppen AS.

Risikostyringen i SpareBank 1 Gruppen skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og sikre oppfyllelse av lovmessige kapitalkrav. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En moderat risikoprofil
- En sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- Tilstrebelse av en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter
- Et tilstrekkelig nivå på kjernekapital ut fra valgt risikoprofil
- Å sikre at konsernet til enhver tid oppfyller alle regulatoriske kapital- og solvensmarginkrav

Risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS estimerer konsernets risikoprofil hvert kvartal. Det gjennomføres en mer helhetlig egenvurdering av konsernets samlede kapitalbehov minst en gang i året. Formålet med risikoberegningene er overvåking av konsernets risikoeksponeringer, og vurdering av konsernets fremtidige kapitalbehov, sett opp mot eieres risikoappetitt. Risikoberegningene er videre knyttet opp mot etablerte likviditets-, og beredskapsplaner.

I konsernets datterselskaper er det etablert risikostyringsfunksjoner på selskapsnivå. Risikostyringsfunksjonene rapporterer både til eget styre og til risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS, som har det overordnede ansvar.

Internkontrollen i konsernet er regulert i sentrale styringsdokumenter, men er i hovedsak definert som et linjeansvar. I samsvar med «Forskrift for risikostyring og internkontroll», og konsernets egne retningslinjer foretas det en årlig gjennomgang av risikoforhold i virksomheten og det utarbeides tiltaksplaner i alle enheter med rapportering til de respektive selskapsstyrer. Informasjon fra den selskapsvise rapporteringen aggregeres og rapporteres til konsernets styre. I tillegg gjennomføres også undersøkelser på tvers i konsernet i tilknytning til internkontroll, personopplysningsloven og sikkerhetsmessige forhold. SpareBank 1 Gruppen har outsourcet internrevisjonen til Ernst & Young AS. Gjennom dette får

konsernet tilført økt kompetanse. Internrevisjonens virksomhet dekker også datterselskapene.

Utvikling av risikostyringen i 2012

Videreutvikling av konsernets risikostyring har i stor grad handlet om økt konsistens, og kvalitet i risikostyringsinformasjon. Dette arbeidet vil fortsette i 2013. Videreutvikling og intergrasjon av risikostyringen i konsernets drift, og strategiske beslutninger er således en prioritert oppgave. SpareBank 1 Gruppen innførte i begynnelsen av 2012 en konsernstyrt risikostyring. Målet er å samle konsernets risikostyringsressurser, og styrke kompetansemiljøet innen risikostyring.

Risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS gjennomførte i 1. halvår 2012 en gjennomgang av konsernets samlede risikostyring. Arbeidet ledet ut i et omforent langsiktig målbilde for videreutvikling av konsernets risikostyring gjennom den neste planperioden. Som et forsikringsdominert finanskonsern vil SpareBank 1 Gruppen i tillegg være underlagt gruppebestemmelsene i det kommende Solvens II-regelverket. Ikrafttreden av regelverket blir trolig utsatt til tidligst 2016. Det kan forventes nasjonale tilpasninger fra 2014. Målbildet for Solvens II-tilpasningen sammenfaller derfor med det langsiktige målbildet for risikostyringen fremover.

I forbindelse med arbeidet knyttet til å skape et tettere samarbeid mellom SpareBank 1 Skadeforsikring AS og SpareBank 1 Livsforsikring AS, ble det etablert en felles risikostyringsfunksjon for selskapene. Dette styrker effektiviteten og kompetansemiljøet for risikostyring i konsernet.

Risikokategorier

Markedsrisiko

Den konsoliderte markedsrisikoen i konsernet måles og rapporteres kvartalsvis til styret i SpareBank 1 Gruppen AS. Beregningene er basert på en Value-at-Risk modell. En tilsvarende modell benyttes i oppfølgingen av hvert datterselskap. Datterselskapene i konsernet styrer og følger i tillegg opp egen risikoeksponering i henhold til egne modeller og rutiner.

SpareBank 1 Gruppen er eksponert mot markedsrisiko gjennom investeringsporteføljene i SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring konsern og SpareBank 1 Markets AS. Investeringsporteføljene har en betydelig overvekt av rentepapirer, og med særskilt eksponering mot det norske rentemarkedet. Utviklingen i globale, og norske verdipapirmarkeder har gitt en positiv utvikling for konsernets samlede investeringsporteføljer i 2012. Finansresultatet for 2012 er på et langt høyere nivå enn i 2011.

For SpareBank 1 Livsforsikring AS ble verdijustert avkastning i kollektivporteføljene 7,3 %, mens bokført avkastning var

4,7 %. Selskapsporteføljen hadde en avkastning på 5,7 %. Aktivaallokeringen mot aksjer er redusert gjennom året. Selskapets kursreguleringsfond økte gjennom 2012 til 590,0 mill. kroner, fra 184,9 mill. kroner i 2011. Tilleggsavsetningene per 31. desember 2012 er økt til 374,7 mill. kroner, fra 344,1 mill. kroner per 31. desember 2011, som følge av at renteoverskuddet knyttet til gamle individualprodukter er avsatt til tilleggsavsetninger.

SpareBank 1 Skadeforsikring AS har en konservativ investeringsprofil. Likevel leverte investeringsporteføljene en sterk finansavkastning på 5,2 %, mot 2,8 % i 2011. Selskapet hadde ved utgangen av 2012 en totalportefølje på 10.983 mill. kroner, hvorav aksjeporteføljen utgjorde 8,2 %. Avkastningen for aksjeporteføljen ble 19,7 %. Selskapet har en meget kort løpetid på sine renteplasseringer. Per 31. desember 2012 var 70,7 % av investeringsporteføljen plassert i omløpsobligasjoner, og 10,1 % i anleggsobligasjoner. Avkastningen for disse aktivaklassene var henholdsvis 3,8 % og 5,5 %. Av porteføljen var 11,0 % investert i eiendom, hvor avkastningen endte på 5,4 %. Markedsrisikoen for skadeforsikringsporteføljene vurderes som middels høy.

Markedsrisikoen i SpareBank 1 Markets AS estimeres på bakgrunn av utstedte rammer. Foruten rammer knyttet til egenkapitalinstrumenter er selskapet eksponert mot markedsrisiko gjennom en investeringsportefølje i rentepapirer som per 31. desember 2012 hadde en markedsverdi på 3,9 mrd. kroner. Porteføljen refererer seg til samarbeidet med SpareBank 1 SMN og består ved årsskiftet i hovedsak av obligasjoner med flytende rente (floating rate notes) hvor kupongutbetalingene er variable og fornyes hver 6. måned.

Eierrisiko

SpareBank 1 Gruppen AS' finansielle stilling anses totalt sett å være tilfredsstillende, gitt dagens risikoeksponering. Finansielt vurderes holdingselskapet å ha en tilstrekkelig finansiell kapasitet til å understøtte datterselskapenes vedtatte strategier.

Kredittrisiko

Kredittrisiko i SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring konsern og SpareBank 1 Markets AS er relatert til investeringer i sertifikat- og obligasjonsmarkedet. Investeringer på dette området er gjennomgående relatert til høyt ratede papirer.

Forsikringsselskapene har i tillegg kredittrisiko knyttet til ulike reassurandører. Ratingen følges nøye og risikoen vurderes som svært lav. I eiendomsporteføljen er det risiko knyttet til betjening av inngåtte leieavtaler. Også her vurderes risikoen som begrenset.

I SpareBank 1 Gruppen Finans konsern er kredittrisiko knyttet til factoring- og inkassovirksomheten. Totalt sett vurderes kredittrisiko i denne porteføljen som begrenset.

Konsentrasjonsrisiko

I SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring konsern og SpareBank 1 Markets AS er det antatt å være konsentrasjonsrisiko på investeringssiden, spesielt knyttet til investering i obligasjoner utstedt av finansinstitusjoner. Risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS overvåker den samlede konsentrasjonen i disse investeringsporteføljene hvert kvartal.

Forsikringsrisiko

Forsikringsrisiko er en iboende del av virksomheten både i SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring konsern. Risikoene i det enkelte selskap er imidlertid av noe ulik karakter. Tap i SpareBank 1 Skadeforsikring konsern kan oppstå som følge av svingninger i årets skadeprosent og avviklingstap på tidligere årganger. For SpareBank 1 Livsforsikring AS er risikoen først og fremst knyttet til risikoprodukter uten overskuddsdeling, men også til økt levealder og uførhet.

Både SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring konsern avlaster risiko gjennom reassurans, dels ved at reassurandører har overtatt vesentlige deler av risikoen innenfor enkelte forretningssegmenter og dels ved at egenregningsandelen for den enkelte skadehendelse er avgrenset ved gjenforsikring. Reassuransen dekker også kumuleskader og katastrofehendelser. Risikoen knyttet til reassurandørens kredittverdighet går inn under kredittrisiko.

Det anses å være tilfredsstillende kontroll med forsikringsrisikoen innenfor skade- og livsforsikringsområdet.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko i datterselskapene dokumenteres i forbindelse med arbeid som gjøres for å oppfylle «Forskrift om risikostyring og internkontroll». Hovedtrekkene i dette arbeidet er at ledergruppen i det enkelte datterselskap og stabsovrådet i SpareBank 1 Gruppen AS gjennomfører en prosess for å kartlegge operasjonell risiko før og etter gjennomførte tiltak. Arbeidet avdekket ingen alvorlige risikoforhold i konsernet i 2012.

I forbindelse med gjennomføring av konsernets ICAAP-beregninger er det etablert beregningsmetoder for vurdering av nødvendig kapitalbehov for operasjonell risiko.

Compliancefunksjon i konsernet følger opp overholdelse av lover, forskrifter, bransjestandarder og lignende, samt oppfølging av interne retningslinjer. Gjennom dette arbeidet sikres etterlevelse av lovpålagte risikoprosesser og en effektiv intern gjennomføring av disse. Compliancerisiko på konsernnivå følges hovedsakelig opp i form av regelmessige kvalitative analyser, samt løpende i den daglige driften. På selskapsnivå utarbeides det compliance-

rapporter også i forbindelse med forvaltning av investeringsporteføljene. Compliancerapportering gjøres til styret både i SpareBank 1 Gruppen AS og datterselskapene på kvartalsvis basis.

Likviditetsrisiko

Styringen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i en overordnet likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsrisikoen i SpareBank 1 Gruppen var hovedsakelig knyttet til holdingselskapet, og den vurderes som lav. Konsernkontoordningen, som ble innført i 2011, reduserer likviditetsrisikoen. Det er et tett samarbeid på fundingområdet med de større SpareBank 1-bankene som forestår en vesentlig del av finansieringen av morselskapet.

Strategisk og forretningsmessig risiko

SpareBank 1 Gruppen har etablert en beredskapsplan for behandling av omdømmesensitive saker. Det utarbeides som en del av dette blant annet en liste med aktuelle saker, som gjennomgås hvert kvartal for oppdatering. Arbeidet med en konkret sak initieres og ledes av konserndirektør for kommunikasjon.

Konsernet vil, sammen med alliansens forum for risikostyring, ha et fortsatt fokus på å etablere kvantitative modeller med tanke på å estimere kapitalbehov for den strategiske og forretningsmessige risikoen i konsernet.

Pilar 3

Det vises til egen Pilar 3-rapport for en mer detaljert gjennomgang av selskapet kapital- og risikoforhold. Rapporten er utarbeidet i henhold til kravene gitt av del IX, kapittel 45 og 46, i kapitalkravsforskriften, samt for å dekke markedets økte krav til gjennom-siktighet og åpenhet vedrørende risikoforhold generelt. Pilar 3-rapport blir publisert på: <http://investor.sparebank1.no>.

ORGANISASJON OG ARBEIDSMILJØ

Organisasjon

SpareBank 1 Gruppen hadde totalt 1.331 ansatte og 1.297 årsverk. Tilsvarende tall for 2011 var 1.272 ansatte og 1.237 årsverk. SpareBank 1 Gruppen AS hadde 272 ansatte og 267 årsverk. Tilsvarende tall for 2011 var 234 ansatte og 229 årsverk.

Det var til sammen 92 medarbeidere som sluttet i løpet av 2012. Total turnover var 7,0 %, sammenlignet med 6,4 % i 2011. Korrigert for avtalefestet førtidspensjon (AFP), alderspensjon og uførhetspensjon var konsernets turnover 6,4 %, mot 4,9 % i 2011.

I forbindelse med arbeidet knyttet til å skape et tettere samarbeid mellom SpareBank 1 Skadeforsikring AS og SpareBank 1 Livsforsikring AS, ble det gjennomført tiltak for å redusere

bemanningen. Det vesentligste av bemanningsreduksjonen vil finne sted i løpet av 2013. Prosessen med å redusere bemanningen ble gjennomført i samråd med de ansattes organisasjoner. Det er så langt unngått bruk av oppsigelser.

HR-strategi

SpareBank 1 Gruppens HR-strategi bygger opp under selskapets visjon og verdier. Det overordnede målet for HR-strategien er å tilrettelegge for at SpareBank 1 Gruppen skal:

- Tiltrekke de rette medarbeiderne gjennom fokus på verdiene «nær og dyktig»
- Beholde de beste medarbeiderne gjennom ansvarliggjøring, kommunikasjon og belønning av gode prestasjoner
- Utvikle medarbeidere gjennom involvering, klare mål og oppfølging

Sentrale områder i SpareBank 1 Gruppens HR-strategi er: Traineeordning, lønn og belønning, friskvern (HMS), kompetanseutvikling, livsfase og likestilling og karrieremuligheter.

Traineeordning

Traineeordningen ble innført i 2006, og er videreført siden. Til sammen 23 traineer har avsluttet sin traineepriode siden oppstarten av ordningen. Flere av disse har gått inn i sentrale stillinger i konsernet. SpareBank 1 Gruppen hadde i 2012 ti traineer, og vil i 2013 rekruttere et nytt traineekull.

Lønn og belønning

Det gjennomføres regelmessige analyser for å sikre at konsernet har konkurransedyktige betingelser uten å være lønnsledende. I tillegg til fastlønn har SpareBank 1 Gruppen en incentivordning der relative prestasjoner belønnes.

Selskapsbonus

Bonus på selskapsnivå er relatert til måloppnåelse for det enkelte selskap og med samme bonusbeløp til alle ansatte. Størrelsen på selskapsbonusen er avhengig av hvor godt selskapet har gjort det sammenlignet med sine konkurrenter.

Individuelle engangstillegg

I tillegg til selskapsbonus settes det av en bonuspott for individuelle engangstillegg dersom egenkapitalavkastningen i SpareBank 1 Gruppen er blant de tre beste i en ligatabell for blandede finanskonsern i Norden. Dette kommer i tillegg til den ordinære lønns-potten i de årlige lønnsvurderingene per 1. januar.

Ledende ansatte

Ledende ansatte i SpareBank 1 Gruppen er ikke omfattet av de generelle bonusordningene, men har egne ordninger. Maksimalt oppnåelig bonusbeløp for ledende ansatte, som defineres som

konsernledelsen, med individuelle bonusavtaler er fra 1 til 3 månedslønner i SpareBank 1 Gruppen. Bonus for måloppfyllelse for ett år vil bli utbetalt i henhold til Finansdepartementets forskrift vedrørende godtgjørelse i finansinstitusjoner.

Arbeidsmiljø og sykefravær

Arbeidsmiljøet i selskapet vurderes til å være godt. Det gjennomføres årlige organisasjonsundersøkelser, med videre oppfølging gjennom systematiske aktiviteter i organisasjonen for å rette på de svakheter som fremkommer i undersøkelsene.

SpareBank 1 Gruppen har selskapsvise Arbeidsmiljøutvalg. Vernetjenesten i selskapene arbeider aktivt og det er også oppnevnt et sentralt AKAN-utvalg. Samarbeidet med de ansattes organisasjoner har vært meget konstruktivt og bidratt positivt til driften og resultatene i 2012.

SpareBank 1 Gruppen videreførte i 2012 avtalene om Inkluderende Arbeidsliv for selskapene i konsernet. Sykefraværet ble 4 %, fordelt på 3,1 % legemeldt og 0,9 % egenmeldt. Sammenlignet med bransjen for øvrig er sykefraværet lavt. Det ble i løpet av 2012 gjennomført e-læringskurs med eksamen for henholdsvis ledere og verneombud i ulike temaer innen HMS. Dette ble gjort i samråd med de selskapsvise arbeidsmiljøutvalgene.

I SpareBank 1 Gruppens etiske retningslinjer er det fastsatt regler for hvordan ansatte og tillitsvalgte skal varsle dersom de får kunnskap om forhold som er i strid med blant annet lover, forskrifter eller konsernets interne regler. Det er også etablert en egen varslingsrutine.

Kompetanseutvikling

SpareBank 1 Gruppen AS har egen overordnet kompetansestrategi. Fagopplæring og øvrige kompetansehevende tiltak initieres og drives hovedsakelig i det enkelte datterselskap etter behov. Det er etablert programmer for lederutvikling på forskjellige nivåer som administreres felles for selskapene i SpareBank 1 Gruppen. Kontinuerlig forbedring er et nøkkelement i kompetanseutviklingen. Det er etablert en sentral prosjektgruppe som utvikler relevante metoder og verktøy for kontinuerlig forbedring. Det gjennomføres samtidig opplæring av ledere og coacher i bruken av metoder og verktøy for kontinuerlig forbedring.

Livsfase og likestilling

Konsernet har et livsfase- og likestillingsutvalg som skal følge opp at blant annet likestillingsloven blir etterlevd i virksomheten. Utvalget har i tillegg fokus på hvordan SpareBank 1 Gruppen kan være en attraktiv arbeidsgiver for medarbeidere i ulike livsfaser.

Av de ansatte i konsernet var 46 % kvinner og 54 % menn. Av alle

de ansatte arbeider 5,9% av kvinnene og 1,6% av mennene deltid. I konsernledelsen er 2 av 9 medlemmer kvinner. I de sentrale ledergruppene i morselskapet og datterselskapene er det samlet sett 22% kvinner. Blant alle lederne var kvinneandel 32%. Av åtte styremedlemmer i konsernstyret ved årsskiftet var én kvinne. Kvinneandelen i datterselskapsstyrene var 37%.

SpareBank 1 Gruppen anvender en metode for vurdering av roller og stillinger for å sikre objektiv lønnsfastsettelse. I forbindelse med de årlige vurderingene av lønn er også likelønn i forhold til arbeid av lik verdi et tema. Hovedårsaken til at det er et noe høyere lønnsnivå for menn enn kvinner i konsernet skyldes at det er flere menn enn kvinner i både ledende stillinger og tunge faglige stillinger.

Attraktiv arbeidsgiver

SpareBank 1 Gruppen opplever en økende interesse fra unge arbeidstakere. Konsernet ser på dette som et resultat av at SpareBank 1 fremstår som et sterkt varemerke, kombinert med målrettede aktiviteter for å markedsføre SpareBank 1 Gruppen som en attraktiv arbeidsgiver på universitet og høyskoler. I den landsdekkende Universumundersøkelsen 2012, oppnådde SpareBank 1 Gruppen en delt 25. plass blant attraktive arbeidsgivere, og var blant de tre beste finanskonsern. Det ble rekruttert 149 nye medarbeidere i 2012. Majoriteten av de som ble ansatt har minst 3 års utdannelse utover videregående skole. De fleste nyansatte er i alderen 26 til 35 år. Gjennomsnittsalder for medarbeidere i SpareBank 1 Gruppen var 42,8 år.

SAMFUNNSANSVAR

SpareBank 1 Gruppen forplikter seg til å ta hensyn til hvordan konsernets atferd påvirker mennesker, miljø og samfunn. Dette ansvaret stiller krav utover lovgivningen som finansmarkedet er underlagt. Samfunnsansvar dekker alt fra kapitalforvaltning og investeringer til inkluderende arbeidsliv og arbeidstakerrettigheter.

Miljøet, klimaregnskap og miljøfyrtårn

SpareBank 1 Gruppen har en begrenset påvirkning på miljøet rundt seg – både direkte og indirekte. Dette gjelder blant annet gjennom avfall, energibruk, reisevirksomhet, transport, materialvalg, innkjøp og vannforbruk.

SpareBank 1 Gruppen vil for femte år på rad utarbeide et klimaregnskap basert på det samlede energiforbruket knyttet til daglig drift av virksomheten. Klimaregnskapet blir publisert på: <http://investor.sparebank1.no>. SpareBank 1 Gruppen ble miljøfyrtårnsertifisert i 2012 og tilfredsstillende derfor alle kravene som stiftelsen Miljøfyrtårn stiller i forhold til denne type virksomhet.

Samfunnsengasjement

SpareBank 1 Gruppen har engasjert seg i mikrokreditselskapet

Kolibri Kapital. Mikrokreditt er smålån til fattige, foretaksomme mennesker i utviklingsland, som kan anvendes til utvikling av næringsvirksomhet eller bedring av boforhold. Kolibri Kapital henter inn penger i Norge gjennom løpende utvidelse av sin aksjekapital. Denne lånes i sin helhet ut til mikrobanks i Sør-Afrika, Asia og Sør-Amerika. SpareBank 1 Gruppen bidrar med aksjekapital.

SpareBank 1 Gruppen har i 2012 samarbeidet med Norges Blindeforbund. Blindeforbundet har gitt SpareBank 1 verdifull input på hvordan banktjenestene kan tilrettelegges for synshemmede. SpareBank 1 Gruppen har gitt økonomisk støtte til oppsussing og tilrettelegging av Hurdal syn- og Mestringscenter.

ENDRINGER I STYRET OG KONSERNLEDELSE

Finn Haugan, administrerende direktør i SpareBank 1 SMN, ble valgt til leder av styret i april 2012. Han etterfulgte Arne Austreid, administrerende direktør i SpareBank 1 SR-Bank ASA, som hadde vært styrets leder siden april 2011. I april 2012 ble Per Halvorsen, administrerende direktør i SpareBank 1 Telemark, valgt inn i styret som representant fra Samarbeidende Sparebanker AS. Han etterfulgte Bjørn Engaas, administrerende direktør i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg. Hans Olav Karde, tidligere administrerende direktør i SpareBank 1 Nord-Norge, gikk av med pensjon 31. desember 2012, og på representantskapsmøte 23. januar 2013 ble hans etterfølger som administrerende direktør i SpareBank 1 Nord-Norge, Jan-Frode Janson, valgt inn i styret.

I konsernledelsen har det vært følgende endringer i løpet av 2012: Turid Grotmoll og Rune Selmar gikk inn i konsernledelsen, mens Tore Tenold, Leif Ola Rød og Aud Lysenstøen gikk ut av konsernledelsen.

Turid Grotmoll ble i juni 2012 ansatt som ny administrerende direktør i SpareBank 1 Skadeforsikring AS etter Tore Tenold, som sluttet i selskapet. Turid Grotmoll hadde vært konstituert i stillingen siden mars 2012 og kom fra stillingen som viseadministrerende direktør i SpareBank 1 Skadeforsikring AS.

Administrerende direktør Leif Ola Rød meldte i mars 2012 at han ønsket å fratrukke stillingen som leder i ODIN Forvaltning AS. Rune Selmar ble ansatt som ny administrerende direktør og tiltrådte stillingen 1. august 2012. Rune Selmar har omfattende erfaring fra kapitalforvaltningsbransjen.

FREMTIDSUTSIKTER

Utsiktene for norsk økonomi er gode ved inngangen til 2013. Høy oljepris, fortsatt høy aktivitet i oljesektoren, lav rente og rekordlav arbeidsledighet bidrar til optimisme. Det er grunn til å tro at også 2013 vil bli et relativt godt år for Norge med fortsatt lav arbeidsledighet, lav rente og lav prisvekst som bidrar til økt kjøpe-

kraft for husholdningene. De makroøkonomiske forutsetningene bør derfor være relativt gode for lønnsom vekst i 2013. På den andre siden er det knyttet usikkerhet til utviklingen i Europa. Svak vekst i europeisk økonomi og uro i finansmarkedene, kan gi negative virkninger for norsk økonomi. Dette vil igjen kunne påvirke SpareBank 1 Gruppens finansresultater som utgjør en betydelig del av konsernets verdiskaping.

SpareBank 1-alliansen står sterkere enn noensinne. Både alliansebankene og produktområdene hevder seg godt i konkurransebildet, og resultatutviklingen er god. SpareBank 1 Gruppen vil, i tett samarbeid med alliansebankene, fortsette arbeidet med å styrke alliansens posisjon. Konsernet vil samtidig også jobbe videre med samhandlig på tvers av selskapene for å ta ut effektiviseringsgevinster, både kostnads-, inntekts- og kompetansemessig.

Økt fokus i samfunnet på pensjon tilsier langsiktig vekst i markedet for trygghetsprodukter og pensjonssparing. Livselskapets produktbredde kombinert med samarbeidet med LO, LO-forbund og SpareBank 1-bankenes distribusjonsnett, gir et godt utgangspunkt for økt forretningsvolum. Banklovkommisjonen har levert utredningen NOU 2012:13 til Finansdepartementet om nye tjenestepensjonsforsikringsprodukter. SpareBank 1 Livsforsikring AS er positiv til de nye tjenestepensjonsproduktene som vil være enklere å administrere, samtidig som det vil gi flere valgmuligheter for kundene. SpareBank 1 Livsforsikring AS anses å være godt posisjonert i forhold til det framtidige pensjonsmarkedet der økte kapitalkrav og ytterligere fokus på lønnsomhet blir sentralt.

Tettere samarbeid mellom SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS vil bidra til økt konkurransekraft, gjennom muligheter for kryssalg og et mer helhetlig kundetilbud. Det vil også bidra til mer effektive prosesser og gi grunnlag for ytterligere kostnadseffektivisering. Den videre strategien vil fokusere på lønnsom vekst i selskapenes hovedprodukter. SpareBank 1 er ledende på salg av individuelle risikoforsikringsprodukter, og styret forventer fortsatt vekst i 2013 innenfor dette

produktområdet. SpareBank 1 Skadeforsikring vil fremover fortsette å jobbe målrettet med å bedre både skade- og kostnadsprosent, og det forventes at dette vil gi en ytterligere reduksjon i combined ratio i 2013.

2012 har vært et år preget av restrukturering i SpareBank 1 Markets AS. Konkurranseskraften etter innføring av nye ressurser, samt fordelene ved å være et bankeiet verdipapirforetak med tilgang til bankbalanse, sterk kompetanse og gode kunderelasjoner, tilsier at selskapet går inn i 2013 med en betydelig oppside inntjeningsmessig. Fokus fremover vil være på å realisere dette potensialet, så vel for selskapet som for SpareBank 1-alliansen. Styret forventer en betydelig resultatforbedring i 2013.

Lønnsomheten i inkassobransjen og i Conecto AS er under press. I 2013 forventes selskapet å øke lønnsomheten gjennom vekst og målrettede effektiviseringstiltak. Økt vekst skal skje uten vesentlig kapasitetsøkning. Factoringvirksomheten har hatt god vekst, men samtidig press på marginene. Utlånstapene i selskapet er lave, og det forventes ingen forverring av tapssituasjonen. Fokus fremover vil være inntektsforbedring og lønnsom vekst.

ODIN Forvaltning AS' utvikling fremover avhenger av aksjemarkedenes utvikling, fondenes avkastning samt netto nyttegning i aksje-, kombinasjons- og rentefond. Selskapet har som sin primære målsetting å gi andelseierne i fondene bedre avkastning enn markedene fondene investerer i, og øke sine markedsandeler i et spare- og plasseringsmarked som forventes å vokse i årene som kommer. Det forventes betydelig effekt av den snuoperasjonen som er gjennomført i 2012, både på inntekts- og kostnadssiden.

Styrets oppfatning er at SpareBank 1 Gruppen vil kunne håndtere fortsatt volatilitet i finansmarkedene på en god måte også i 2013. SpareBank 1 Gruppen er gjennom sine ulike datterselskap eksponert mot verdipapirmarkedet, og utvikling i børskurser og rente påvirker i stor grad inntjeningen i konsernet. Gitt en normalavkastning i verdipapirmarkedet forventer styret resultatforbedring i 2013.

TAKK FOR INNSATSEN

De ansatte har vist god innsatsvilje i 2012, og det har vært et nært og godt samarbeid med de ansattes organisasjoner. Styret takker alle medarbeiderne i SpareBank 1 Gruppen for deres bidrag i 2012.

Oslo, 13. mars 2013

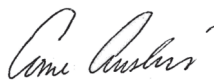
Finn Haugan
STYRETS LEDER

Jan-Frode Janson

Per Halvorsen

Arne Austreid

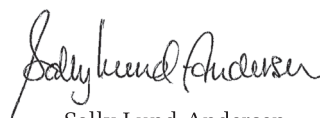
Knut Bekkevold

Richard Heiberg

Tor-Arne Solbakken

Sally Lund-Andersen

Kirsten Idebøen
ADM. DIREKTØR

Årsregnskap 2012

SpareBank 1 Gruppen

RESULTATREGNSKAP FOR SPAREBANK 1 GRUPPEN

Morselskapet			Konsernet		
2012	2011	NOK 1 000	Note	2012	2011
-	-	Brutto premieinntekter forsikring		9 735 233	9 126 299
-	-	- avgitt reassurans		-631 318	-604 478
-	-	Netto premieinntekter forsikring	16	9 103 915	8 521 821
18 543	23 856	Renteinntekter		140 260	138 293
-98 377	-86 758	Rentekostnader		-127 111	-111 643
-79 834	-62 902	Netto renteinntekter	18	13 149	26 650
-	-	Provisjonsinntekter		627 890	699 780
-	-	Provisjonskostnader		-938 890	-924 856
-	-	Netto provisjonsinntekter	17	-311 000	-225 076
1 752	640	Netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	18	1 872 905	-250 111
28	-	Netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	18	102	622
-	-	Netto inntekter fra obligasjoner til amortisert kost	18	66 973	47 046
-	-	Netto inntekter fra obligasjoner holde-til-forfall	18	237 280	242 977
-	-	Netto inntekter investeringseiendommer	19	288 527	263 003
1 055 602	629 293	Utbytte og konsernbidrag fra datterselskaper		3 356	2 932
-	-	Andre inntekter	20	377 359	340 974
977 548	567 031	Sum netto inntekter		11 652 567	8 970 838
-	-	Forsikringsytelser og erstatninger		8 692 561	7 238 159
-	-	Reassurandørens andel av erstatninger		-413 101	-406 294
-	-	Til/(fra) kursreguleringsfond i livsforsikring		405 143	-431 997
-	-	Midler tilført forsikringskunder i livsforsikring		4 827	31 104
-	-	Avsetning til tilleggsavsetninger		43 699	-
-	-	Tap på utlån og garantier	40	776	1 569
36 483	61 554	Driftskostnader	21, 22	1 955 211	2 000 446
38 421	26 337	Avskrivninger og nedskrivninger	34, 35, 36	134 428	90 251
568	714	Andre kostnader		42 388	60 461
75 472	88 606	Sum kostnader		10 865 934	8 583 699
902 076	478 425	Driftsresultat		786 634	387 139
-	-	Andel av resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet regnskapsført etter egenkapitalmetoden	32	-	150
902 076	478 425	Resultat av ordinær virksomhet før skattekostnad		786 634	387 289
214 588	43 132	Skattekostnad	24	343 260	-138 506
687 488	435 293	Årsresultat etter skatt		443 374	525 795
Årsresultatet tilordnes:					
		Kontrollerende interessens andel		446 417	529 905
		Ikke kontrollerende interessens andel		-3 043	-4 110

UTVIDET RESULTAT FOR SPAREBANK 1 GRUPPEN

Oppstilling over regnskapsførte inntekter, kostnader og verdiendringer

Morselskapet				Konsernet	
2012	2011	NOK 1 000	Note	2012	2011
687 488	435 293	Resultat fra resultatregnskapet		443 374	525 795
6 938	-29 774	Estimatavvik pensjon	23	12 809	-113 099
-	-	Revaluering eiendom	34	-	-2 700
-	-	Justering av forsikringsforpliktelse		-	-
-	-	Verdiendring aksjer tilgjengelig for salg	25, 28	256	-301
-	-	Omregningsdifferanse	2	-796	450
-1 943	8 337	Skatt	24	-2 367	32 424
692 483	413 856	Totalt regnskapsførte inntekter, kostnader og verdiendringer		453 276	442 569
		Andel kontrollerende interesse		456 319	446 679
		Andel ikke kontrollerende interesse		-3 043	-4 110

BALANSE FOR SPAREBANK 1 GRUPPEN

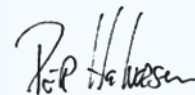
Morselskapet			Konsernet		
31.12.12	31.12.11	NOK 1 000	Note	31.12.12	31.12.11 ¹⁾
EIENDELER					
125 382	121 325	Eiendel ved utsatt skatt	24	-	8 026
-	-	Goodwill	35, 49	839 193	861 140
-	-	Andre immaterielle eiendeler	36	297 405	233 984
6 013 104	4 985 194	Investering i datterselskaper	31	-	-
10 147	10 147	Investering i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	32	10 547	10 147
164 888	160 863	Eiendom, anlegg og utstyr	34	1 061 269	1 016 143
-	-	Fordring på reassurandør	37	1 515 784	1 411 156
162 192	202 067	Andre eiendeler	41	424 629	479 212
-	-	Investeringseiendommer	33	4 147 509	4 153 878
-	-	Obligasjoner holdt til forfall	13, 25, 29, 30	4 477 834	4 522 630
-	-	Obligasjoner til amortisert kost	13, 25, 29, 30	1 825 434	1 368 467
21 102	17 583	Verdipapirer – tilgjengelig for salg	13, 25, 26, 28	24 538	19 193
801 901	152 580	Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner	13, 14, 25, 30, 39	1 231 366	894 271
-	-	Verdipapirer til virkelig verdi	13, 25, 26, 27	27 969 246	24 155 423
3 078	2 003	Finansielle derivater	9, 13, 25, 26	112 018	11 317
-	-	Fordring på forsikringstaker	38	1 611 690	1 568 003
269 191	213 717	Bankinnskudd og kontanter	13, 25, 30	755 000	1 276 149
7 570 985	5 865 479	SUM EIENDELER		46 303 462	41 989 140
EGENKAPITAL OG GJELD					
2 400 277	1 970 277	Innskutt egenkapital	50	2 400 277	1 970 277
1 460 265	1 201 715	Opptjent egenkapital		2 906 097	2 974 364
-	-	Annen egenkapital - ikke resultatført		-	-
-	-	Ikke-kontrollerende eierinteresser		-2 704	-2 280
3 860 542	3 171 992	Sum egenkapital		5 303 671	4 942 361
283 544	283 568	Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	15, 25, 30, 45	483 544	483 568
-	-	Kursreguleringsfond		590 016	184 872
-	-	Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	42	24 710 118	22 620 517
-	-	Premie og erstatningsavsetninger i skadeforsikring	43	9 692 942	9 120 199
89 358	99 419	Netto pensjonsforpliktelser	23	342 535	393 347
-	-	Forpliktelse ved utsatt skatt	24	560 555	-
-	-	Betalbar skatt	24	1 178	168 744
833 818	1 905 025	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	15, 25, 26, 27, 30, 44	833 818	1 905 025
-	-	Gjeld vedrørende gjenforsikring	47	207 335	74 017
-	-	Finansielle derivater	9, 25, 26	177 101	244 800
202 228	405 475	Andre forpliktelser	48	1 116 068	1 087 546
2 301 495	-	Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	15, 25, 46	2 284 581	764 143
7 570 985	5 865 479	SUM EGENKAPITAL OG GJELD		46 303 462	41 989 140

¹⁾ Balansen per 31. desember 2011 er omarbeidet for å vise sammenlignbare tall. Nærmere beskrivelse av endringene er gitt i note 54.

Oslo, 13. mars 2013

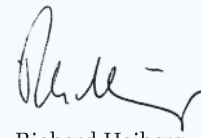

Finn Haugan
STYRETS LEDER

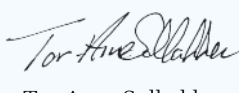

Jan-Frode Janson

Per Halvorsen

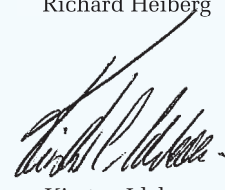

Arne Austreid

Knut Bekkevold

Richard Heiberg

Tor-Arne Solbakken

Sally Lund-Andersen

Kirsten Idebøen
ADM. DIREKTØR

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Morselskapet			Konsernet ^{(2),(3)}		
2012	2011	NOK 1 000	Note	2012	2011
KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER					
902 076	478 425	Resultat av ordinær virksomhet før skattekostnad		786 634	387 289
-	-	Andel av resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet regnskapsført etter egenkapitalmetoden	32	-400	150
38 421	26 951	Avskrivninger og nedskrivninger	34, 36	134 428	90 251
-	-	Tap på utlån/garantier	40	776	1 569
-	-	Verdiregulering investeringseiendommer	33	55 177	13 154
-	-	Verdiendring av verdipapirer til virkelig verdi	27	-739 943	1 080 177
79 834	62 902	Netto renteinntekter/rentekostnader	18	-13 149	-26 650
-101 562	-82 787	Betalte rentekostnader		-130 296	-107 672
17 910	23 709	Mottatte renteinntekter		140 326	138 284
-3 126	8 110	Forskjell mellom kostnadsført pensjon og inn-/utbetalinger i pensjonsordninger	23	-38 005	-47 501
-	-	Periodens betalte skatter		-	-
-	-	Økning fordring på reassurandør	37	-104 628	-
-	-	Reduksjon fordring på reassurandør	37	-	83 182
-649 321	-30 000	Økning av utlån til kunder	39	-337 871	-311 285
-	-	Reduksjon av utlån til kunder	39	-	-
-	-	Endring i forsikringstekniske avsetninger	42, 43	3 067 486	677 239
2 299 649	1 145	Økning innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	46	1 518 593	230 892
-	-	Reduksjon innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	46	-	-
-163 839	-158 859	Endring i andre tidsavgrensingsposter		-33 239	-85 543
-	-1 311	Netto økning i verdipapirer til virkelig verdi	9, 27	-3 073 880	-2 124 759
-	-	Tilgang av verdipapirer som holdes til forfall	29	-606 244	-316 060
-	-	Vederlag av avhending av verdipapirer som holdes til forfall	29	198 696	357 574
2 420 042	328 285	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		824 461	40 301
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER					
-3 519	-	Tilgang av verdipapirer tilgjengelig for salg	28	-5 276	-188
-	-	Vederlag av avhending av verdipapirer tilgjengelig for salg	28	188	1 210
-1 232 693	-525 608	Utbetaling av konsernbidrag ¹⁾		-	-
-15 904	-	Tilgang investering i datterselskap		-	-
128	-	Avgang i investering i datterselskap		-	-
-	-	Tilgang investeringseiendommer	33	-53 808	-185 625
-	-	Vederlag ved avhending av investeringseiendommer	33	5 000	204 424
-	-	Tilgang av immaterielle eiendeler	36	-114 197	-123 586
-	-	Vederlag av immaterielle eiendeler	36	-	-
-42 446	-60 312	Tilgang av egne eiendom anlegg og utstyr	34	-108 113	-140 325
-	-	Vederlag av egne eiendom anlegg og utstyr	34	730	225 946
-1 294 434	-585 920	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-275 476	-18 144
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER					
-	-	Innbetalinger av ansvarlig lånekapital	45	-	-
-	-150 278	Utbetalinger ved tilbakebetalinger av ansvarlig lånekapital	45	-	-365 278
430 000	440 000	Innbetalinger av ny egenkapital		430 000	440 000
-433 933	-440 000	Utbetaling av utbytte		-433 933	-440 000
-	528 111	Økning av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	44	-	528 111
-1 066 201	-	Reduksjon av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	44	-1 066 201	-
-1 070 134	377 833	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		-1 070 134	162 833
55 474	120 197	Netto kontantstrøm for perioden		-521 149	184 990
213 717	93 520	Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter per 01.01.		1 276 149	1 091 159
269 191	213 717	Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter per 31.12.		755 000	1 276 149

¹⁾ Gjelder utbetaling av konsernbidrag, som er ført som en økning av investering i datterselskap. Mottatt konsernbidrag i SpareBank 1 Gruppen AS er ført over resultatet.

ENDRING I EGENKAPITAL

Morselskapet

NOK 1 000	Note	Aksjekapital	Overkursfond	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital per 31.12.2010		1 782 400	247 877	727 859	2 758 136
Årsresultat		-	-	435 293	435 293
Årets utvidede resultat		-	-	-21 437	-21 437
Årets totalresultat		-	-	413 856	413 856
Kapitalforhøyelse		88 000	352 000	-	440 000
Kapitalnedsettelse		-	-500 000	500 000	-
Utbetalt utbytte		-	-	-440 000	-440 000
Sum transaksjoner med aksjeeiere		88 000	-148 000	60 000	-
Egenkapital per 31.12.2011		1 870 400	99 877	1 201 715	3 171 992
Årsresultat		-	-	687 488	687 488
Årets utvidede resultat		-	-	4 995	4 995
Årets totalresultat		-	-	692 483	692 483
Kapitalforhøyelse		86 000	344 000	-	430 000
Utbetalt utbytte		-	-	-433 933	-433 933
Sum transaksjoner med aksjeeiere		86 000	344 000	-433 933	-3 933
Egenkapital per 31.12.2012	50	1 956 400	443 877	1 460 265	3 860 542

Konsernet

NOK 1 000	Note	Aksjekapital	Overkursfond	Opptjent egenkapital	Ikke Verdireg. kontrollerte fond	Ikke kontrollerende interesse	Sum egenkapital
Egenkapital per 31.12.2010		1 782 400	247 877	2 691 636	71 454	15 446	4 808 813
Endringer ført direkte mot egenkapital ¹⁾				-180 960			-180 960
Omarbeidet egenkapital per 31.12.2010		1 782 400	247 877	2 510 676	71 454	15 446	4 627 853
Årsresultat		-	-	529 905	-	-4 110	525 795
Årets utvide de resultat		-	-	-11 772	-71 454	-	-83 226
Årets totalresultat		-	-	518 134	-71 454	-4 110	442 569
Kapitalforhøyelse		88 000	352 000	-	-	-	440 000
Kapitalnedsettelse		-	-500 000	500 000	-	-	-
Utbetalt utbytte		-	-	-440 000	-	-	-440 000
Avgang ikke-kontrollerende eierinteresser		-	-	-	-	-13 616	-13 616
Sum transaksjoner med aksjeeiere		88 000	-148 000	60 000	-	-13 616	-13 616
Andre føringer direkte mot egenkapital ²⁾		-	-	-114 446	-	-	-114 446
Andre føringer direkte mot egenkapital		-	-	-114 446	-	-	-114 446
Egenkapital per 31.12.2011		1 870 400	99 877	2 974 364	-	-2 280	4 942 361
Årsresultat		-	-	446 417	-	-3 043	443 374
Årets utvide de resultat		-	-	9 902	-	-	9 902
Årets totalresultat		-	-	456 319	-	-3 043	453 276
Kapitalforhøyelse		86 000	344 000	-	-	-	430 000
Utbetalt utbytte		-	-	-433 933	-	-	-433 933
Avgang ikke-kontrollerende eierinteresser		-	-	-	-	2 619	2 619
Sum transaksjoner med aksjeeiere		86 000	344 000	-433 933	-	2 619	-1 314
Andre føringer direkte mot egenkapital		-	-	-2 105	-	-	-2 104
Korrigeringer tidligere år ³⁾		-	-	-88 547	-	-	-88 547
Andre føringer direkte mot egenkapital		-	-	-90 652	-	-	-90 651
Egenkapital per 31.12.2012	50	1 956 400	443 877	2 906 097	-	-2 704	5 303 671

¹⁾ Egenkapital per 31.12.2010 er omarbeidet for å vise sammenlignbare tall. Nærmere beskrivelse av endringen ført direkte mot egenkapitalen er beskrevet i note 2 «Regnskapsprinsipper» i avsnittet om «Endring av prinsippene for beregning av erstatningsavsetning» og øvrig beskrivelse av endringer i note 54 i årsrapporten for 2011.

²⁾ Andre føringer mot egenkapital knytter seg i all hovedsak til endring i forsikringsavsetninger (naturskade, garanti) og virksomhetssammenlutning.

³⁾ Andre føringer mot egenkapital knytter seg i all hovedsak til endring av skatteeffekt av endret konsernidrag i forhold til hva som ble forutsatt ved regnskapsavslutningen.

Noter til regnskapet

NOTE 1 – GENERELL INFORMASJON

SpareBank 1 Gruppen konsern bestod 31. desember 2012 av morselskapet SpareBank 1 Gruppen AS samt de heleide datterselskapene SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring AS, ODIN Forvaltning AS, SpareBank 1 Medlemskort AS og SpareBank 1 Gruppen Finans AS, samt SpareBank 1 Markets AS med en eierandel på 97,55 %.

Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA behandles etter egenkapitalmetoden, og konsernets eierandel er på 10 %.

SpareBank 1 Gruppen AS har kontoradresse i Tromsø.

SpareBank 1 Gruppen AS er et holdingselskap som gjennom datterselskaper produserer, leverer og distribuerer produkter innenfor skadeforsikring, livsforsikring, fondsforvaltning, kapitalmarkedsvirksomhet, factoring, innkasso og langtidsovervåkning. Konsernets primærmarked er Norge.

Konsernregnskapet er endelig godkjent av generalforsamlingen og representantskapet den 10. april 2013. Generalforsamlingen er konsernets øverste organ.

NOTE 2 – REGNSKAPSPRINSIPPER

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte årsregnskapet

Konsernregnskapet og morselskapets regnskap 2012 for SpareBank 1 Gruppen er utarbeidet i samsvar med «International Financial Reporting Standards» (IFRS) og fortolkninger fra IFRS fortolkningskomité (IFRIC), som er godkjent av EU, samt ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven.

Konsernregnskapet er basert på historisk kostprinsipp. Avvikene gjelder i hovedsak finansielle derivater, finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet og finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg, samt eiendommer som eies med det formål å oppnå leieinntekter eller verdistigning klassifiseres som investerings-eiendommer og måles til virkelig verdi i samsvar med IAS 40.

Utarbeidelsen av regnskap i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av konsernets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige estimater, høy kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernregnskapet, er beskrevet i note 3.

Konsernregnskapet er avlagt under forutsetningen om fortsatt drift.

Nye og endrede standarder tatt i bruk av konsernet

Det er ingen nye eller endrede IFRSer eller IFRIC-fortolkninger som er trådt i kraft for 2012-årsregnskapet som er vurdert å ha en vesentlig påvirkning på konsernets årsregnskap.

SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Gruppen konsern har valgt å presentere poster i utvidet resultat på en linje i årets og forgående års egenkapitaloppstilling, jf. IAS 1.106 (d).

Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor konsernet ikke har valgt tidlig anvendelse
Konsernet har ikke valgt tidlig anvendelse av noen nye eller endrede IFRSer eller IFRIC-fortolkninger.

IAS 1 Presentasjon av finansregnskap er endret og medfører at poster i utvidet resultat skal deles inn i to grupper, de som senere omklassifiseres

over resultatet og de som ikke gjør det. Endringen påvirker ikke hvilke poster som skal inkluderes i utvidet resultat.

IFRS 9 «Financial Instruments» regulerer klassifisering, måling og regnskapsføring av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser. IFRS 9 ble utgitt i november 2009 og oktober 2010, og erstatter de deler av IAS 39 som omhandler regnskapsføring, klassifisering og måling av finansielle instrumenter. Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler deles inn i to kategorier basert på målemetode: de som er målt til virkelig verdi og de som er målt til amortisert kost. Klassifiseringsvurdering gjøres ved første gangs regnskapsføring. Klassifiseringen vil avhenge av selskapets forretningsmodell for å håndtere sine finansielle instrumenter og karakteristikene ved de kontraktsfestede kontantstrømmene fra instrumentet. For finansielle forpliktelser er kravene i hovedsak lik IAS 39. Hovedendringen, i de tilfeller hvor man har valgt virkelig verdi for finansielle forpliktelser, er at den delen av en endring i virkelig verdi som skyldes endring i selskapets egen kredittisiko føres over utvidet resultat i stedet for i resultatregnskapet, dersom dette ikke medfører en sammenstillingsfeil i resultatmålingen. Konsernet har ikke vurdert hele påvirkningen denne standarden vil ha på regnskapet. Konsernet planlegger å anvende IFRS 9 når standarden trer i kraft og er godkjent av EU. Standarden trer i kraft for regnskapsperioder som begynner 1. januar 2015. Konsernet vil også se på konsekvensene av de gjestående delene av IFRS 9 når disse er sluttført av IASB.

IFRS 10 «Consolidated Financial Statements» er basert på dagens prinsipper om å benytte kontrollbegrepet som det avgjørende kriteriet for å bestemme om et selskap skal inkluderes i konsernregnskapet. Standarden gir utvidet veiledning til vurderingen av om kontroll er til stede i de tilfeller hvor dette er vanskelig. Konsernet har ikke vurdert alle mulige konsekvenser som følge av IFRS 10. Konsernet planlegger å anvende standarden for regnskapsåret 2013, selv om EU ikke krever den anvendt før 1. januar 2014.

IFRS 12 «Disclosure of Interest in Other Entities» inneholder opplysningskravene for økonomiske interesser i datterselskaper, felleskontrollert virksomhet, tilknyttede selskaper, selskaper for særskilte formål «SPE» og andre ikke-balanseførte selskaper. Konsernet har ikke vurdert den fulle innvirkning av IFRS 12. Konsernet planlegger å anvende standarden for regnskapsåret 2013, selv om EU ikke krever denne anvendt før 1. januar 2014.

IFRS 13 «Fair value Measurement» definerer hva som menes med virkelig verdi når begrepet benyttes i IFRS, gir en enhetlig beskrivelse av hvordan virkelig verdi bestemmes i IFRS og definerer hvilke tilleggsopplysninger som skal gis når virkelig verdi benyttes. Standarden utvider ikke omfanget av regnskapsføring til virkelig verdi, men gir veiledning om anvendelsesmetode der bruken allerede er påkrevd eller tillatt i andre IFRSer. Konsernet benytter virkelig verdi som målekriterium for visse eiendeler og forpliktelser. Konsernet har ikke vurdert den fulle innvirkning av IFRS 13. Konsernet planlegger å anvende IFRS 13 for regnskapsåret 2013.

For øvrig er det ingen andre IFRSer eller IFRIC-fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å ha en vesentlig påvirkning på regnskapet.

Omregning av fremmed valuta

Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Regnskapet til de enkelte enheter i konsernet måles i den valuta som benyttes der enheten i hovedsak opererer (funksjonell valuta). Transaksjoner i fremmed valuta omregnes til den funksjonelle valutaen til transaksjonskurs. Konsernregnskapet presenteres i norske kroner (NOK) som er den funksjonelle valutaen til morselskapet og presentasjonsvalutaen til konsernet. Utenlandske selskaper som inngår i konsernet og som har en annen funksjonell valuta, er

omregnet til norske kroner ved at resultatregnskapet er regnet om til gjennomsnittskurs for året og balansen er regnet om til balansedagens kurs. Eventuelle omregningsdifferanser føres mot utvidet resultat og spesifiseres separat i egenkapitalen som egen post. Alle beløp er angitt i NOK 1 000 med mindre noe annet er angitt.

Transaksjoner og balanseposter

Transaksjoner i fremmed valuta omregnes til den funksjonelle valutaen til transaksjonskurs. Realisert valutagevinst eller -tap ved oppgjør og omregning av pengeposter i fremmed valuta til kursen på balansedagen resultatføres. Dersom valutaposisjonen anses som kontantstrømsikring eller sikring av nettoinvestering i utenlandsk virksomhet føres gevinst og tap som del av utvidet resultat.

Valutagevinster og -tap knyttet til lån, kontanter og kontantekvivalenter presenteres (netto) som renteinntekter eller rentekostnader.

Endring i virkelig verdi på obligasjoner og sertifikater i fremmed valuta klassifisert som tilgjengelig for salg splittes mellom virkningen av valutaomregning av amortisert kost i fremmed valuta og andre endringer i balanseført verdi. Valutaomregning av amortisert kost resultatføres mens andre endringer i balanseført verdi føres i utvidet resultat. Valutavirkningen på ikke-pengeposter (både eiendeler og forpliktelser) inngår som del av vurderingen av virkelig verdi. Valutadifferanser på ikke-pengeposter, slik som aksjer til virkelig verdi over resultatet, resultatføres som en del av samlet gevinst og tap. Valutadifferanser på aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg, inkluderes i verdiendringen som føres over utvidet resultat.

KONSOLIDERING

Datterselskaper

Konsernregnskapet omfatter SpareBank 1 Gruppen AS og alle datterselskaper. Datterselskaper er alle enheter der SpareBank 1 Gruppen konsern har makt til å styre enhetens finansielle og operasjonelle strategi, normalt gjennom eie av mer enn halvparten av stemmeberettiget kapital. Datterselskaper blir konsolidert fra det tidspunkt kontroll er overført til konsernet og blir utelatt fra konsolideringen når kontroll opphører.

Oppkjøpsmetoden benyttes ved kjøp av datterselskaper. Anskaffelseskost ved oppkjøp måles til virkelig verdi av eiendeler som ytes som vederlag. Identifiserte eiendeler, overtatt gjeld og betingede forpliktelser overtatt eller pådratt regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet, uavhengig av eventuelle ikke-kontrollerende eierinteresser. Anskaffelseskost som overstiger virkelig verdi av identifiserbare netto eiendeler i datterselskapet balanseføres som goodwill. Hvis anskaffelseskost er lavere enn virkelig verdi av netto eiendeler i datterselskapet, resultatføres differansen.

Vesentlige konserninterne transaksjoner og mellomværende mellom konsernselskaper er eliminert.

Transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser behandles som transaksjoner med tredjepart. Virkningen av alle transaksjoner med ikke-kontrollerende eiere føres i egenkapitalen når det ikke er endring i kontroll. Slike transaksjoner vil ikke resultere i goodwill eller gevinster eller tap. Når kontroll opphører skal gjenværende eierinteresse måles til virkelig verdi, og gevinst eller tap resultatføres.

Tilknyttede selskaper

Tilknyttet foretak er foretak der selskaper i SpareBank 1 Gruppen konsern har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Betydelig innflytelse foreligger normalt for investeringer der konsernet har mellom 20 og 50 % av stemmeberettiget kapital. Investeringer i tilknyttede selskaper regnskapsføres på kjøpstidspunktet til anskaffelseskost og deretter anvendes egenkapitalmetoden. Investeringer i tilknyttede selskaper inkluderer goodwill identifisert på oppkjøpstidspunktet, redusert ved eventuell senere nedskrivninger.

Konsernets andel av over- eller underskudd i tilknyttede selskaper resultatføres og tillegges balanseført verdi av investeringene sammen med andel av utvidet resultat i det tilknyttede selskapet og virkning av eventuelle feil eller prinsippendringer. Konsernet resultatfører ikke andel av underskudd hvis dette medfører at balanseført verdi av investeringen blir negativ.

Felleskontrollert virksomhet

Felleskontrollert virksomhet kan bestå av felleskontrollert drift, felleskontrollerte eiendeler og felleskontrollerte foretak. Felles kontroll innebærer at SpareBank 1 Gruppen gjennom avtale utøver kontroll sammen med andre deltakere. Felleskontrollert foretak regnskapsføres ved egenkapitalmetoden.

Investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper oppført i morselskapets regnskap

Investering i datterselskaper og tilknyttede selskaper er vurdert i henhold til kostmetoden. Dersom det finner sted en verdinedgang som ikke er forbigående, foretas en nedskrivning av aksjene. Foretatte nedskrivninger reverseres i den grad grunnlaget for nedskrivninger ikke lenger er til stede.

Segmentinformasjon

Driftssegmenter i noten rapporteres på samme måte som i styrets årsberetning og ved intern rapportering til styret.

Virksomhetsområdene til konsernet er fordelt etter livsforsikringsvirksomhet, skadeforsikringsvirksomhet, fondsforvaltning, meglervirksomhet, inkasso- og factoringvirksomhet og øvrig virksomhet. Konsernet har ingen sekundærsegmentrapportering. Dette er konsistent med den interne rapporteringen.

Tallene ved den interne rapporteringen er noe annerledes enn de som presenteres i segmentnoten. Dette skyldes at det er enkelte enheter som ikke omarbeider sine tall til IFRS før de rapporteres internt. I noten rapporteres disse segmentene slik de regnskapsføres etter IFRS.

Utlån og fordringer

Ervervede porteføljer

Ervervede porteføljer er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette, og som ikke er notert i et aktivt marked. Disse regnskapsføres til amortisert kost etter effektiv rentes metode.

Kundefordringer fra factoringvirksomheten

Kundefordringer fra factoringvirksomheten vurderes på to måter. I tilfeller hvor factoring ikke har overtatt kredittrisikoen (risiko for debitors manglende betalingsevne) balanseføres kun det forskudd som er utbetalt på fordringer som er overdratt til factoringsselskapet, og inngår i balansen under regnskapslinjen «Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner». I tilfeller hvor factoring overtar kredittrisikoen føres fordringene med bruttobeløp og er medtatt i balansen under «Andre eiendeler». Den ufinansierte delen av disse kundefordringene er inngår i balansen under «Andre forpliktelser».

Tapsavsetning

Tapsavsetninger på utlån og garantier (debitorer) er oppført under regnskapslinjen tap på utlån og garantier.

Andre fordringer

Andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Verdipapirer og derivater

Konsernet har finansielle eiendeler i handelsporteføljen, frivillig kategorisert til virkelig verdi over resultatet, utlån og fordringer, holde til forfall investeringer og verdipapirer tilgjengelig for salg. Hovedregelen er å klassifisere investeringer til virkelig verdi over resultatet, enten gjennom handelsportefølje eller frivillig kategorisering. Dette samsvarer med hvordan investeringene følges opp. Enkelte investeringer i obligasjoner/sertifikater plasseres likevel inn i kategoriene utlån og fordringer eller holde til forfall. Dette gjøres i tilknytning til transaksjonen.

Vanlige kjøp og salg av investeringer regnskapsføres på transaksjonstidspunktet, som er det tidspunkt konsernet forplikter seg til å kjøpe eller selge eiendelen. Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet balanseføres første gang til virkelig verdi, med tillegg av transaksjonskostnader. Finansielle eiendeler som føres til virkelig verdi over resultatet regnskapsføres ved anskaffelsen til virkelig verdi, og transaksjonskostnader resultatføres. Investeringer

fjernes fra balansen når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen opphører eller når disse rettighetene er blitt overført og konsernet i hovedsak har overført all risiko og hele gevinstpotensialet ved eierskapet. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet vurderes til virkelig verdi etter førstegangs balanseføring. Holde til forfall investeringer regnskapsføres til amortisert kost ved bruk av effektiv rente - metoden. Obligasjoner som konsernet har intensjon om å holde til forfall, men som blant annet fordi de ikke er omsatt i et aktivt marked ikke oppfyller vilkårene for holdt til forfall porteføljer i IAS 39, er klassifisert under egen linje i balansen, «obligasjoner til amortisert kost».

Virkelig verdi av børsnoterte investeringer er basert på gjeldende kjøpskurs. Hvis markedet for verdipapiret ikke er aktivt (eller hvis det gjelder et verdipapir som ikke er børsnotert) bruker konsernet verdsettelsesteknikker for å fastsette den virkelige verdien. Disse omfatter nylig gjennomførte transaksjoner til markedsvilkår, henvisning til andre instrumenter som i vesentlig grad er like, og bruk av diskontert kontantstrømsanalyse og opsjonsmodeller. Teknikkene vektlegger markedsinformasjon i størst mulig grad og i minst mulig grad selskappspesifikk informasjon.

Verdipapirer og derivater til virkelig verdi over resultatet

Verdipapirer og derivater til virkelig verdi over resultatet er presentert under regnskapslinjene «verdipapirer til virkelig verdi» og «finansielle derivater» i balansen, og verdiendringer er presentert under «netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet» i ordinært resultat. Denne kategorien har to underkategorier: Finansielle eiendeler holdt for handelsformål og finansielle eiendeler som ledelsen øremerker til virkelig verdi over resultatet. En finansiell eiendel klassifiseres i denne kategorien dersom den primært er anskaffet med henblikk på å gi fortjeneste fra kortsiktige prissvingninger, eller dersom ledelsen velger å klassifisere den i denne kategorien når det er gitt åpninger for det i regelverket. Klassifisering av eiendeler til virkelig verdi (FVO) gjelder for alle finansielle eiendeler som anskaffes med mindre noe annet blir bestemt på investeringstidspunktet. Derivater som ikke er utpekt som sikringsinstrumenter klassifiseres som holdt for handelsformål.

Gevinst eller tap fra endringer i virkelig verdi av eiendeler klassifisert som «finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet», inkludert utbytte, medtas i resultatregnskapet under «netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet» i den perioden de oppstår.

Verdipapirer tilgjengelig for salg

Verdipapirer tilgjengelig for salg er presentert under regnskapslinjen «verdipapirer – tilgjengelig for salg» i balansen, og verdiendring under regnskapslinjen «netto inntekter fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg» i utvidet resultat og eventuelle nedskrivninger under regnskapslinjen «avskrivninger og nedskrivninger» i ordinært resultat. Verdipapirer tilgjengelig for salg er ikke derivative finansielle eiendeler som man velger å plassere i denne kategorien eller som ikke er klassifisert i noen annen kategori. Verdipapirer som er klassifisert i denne kategorien, måles også til virkelig verdi, mens endringen i verdi fra inngående balanse føres mot utvidet resultat. Aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg i konsernet er ikke handlet aktivt i markedet.

Holdt til forfall investeringer

Holdt til forfall investeringer er presentert under regnskapslinjen «obligasjoner holdt til forfall» i balansen, gevinst/tap ved salg under regnskapslinjen «netto inntekter fra obligasjoner holde-til-forfall» i ordinært resultat og eventuelle nedskrivninger under regnskapslinjen «avskrivninger og nedskrivninger» i ordinært resultat. Holde til forfall investeringer er ikke derivative finansielle eiendeler notert i et aktivt marked, med faste eller forutsigbare betalinger og faste forfall som konsernets ledelse har en positiv intensjon om å holde til forfall. Disse sertifikater og obligasjoner måles til amortisert kost ved en effektiv rente-metode.

Verdifall på finansielle eiendeler

Eiendeler balanseført til amortisert kost

Konsernet vurderer ved hver balansedato om det finnes objektive bevis på at en finansiell eiendel, eller en gruppe av finansielle eiendeler, har falt i verdi. Tap ved verdifall av en finansiell eiendel eller

en gruppe av finansielle eiendeler resultatføres bare dersom det er objektive bevis på verdifall som et resultat av én eller flere hendelser som har inntruffet etter førstegangs balanseføring (en «tapshendelse») og denne tapshendelsen (eller hendelsene) påvirker fremtidige estimerte kontantstrømmer på en måte som kan måles pålitelig.

For ervervede porteføljer og investeringer i obligasjoner som holdes til forfall måles størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av de forventede fremtidige kontantstrømmer diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rente. Eiendelens balanseførte verdi reduseres og tapsbeløpet resultatføres. Dersom verdifall senere reduseres, og reduksjonen objektivt kan knyttes til en hendelse inntråd etter at verdifallet ble innregnet, blir det tidligere resultatførte verdifallet reverseres i resultatregnskapet.

Eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg

Konsernet vurderer hver balansedag om det finnes objektive bevis for at en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. For egenkapitalinstrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg, vil en vesentlig eller en langvarig reduksjon i virkelig verdi på instrumentet under anskaffelseskost også være en indikasjon på at eiendelen er utsatt for verdifall. Konsernet vurderer et verdifall på 20 % som vesentlig og et verdifall som har vart mer enn 6 måneder som langvarig. Dersom det foreligger slike indikasjoner, og verdireduksjoner tidligere har vært ført over utvidet resultat, skal det kumulative tapet som er innregnet i utvidet resultat omklassifiseres til resultatregnskapet. Beløpet måles som differansen mellom anskaffelseskost og dagens virkelige verdi, med fradrag for tap ved verdifall som tidligere er resultatført. Tap ved verdifall innregnet i resultatregnskapet for en investering i et egenkapitalinstrument skal ikke reverseres over resultatregnskapet.

Derivater

Derivatene består av valuta- og renteinstrumenter, samt instrumenter forbundet med strukturerte produkter. Derivater føres til virkelig verdi over resultatet på dato hvor kjøp av derivatet er inngått. Etterfølgende endringer i virkelig verdi føres over resultatet.

Motregning av finansielle eiendeler og forpliktelser

En finansiell eiendel eller forpliktelse motregnes og presenteres netto i balansen når selskapet a) har en juridisk motregningsrett og b) har til hensikt å gjøre den opp på nettogrunnlag eller og realisere eiendelen og gjøre opp forpliktelsen under ett.

Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskaper er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill testes årlig for verdifall, og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag av nedskrivninger. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Gevinst eller tap ved salg av en virksomhet inkluderer balanseført beløp av goodwill vedrørende den solgte virksomheten. For senere nedskrivningstest blir goodwill allokert til de kontantgenererende enheter eller grupper av kontantgenererende enheter som forventes å få fordeler fra oppkjøpet hvor goodwill oppstod.

Utvikling

Utviklingskostnader som aktiveres inkluderer materialkostnader, direkte lønnskostnader og en andel av fellesutgiftene. Andre utviklingsutgifter blir innregnet i resultatregnskapet i den perioden de påløper. Aktiverte utviklingskostnader føres i balansen til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og tap ved verdifall.

Lisenser

Lisenser har begrenset utnyttbar levetid og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag av akkumulerte avskrivninger. Lisenser avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

Edb-programmer

Standard edb-programvarer som oppfyller kriteriene for balanseføring føres til anskaffelseskost (inkludert utgifter til å få programmene operative), og avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

Egenutviklede programvarer følger i hovedsak de samme prinsippene som beskrevet for forskning og utvikling.

Utgifter til vedlikehold av programvare kostnadsføres etter hvert som de påløper. Utgifter direkte forbundet med utvikling av identifiserbar og unik programvare som eies av konsernet, blir balanseført som en immateriell eiendel når følgende kriterier er oppfylt:

- det er teknisk mulig å ferdigstille programvaren slik at den vil være tilgjengelig for bruk
- ledelsen har til hensikt å ferdigstille programvaren og bruke eller selge den
- det kan påvises hvordan programvaren vil generere sannsynlige fremtidige økonomiske fordeler
- tilstrekkelige tekniske, finansielle eller andre ressurser er tilgjengelig for å ferdigstille og ta i bruk eller selge programvaren
- utgiftene kan måles pålitelig

Direkte utgifter omfatter personalkostnader for programutviklingspersonell og en andel av direkte tilhørende faste kostnader. Andre utviklingsutgifter som ikke oppfyller disse kriteriene blir kostnadsført etter hvert som de påløper. Utviklingsutgifter som er kostnadsført kan ikke balanseføres som en eiendel i senere perioder. Balanseført egenutviklet programvare avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

Øvrige immaterielle eiendeler

I forbindelse med oppkjøp av virksomheter gjennomføres det merverdianalyser, og immaterielle eiendeler som identifiseres balanseføres i konsernet. Konsernet har identifisert merverdier knyttet til merkevarer, kundeforhold og teknologi software. Merverdiene er beregnet basert på historiske data som er fremskrevet, og justert for usikkerhet og deretter neddiskontert. Kundeforhold og teknologi software avskrives lineært over forventet levetid.

Etterfølgende utgifter

Senere utgifter vedrørende balanseførte immaterielle eiendeler balanseføres bare når de øker de fremtidige økonomiske fordeler relatert til denne eiendelen. Alle andre utgifter kostnadsføres i den perioden de påløper.

Avskrivninger

Avskrivninger beregnes og resultatføres lineært over estimert utnyttbar levetid for de immaterielle eiendelene, med mindre slik levetid er ubegrenset. Immaterielle eiendeler blir avskrevet fra tidspunktet de er tilgjengelige for bruk.

Immaterielle eiendeler utenom goodwill og tidsubegrensede immaterielle eiendeler, har estimert levetid på mellom 2 og 10 år.

Immaterielle eiendeler utenom goodwill og tidsubegrensede immaterielle eiendeler, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

Varige driftsmidler

Konsernets varige driftsmidler består av maskiner, inventar, transportmidler og bygninger som benyttes av konsernet til egen virksomhet. Egen benyttet eiendom revalueres til virkelig verdi hvert 3 eller 5 år. Verdivurderingen baserer seg på en intern verdivurderingsmodell beskrevet under investeringseiendommer. Øvrige varige driftsmidler regnskapsføres til anskaffelseskost, med fradrag for avskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmidlet.

Etterfølgende utgifter legges til driftsmidlenes balanseførte verdi eller balanseføres separat når det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler tilknyttet utgiften vil tilflyte konsernet, og utgiften kan måles pålitelig. Balanseført beløp knyttet til utskiftede deler resultatføres. Øvrige reparasjons- og vedlikeholdskostnader føres over resultatet i den perioden utgiftene pådras.

Revalueringen av egen benyttet eiendom føres over utvidet resultat og som verdireguleringsreserve. En nedregulering av tidligere balanseført verdøkning på samme driftsmiddel føres tilsvarende. Differansen overføres mellom avskrivninger basert på driftsmidlenes verdiregulerte

verdi (resultatførte avskrivninger) og avskrivninger basert på driftsmidlenes anskaffelseskost fra verdireguleringsreserven til opptjent egenkapital.

Driftsmidler avskrives etter den lineære metode, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost, eller verdiregulerte verdi avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid, som er:

Bygninger	50 år
Maskiner, inventar og transportmidler	3–10 år

Varige driftsmidler som avskrives vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelens balanseførte beløp. Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp resultatføres som nedskrivning. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi. Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler.

Investerings eiendommer

Eiendommer som leies ut til leietakere utenfor konsernet er klassifisert som investeringseiendommer. Investerings eiendommer vurderes til virkelig verdi. Endringer i verdi føres over resultatregnskapet under regnskapslinjen «netto inntekter investeringseiendommer». Eiendommene vurderes individuelt basert på antatt fremtidig neddiskontert kontantstrøm. Avkastningskravet tar hensyn til rentenivået, den generelle risikoen i eiendomsmarkedet og risiko som er spesifikk for den enkelte eiendom. Beregningen av virkelig verdi oppdateres halvårlig. Leieinntekter, driftskostnader og effekten av verdiendringer knyttet til investeringseiendommer, presenteres særskilt i note 19 og 33.

Verdifall på ikke finansielle eiendeler

Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid og goodwill avskrives ikke, men testes årlig for verdifall. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som avskrives vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelens balanseførte beløp. Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp resultatføres som nedskrivning. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi. Ved vurdering av verdifall grupperes anleggsmidlene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige inngående kontantstrømmer (kontantgenererende enheter). Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke finansielle eiendeler (unntatt goodwill).

Klientmidler

Finansielle instrumenter og andre midler som oppbevares av konsernet, men som tilhører investorene (klientmidler), oppføres ikke i balansen. Dersom klientmidlene overstiger klientansvaret (klientgjelden) er det overskytende konsernets eiendel og oppføres i balansen under regnskapslinjen «andre eiendeler». Dersom klientmidlene ikke fullt ut dekker klientansvaret er underdekningen konsernets gjeld til klienten og oppføres som «andre forpliktelser» i balansen.

Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter inkluderer kontanter og bankinnskudd, andre kortsiktige, lett omsettelige investeringer med maksimum tre måneders opprinnelig løpetid og trekk på kassekreditt. Kassekreditt er presentert under linjen, «innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner».

Betalbar og utsatt skatt

Skattekostnad består av betalbar skatt og utsatt skatt. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. Hvis det er tilfellet, blir skatten også ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen.

Betalbar skatt for perioden beregnes i samsvar med de skattemessige lover og regler som er vedtatt, eller i hovedsak vedtatt av skattemyndighetene på balansedagen.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden. Det beregnes utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld. Dersom utsatt skatt oppstår ved første gangs balanseføring av en gjeld eller eiendel i en transaksjon,

som ikke er en virksomhetssammenslutning, og som på transaksjonstidspunktet verken påvirker regnskaps- eller skattemessig resultat, blir den ikke balanseført. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skattelover som er vedtatt eller i det alt vesentlige er vedtatt på balansedagen, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres eller når den utsatte skatten gjøres opp.

Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattepliktig inntekt vil foreligge der de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes.

Ved vurdering av sannsynlighet vil historisk inntjening og forventede fremtidige marginer bli lagt til grunn.

Utsatt skatt beregnes på midlertidige forskjeller fra investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper, bortsett fra når konsernet har kontroll over tidspunktet for reversering av de midlertidige forskjellene, og det er sannsynlig at de ikke vil bli reversert i overskuelig fremtid.

Det er ikke beregnet utsatt skatt knyttet til verdiendring av eiendommer eid i egne selskaper. Realisasjon av eiendommene vil i praksis være salg av aksjer eller andeler. Eventuelle gevinster eller tap ved realisasjon av aksjer eller andeler vil ikke være skattepliktig som følge av fritaksmetoden, og det er konsernets oppfatning at regnskapet gir best informasjonsverdi når utsatt skatt ikke oppføres på slike verdiendringer.

Utsatt skattefordel og utsatt skatt skal motregnes dersom det er en juridisk håndhevbar rett til å motregne eiendeler ved betalbar skatt mot forpliktelser ved betalbar skatt, og utsatt skattefordel og utsatt skatt gjelder inntektsskatt som ilegges av samme skattemyndighet for enten skattepliktig foretak eller forskjellige skattepliktige foretak som har til hensikt å gjøre opp forpliktelser og eiendeler ved betalbar skatt netto.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer

Konsernet har gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer klassifisert i en av følgende kategorier: Finansielle forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdiendringer over resultatet eller andre finansielle forpliktelser balanseført til amortisert kost. Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer førstegangsinnregnes til opptakskost, som er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Etter førstegangsinnregning måler konsernet flytende gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer til amortisert kost ved en effektiv rentemetode, mens konsernets gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer med faste renter måles til virkelig verdi over resultatet. Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer fraregnes på det tidspunkt rettighetene til de kontraktmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer balanseført til amortisert kost
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer balanseført til amortisert kost inngår i regnskapslinjen «gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer» i balansen, og rentekostnader på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer inngår i regnskapslinjen «rentekostnader» i ordinært resultat basert på effektiv rentemetode. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir periodisert over løpetiden ved hjelp av lånets effektive rente.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer til virkelig verdi over resultatet

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer til virkelig verdi over resultatet inngår under regnskapslinjen «gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer» i balansen, og verdiendringer er presentert under «netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet» i ordinært resultat.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer klassifiseres i denne kategorien dersom klassifiseringen eliminerer eller i vesentlig grad reduserer måleinkonsistens som ellers ville ha oppstått ved måling av innlån eller ved regnskapsføring av tilhørende gevinster eller tap på ulikt grunnlag.

Virkelig verdi er basert på gjeldende salgskurs. Hvis markedet for verdipapiret ikke er aktivt (eller hvis det gjelder et verdipapir som ikke er børsnotert) bruker konsernet verdsettelsesteknikker for å fastsette den virkelige verdien. Disse omfatter nylig gjennomførte transaksjoner til

markedsvilkår, henvisning til andre instrumenter som i vesentlig grad er like, og bruk av diskontert kontantstrømsanalyse og opsjonsmodeller. Teknikkene vektlegger markedsinformasjon i størst mulig grad og i minst mulig grad selskaps-spesifikk informasjon.

Pensjoner

Konsernet har både innskuddsplaner og ytelsesplaner. Pensjonsordningene er finansiert gjennom innbetalinger til SpareBank 1 Livsforsikring AS.

En innskuddsplan er en pensjonsordning hvor konsernet betaler faste bidrag til forsikringsselskapet. Konsernet har ingen juridisk eller annen forpliktelse til å betale ytterligere tilskudd hvis forsikringsselskapet ikke har nok midler til å betale alle ansatte ytelser knyttet til opptjening i inneværende og tidligere perioder. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad i takt med at de forfaller.

En ytelsesplan er en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering. Konsernets kollektive ytelsesbaserte ordningen sikrer medlemmene en pensjon på 70 % av sluttlønn (opp til 12G) frem til 77 år med etterfølgende avtrapping. Lønn utover 12 G er sikret gjennom en innskuddsbasert ordning. Den ytelsesbaserte ordningen ble lukket for nyansatte etter 1. mai 2005.

I tillegg kommer forpliktelser som følger av Avtalefestet Pensjon (AFP) og enkelte særskilte avtaler om fortidspensjoner og tilleggspensjoner. I den gamle AFP avsetningen ligger kun en avsetning for tidligere ansatte mellom 64 år og 67 år som i dag er AFP pensjonister. Den gamle AFP ordningen vil være helt utfaset i løpet av år 2015.

Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de definerte ytelsene på balansedatoen minus virkelig verdi av pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode.

Nåverdien av de definerte ytelsene bestemmes ved å diskontere estimerte fremtidige utbetalinger med en diskonteringsrente med utgangspunkt i renten på en obligasjon utstedt av et selskap med høy kredittverdighet, OMF renten (Obligasjon for forttrinnsrett) da dette markedet anses dypt nok. OMF renten skal ha tilnærmet den samme løpetiden som den relaterte pensjonsforpliktelsen. Bruk av foretaksobligasjon som diskonteringsrente krever at det finnes foretaksobligasjoner med lang løpetid, høy kvalitet, i samme valuta, og at det er et dypt marked for slike obligasjoner. Markedsaktører har fremholdt at OMF markedet er tilstrekkelig dypt, og at prisingen i markedet er pålitelig. Analyser utført eksempelvis av aktører som Gabler Wassum, samt våre eierbankers egne analyser hensyntatt rentebytteavtaler underbygger at det finnes et dypt og likvid marked for foretaksobligasjoner med høy kredittverdighet, konsentrert til OMF. Det norske markedet for OMF har blitt mer velutviklet etter finanskrisen, og har høy kreditttrating. Selskapene i SpareBank 1 Gruppen har derfor valgt å legge til grunn OMF renten som diskonteringsrente for beregning av pensjonsforpliktelsen. NRS har i sin oppdaterte veiledning for pensjonsforutsetningen per 31. desember 2012 også konkludert med at OMF renten ikke kan avvises som basis for fastsettelse av diskonteringsrenten. Gjenværende gjennomsnittlig opptjeningstid for medlemmene av ytelsesplanen i SpareBank 1 Gruppen konsern er beregnet til ca. 9 år.

SpareBank 1 Gruppen konsern har i tillegg valgt å styrke dagens levetidsalder tabell K2005 med 10 %, da ny levetidstabell K 2013 fra myndighetene vil komme i løpet av våren 2013. Aktuarielle gevinster og tap (estimatavvik) som skyldes ny informasjon eller endringer i de aktuar-messige forutsetningene blir regnskapsført i oppstillingen over utvidet resultat/egenkapitalen i den perioden de oppstår.

Endringer i pensjonsplanens ytelser resultatføres eller inntektsføres løpende i resultatregnskapet, med mindre rettighetene etter den nye pensjonsplanen er betinget av at arbeidstakeren blir værende i tjeneste i en spesifisert tidsperiode (opptjeningsperioden). I dette tilfellet amortiseres kostnaden knyttet til endret ytelse lineært over opptjeningsperioden.

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010.

Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Den nye AFP-ordningen legger opp til at bedriften skal betale en samlet premie med utgangspunkt i årslønn til arbeidstakeren. Premien beregnes med utgangspunkt i en fast prosent av årslønn mellom 1 og 7,1 ganger gjennomsnittlig grunnbeløp. Årspremiesatsen for 2012 utgjør 1,75 %. Det skal ikke betales premie for arbeidstakere etter det året de fyller 61 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget. Ny ordning finansieres ved at Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 dekkes av arbeidsgiver.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Tidsbegrenset ansvarlig lån kan telle med 50 % av kjernekapitalen i kapitaldekningen, mens evigvarende ansvarlige lån kan telle med inntil 100 % av kjernekapitalen. Ansvarlige lån klassifiseres som forpliktelse i balansen og måles til amortisert kost.

En fondsobligasjon er en obligasjon med pålydende rente, og hvor SpareBank 1 Gruppen ikke har plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke kan utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjon er godkjent som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 15 prosent av samlet kjernekapital. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom SpareBank 1 Gruppens kjernekapitaldekning faller under 5 prosent eller samlet kapitaldekning faller under 6 prosent. Nedskrevne beløp på fondsobligasjonene skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til aksjonærene eller egenkapitalen skrives opp. Fondsobligasjoner føres til amortisert kost.

Forsikringsmessige avsetninger livsforsikring

Alle produktene i SpareBank 1 Livsforsikring AS er klassifisert som forsikringskontrakter.

Forsikringskontrakter skal vurderes etter IFRS 4. Standarden inneholder ikke spesifikke vurderingsregler utover enkelte mindre forhold. Det tillates anvendelse av regnskapsprinsipper som den enkelte regnskapspliktige har anvendt i tidligere årsregnskap under forutsetning av at de forsikringsmessige avsetningene vurdert etter norske regler er tilstrekkelige. For å dokumentere dette må selskapet gjennomføre en tilstrekkelighetstest. SpareBank 1 Livsforsikring AS gjennomfører årlig en slik test. Dette tilsier at tidligere anvendte prinsipper knyttet til forsikringsmessige avsetninger for livsforsikring kan anvendes.

De forsikringsmessige avsetningene innenfor livsforsikring består av premiereserve, tilleggsavsetninger, kursreguleringsfond, erstatningsavsetning, risikoutjevningfond og andre tekniske avsetninger. Avsetningene omfatter også premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond.

Viktige forutsetninger og endringer i forsikringstekniske forhold

Grunnlagsrenten følger regelverk fastsatt av Finanstilsynet. Fra og med 1. januar 2011 er grunnlagsrenten 2,5 % for nye kontrakter, mens grunnlagsrenten for ny opptjening for kollektive pensjonsavtaler vil være 2,5 % fra 1. januar 2012. For øvrig følger ny opptjening og opptjente rettigheter den maksimale tillatte grunnlagsrente som var gjeldende på opptjeningstidspunktet.

Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i FNO, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer. I dødelighetsforutsetningene for uføre er det tatt høyde for korrelasjonen mellom uførhet og dødelighet. Fellestariffen K2005 med sikkerhetsmarginer som tok høyde for økt levealder, ble innført fra 2008 for kollektiv ytelsespensjon og fripliser utgått fra kollektiv.

Reserveavsetningene og premiene er fastsatt ut fra prinsippet om at det skal være sikkerhetsmarginer i reservene og premiene. Sikkerhetsmarginene i premier og reserver er ikke kvantifisert, men vurdert ut i fra usikkerhet og langsiktighet til forpliktelsene.

Den ordinære premiereserven til selskapet er beregnet etter prospektive

prinsipper på samme tariffgrunnlag som premietariffen. Det er avsatt IBNR- og RBNS-avsetninger etter statistiske metoder basert på SpareBank 1 Livsforsikring AS' egne erfaringer.

Kursreguleringsfondet

Avsetning til kursreguleringsfondet tilsvarer netto urealiserte merverdier på finansielle eiendeler, med unntak av investering i eiendom, vurdert til virkelig verdi og som inngår i kollektivporteføljen til SpareBank 1 Livsforsikring AS. Netto urealisert verdi fastsettes ved en samlet vurdering av porteføljen.

Risikoutjevningfondet

Fondet har som formål å absorbere svingninger i risikoresultatet over tid. Avsetningen er ikke fordelt på de enkelte forsikringskontrakter og klassifiseres som egenkapital.

Forsikringstekniske avsetninger skadeforsikring

Forsikringskontrakter skal vurderes etter IFRS 4. Standarden inneholder ikke spesifikke vurderingsregler utover for enkelte mindre forhold.

Finanstilsynet har utformet minstekrav for de ulike avsetningstypene, og det er foretatt avsetning til ikke-opptjent premie, erstatningsavsetning, sikkerhetsavsetning og reasuransiavsetning. Minstekravene innenfor premie- og erstatningsavsetningen er også oppfylt per bransje, og for sikkerhetsavsetningen per bransjegruppe.

I 2011 ble bestemmelsen om erstatningsavsetning i forsikringsvirksomhetsloven presisert slik at denne også skal omfatte forventede indirekte skadebehandlingskostnader i forbindelse med skadetilfeller som på et bestemt tidspunkt er inntruffet, men ikke oppgjort (IBNS-skader). Det vises til årsrapporten 2011 for nærmere informasjon om implementeringen. Som følge av presiseringen vedrørende erstatningsavsetningen skal indirekte skadebehandlingskostnader inngå ved måling av årets erstatningskostnader.

Naturskadeavsetning og garantiavsetningen anses ikke som en forsikringsteknisk avsetning etter IFRS 4. Disse avsetningene står under opptjent egenkapital.

Gjenforsikredes andel av forsikringstekniske avsetninger presenteres som en fordring i IFRS konsernregnskapet.

Avsetninger

Konsernet regnskapsfører avsetninger for restruktureringer og rettslige krav når det eksisterer en juridisk eller selv pålagt forpliktelse som følge av tidligere hendelser, og det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen vil komme til oppgjør i form av overføring av økonomiske ressurser og forpliktelsen kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet. Avsetning for restruktureringkostnader omfatter sluttvederlag til ansatte. Det avsettes ikke for fremtidige driftstap. Avsetninger vurderes ved hver balansedato og justeres for å reflektere oppdatert beste estimat.

I tilfeller hvor det foreligger flere forpliktelser av samme natur, fastsettes sannsynligheten for at forpliktelsene vil komme til oppgjør ved å vurdere forpliktelser av denne typen under ett. Det gjøres derfor en avsetning selv om sannsynligheten for oppgjør knyttet til det enkelte forholdet kan være lav.

Avsetninger måles til nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen. Det benyttes en estimert risikofri rente som diskonteringsatts før skatt som reflekterer nåværende markedssituasjon og risiko spesifikk for forpliktelsen.

Sluttvederlag

Sluttvederlag blir betalt når ansettelsesforhold avsluttes av konsernet før det normale tidspunktet for pensjonering eller når en ansatt frivillig aksepterer å slutte mot et slikt vederlag. Konsernet regnskapsfører sluttvederlag når det beviselig er forpliktet til enten å avslutte arbeidsforholdet til dagens arbeidstakere i henhold til en formell, detaljert plan som konsernet ikke kan trekke tilbake, eller til å gi sluttvederlag som følge av et tilbud som er gitt for å oppfordre til frivillig avgang. Sluttvederlag som forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen diskonteres til nåverdi.

Leverandørgjeld og andre kortsiktige forpliktelser

Leverandørgjeld måles til virkelig verdi ved første gangs balanseføring. Ved senere måling vurderes leverandørgjelden til amortisert kost, fastsatt ved bruk av effektiv rente-metode.

Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner

Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner er vurdert i all hovedsak til amortisert kost.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost resultatføres løpende basert på en effektiv rente metode. For innskudd fra kunder og kredittinstitusjoner og gjeld til kredittinstitusjoner som føres til virkelig verdi kostnadsføres renteelementet som rentekostnad, mens øvrige verdiendringer klassifiseres som inntekt fra finansielle instrumenter. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i SpareBank 1 Gruppens regnskap, resultatføres når transaksjonen sluttføres.

Inntekter inkassovirksomhet

Inkassosaker under utførelse vurderes i samsvar med prinsippet om løpende avregning. Denne metoden innebærer at inntektsføring skjer i den regnskapsperioden som inkassotjenesten ytes, i takt med fremdriften i inkassosaken. Vurderingen av opptjent inntekt på balansedagen er beregnet med utgangspunkt i en vurdering av inkassosakenes omløpshastighet, beregnet fullføringsgrad og faktiske salærinntekter siste 6 måneder.

Salærinntekter blir inntektsført ved innbetaling på inkassosakene. Endring i balanseført verdi av inkassosaker under utførelse ligger i resultatregnskapet under regnskapslinjen «andre inntekter». Balanseført verdi er regnskapsført som omløpsmidler på regnskapslinjen «andre eiendeler».

Inntekter fra utbytte

Utbytte resultatføres når rett til å motta betaling oppstår.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Generalforsamlingen, representantskapet og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette.

Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring, og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning til stede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Aksjekapital og overkurs

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital. Utgifter som knyttes direkte til utstedelse av nye aksjer eller opsjoner med fradrag av skatt, føres som reduksjon av mottatt vederlag i egenkapitalen.

Utbytte

Styrets forslag til utbytte fremgår av årsberetningen og av oppstilling over endring i egenkapital. Foreslått utbytte til morselskapets aksjonærer klassifiseres som egenkapital inntil det er endelig vedtatt

av generalforsamlingen. Fra og med det tidspunktet utbytte er vedtatt, klassifiseres det som gjeld.

Konsernbidrag

Konsernbidrag til datterselskap føres som økning av investering i datterselskap gitt at overføringen øker verdien av morselskapets aksjer i datterselskapet. Foreslått ytt konsernbidrag klassifiseres som egenkapital inntil det er endelig vedtatt av generalforsamlingen. Fra og med det tidspunktet konsernbidrag er vedtatt, klassifiseres det som gjeld.

NOTE 3 – KRITISKE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER

Konsernet utarbeider estimater og gjør antakelser/forutsetninger knyttet til fremtiden. Estimater og skjønsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og andre faktorer, inklusive forventninger om fremtidige hendelser som anses rimelig under nåværende omstendigheter. De regnskapsestimater som følger av dette vil per definisjon sjelden være fullt i samsvar med det endelige utfall. Estimater og antakelser/forutsetninger som representerer en betydelig risiko for vesentlige endringer i balanseført verdi på eiendeler og gjeld i løpet av neste regnskapsår, drøftes nedenfor.

Virkelig verdi på derivater og andre finansielle instrumenter

Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked fastsettes ved å benytte verdsettelsesteknikker. Konsernet vurderer og velger metoder og forutsetninger som så langt som mulig er basert på markedsforholdene på hver balansedag. For mange finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg, og som ikke omsettes i et aktivt marked, har konsernet benyttet neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer som verdsettelsesmetode. Slike beregninger er beheftet med betydelig skjønn, og i vurderingen av hvorvidt virkelig verdi er lavere enn kostpris vurderer konsernet blant annet fremtidsutsikter i den aktuelle bransjen, selskapets finansielle posisjon, og teknologisk utvikling.

Investeringseiendommer

Forsikringselskapene i SpareBank 1 har store eiendomsplasseringer. Eiendommene er eiet i heleide aksjeselskaper som eier hver enkelt eiendom. Eiendommene verdivurderes individuelt ved bruk av selskapets interne verdsettelsesmodell ved å diskontere antatt framtidig kontantstrøm for den enkelte eiendom. Avkastningskravet som benyttes i diskonteringen tar hensyn til rentenivået, den generelle risikoen i eiendomsmarkedet og risiko som er spesifikk for den enkelte eiendom.

Parallelt med intern verdivurdering blir det for kontrollformål utført ekstern verdivurdering for utvalgte eiendommer i porteføljen. Utvalget er trukket tilfeldig av forhåndsdefinert antall eiendommer. Utvalget for ekstern vurdering rulleres over en periode på 3 år.

Eiendomsporteføljen vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Virkelig verdi er det beløp den enkelte eiendom kan omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter. I forbindelse med verdivurdering av eiendommene er effekten av latent skatt beregnet utenom verdivurderingsmodellen. Den latente skatten medfører ofte en rabatt i forhold til eiendomsverdien ved omsetning av slike selskap som eier eiendommer. Latent skatt er beregnet med 7 % av differansen mellom virkelig verdi og skattemessig verdi, redusert med bokført utsatt skatt i selskapsregnskapene for eiendommene. Nettoeffekten er behandlet som nedskrivning av verdien av i eiendomsselskapene.

Det vises for øvrig til note 33 Investeringseiendommer.

Sensitivitet knyttet til eiendommer

Eiendomsverdiene er spesielt sensitive til endringer i avkastningskravet. Holdes alt annet likt, vil en økning/reduksjon i avkastningskravet på 0,25 prosentpoeng redusere/øke verdiene med ca 166 mill. kroner, eller ca 3,4 %. Etter utløpet av eksisterende leieforhold skal lokalene reutleies til gjeldende markedsvilkår. Dersom netto leieinntekt reduseres/økes med 1 % ved reutleie, reduseres/økes markedsverdien med ca 0,80 %. Dette tilsvarer en verdiendring på ca. 40 mill. kroner. En økt/ redusert forventet arealledighet på 1 %, vil redusere/øke verdiene med 1 %, eller ca 50 mill. kroner.

Pensjoner

Nåverdien av pensjonsforpliktelsene avhenger av flere ulike faktorer som er bestemt av en rekke aktuariemessige forutsetninger. Forutsetningene som benyttes ved beregning av netto pensjonskostnad (inntekt) inkluderer diskonteringsrenten. Endringer i disse forutsetningene vil påvirke balanseført verdi av pensjonsforpliktelsene.

Konsernet bestemmer egnet diskonteringsrente ved utgangen av hvert år. Dette er renten som skal brukes til å beregne nåverdien av fremtidige estimerte utgående kontantstrømmer som kreves for å gjøre opp pensjonsforpliktelsene. Ved fastsettelse av egnet diskonteringsrente har man fra 31.12.2012 gått over til å benytte OMF renten (Obligasjoner med fortrinnsrett), da dette markedet anses for å være dypt nok.

En del andre pensjonsforutsetninger er delvis basert på markedsbetingelser. Tilleggsinformasjon er gitt i note 23.

Eventuelle endringer knyttet til forventet lønnsvekst og diskonteringsrente med videre kan gi betydelig effekt på de innregnede pensjonsforpliktelser for egne ansatte. NRS-veiledningen angir at en endring på +/- 1% - poeng i diskonteringsrenten betyr 15–20% endring i avsetning til pensjonsforpliktelsen.

Estimert verdifall for goodwill

Konsernet gjennomfører årlig tester for å vurdere verdifall på goodwill, jfr. note 35. Gjennvinnbart beløp på kontantgenererende enheter blir fastsatt ved beregning av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Beregningene krever at det brukes estimater, og at de er konsistente med markedsverdssettelsen av konsernet.

Estimater knyttet til forsikringsmessige avsetninger innen livsforsikring

Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring er basert på forventninger om levetid, dødelighet, uførhet, renter med videre. Endringer i slike forutsetninger vil påvirke størrelsen på forsikringsmessige avsetninger. Premiereserven er beregnet som kontantverdien av selskapets forpliktelser med fradrag for kontantverdien av framtidige premier. Grunnlagsrenten som benyttes ved beregning er den grunnlagsrenten som gjelder for den enkelte forsikring, og beregningen gjøres i tråd med forskriften om premier og forsikringsfond i livsforsikring. Maksimal tillatt grunnlagsrente vurderes av myndighetene etter renten på langsiktige statsobligasjoner. Eventuelle endringer i grunnlagsrenten vil påvirke størrelsen på forpliktelsene.

Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i FNO, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer.

For alle produkter er det erstatningsavsetninger som inkluderer både

meldte (RBNS) og ikke meldte skader (IBNR). IBNR- og RBNS-avsetninger er beregnet etter statistiske metoder som er basert på selskapets egne erfaringer.

Estimater knyttet til forsikringsmessige avsetninger innen skadeforsikring

Bruk av estimater ved beregning av forsikringstekniske avsetninger innen skadeforsikring gjelder i hovedsak erstatningsavsetninger. Forsikringsprodukter deles i hovedsak i to hovedgrupper; korthalet forretning og langhalet forretning. Inndelingen er basert på hvor lang tid det går fra et tap eller skade inntreffer til tapet eller skaden er meldt og deretter utbetalt og oppgjort. Langhalet forretning knytter seg primært til personskader.

Ved skadereservering i SpareBank 1 Skadeforsikring konsern er utgangspunktet individuell skadereservering av de meldte skadene. I tillegg til at skadene følges opp i takt med den løpende skadebehandlingen skal i prinsippet alle åpne skader ha en spesiell vurdering minst én gang i året. Avsetninger til IBNR (inntreffe skader som ennå ikke er meldt selskapet) og eventuelle ekstraavsetninger, skjer for langhalet forretning ved hjelp av modeller. For personskade motorvogn, ulykke, yrkesskade og trygghet benyttes regresjonsmodeller som basis. Det gjøres også en vurdering av forhold som endringer i bestand og lignende. Ved korthalet forretning settes IBNR på bakgrunn av vurderinger av det erfaringsbaserte etterslepet som risikogruppen har hatt gjennom de siste årene, samt forhold som endringer i bestand, skadefrekvens, storskadeinnslag og lignende. Det foretas også måling i etterkant, for å vurdere estimatene for erstatningsavsetning opp mot utvikling i de forskjellige elementene som inngår i beregningene; betalte erstatninger, individuelt avsatte skadereserver for meldte skader, og IBNR.

Avsetning for tap på reassurandører i konkurs er nåverdieregnet. Parametrene i beregningsgrunnlaget er framtidig forventet dividende, utbetalingsmønster for kravet og inflasjon.

Sensitivitetsanalyse aktivasiiden i livselskapet

Aktivasiden til SpareBank 1 Livsforsikring AS er stresstestet for å vise hvor mye eiers resultat påvirkes dersom følgende scenarier skulle inntreffe: Nedgang i aksjemarkedet på 20%, renteoppgang på 1,5% og nedgang i eiendomsmarkedet på 12%. Disse stressfaktorene samsvarer med stressfaktorene i Stresstest II for tilsvarende risikoer. Stresstestscenariene er beregnet per 31. desember 2012.

Scenario	Verdifall Mill. kroner	
Fall i aksjemarkedene	- 20%	427
Stigende rentenivå	+ 1,5%	255
Fall i eiendomsverdi	-12%	447

NOTE 4 – SEGMENTINFORMASJON

NOK 1 000	Livs- forsikrings- virksomhet		Skade- forsikrings- virksomhet		Fonds- forvaltning virksomhet		Megler- virksomhet		Inkasso og factoring- virksomhet		Øvrige virksomhet		Elimineringer		Sum	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Sum inntekter ¹⁾	5 800 818	3 735 761	5 239 729	4 629 528	250 755	295 722	150 573	86 271	229 361	225 584	1 033 006	626 426	-1 052 274	-628 455	11 652 567	8 970 838
Segmentresultat	470 947	442 537	618 876	185 321	-20 386	21 842	-168 506	-154 793	25 152	27 875	912 426	490 520	-1 051 874	-626 163	786 634	387 139
Resultat etter skatt	182 884	531 041	476 130	90 699	-18 529	14 782	-124 372	-113 117	18 378	19 076	694 687	443 851	-785 803	-460 537	443 374	525 795
Ikke-kontrollerte interesses andel av resultat	-	-	-	-	-	-	-3 043	-4 110	-	-	-	-	-	-	-3 043	-4 110
Eiendeler per segment	29 058 761	26 607 066	14 827 999	13 265 200	195 175	223 200	585 570	507 089	1 435 421	997 598	7 592 859	5 894 272	-7 392 323	-5 505 285	46 303 462	41 989 140
Forpliktelser per segment	26 382 504	23 970 633	11 184 607	9 889 606	72 667	74 139	419 147	360 046	1 010 200	604 109	3 728 523	2 707 727	-1 797 857	-559 481	40 999 792	37 046 779

¹⁾ Kostnader relatert direkte til inntekten er inkludert.

Virksomhetsområdene til konsernet er fordelt etter livsforsikringsvirksomhet, skadeforsikringsvirksomhet, fondsforvaltning, meglervirksomhet, inkasso- og factoringvirksomhet og øvrig virksomhet. Konsernet har ingen sekundær-segmentrapportering. Dette er konsistent med den interne rapporteringen. Driftssegmenter i noten rapporteres annerledes enn i styrets årsberetning. I styrets årsberetning rapporteres segmentene på samme måte som ved intern rapportering til styret. Dette skyldes at det er enkelte enheter som ikke omarbeider sine tall til IFRS før de rapporteres internt. I segmentnoten rapporteres disse segmentene slik de regnskapsføres etter IFRS.

NOTE 5 – KAPITALDEKNING

SpareBank 1 Gruppen konsern har de samme kapitaldekningsregler som forsikringselskaper, og andre finansinstitusjoner. Kravet er 8 % ansvarlig kapital i forhold til en risikovektet balanse.

Morselskapet			Konsernet		
2012	2011	NOK 1 000	Vekt	2012	2011
		Risikovektede eiendeler			
-	-	Staten, sentralbanker, etc	0 %	-	-
-	-	Verdipapirer	10 %	400 659	354 185
69 306	56 799	Finansinstitusjoner	20 %	2 447 107	2 302 693
-	-	Sikrede lån, etc	50 %	391 791	357 362
6 604 060	5 710 999	Anleggsmidler	100 %	15 252 984	13 528 894
-	-	Andre eiendeler	150 %	32 454	47 223
163 882	233 325	Goodwill og andre immaterielle eiendeler		-	-
-	-	Eiendeler knyttet til investeringsvalg		1 641 452	1 379 172
6 837 248	6 001 123	Sum risikovektede eiendeler		20 166 446	17 969 529
-163 882	-233 325	Fratrukket goodwill og andre immaterielle eiendeler		-	-
174 062	77 916	Poster utenom balansen		26 653	4 353
-	-	Nettoberegningsgrunnlag for institusjoner som rapporter etter Basel II		2 806 477	2 001 138
-	-	Urealiserte gevinster på finansielle investeringer		-406 846	-218 338
-45 863	-27 136	Fradrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		-	-27 136
6 801 564	5 818 578	Sum balanseførte eiendeler og poster utenom balansen og vektet balanse		22 592 730	19 729 546
<i>7 570 985</i>	<i>5 865 479</i>	<i>Sum balanseførte eiendeler</i>		<i>46 303 462</i>	<i>41 989 140</i>
3 173 053	2 736 698	Egenkapital		4 763 455	4 379 939
-	-	Fondsobligasjoner		200 000	200 000
-22 932	-13 568	- 50% fradrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		-	-13 568
-	-	- Minstekrav reassuransedekning		-39 591	-37 306
-687 488	-433 900	- Fradrag for foreslått utbytte		-687 488	-433 900
-	-	- Fradrag urealiserte gevinster investeringseiendommer/varige driftsmidler		-125 168	-128 978
-	-	- Urealisert kursendring tilordnet selskapsporteføljen		-22 865	-
-163 882	-233 325	- Fradrag utsatt skattefordel		-	-
-	-	- Immaterielle eiendeler og goodwill		-1 136 598	-1 092 658
2 298 751	2 055 905	Sum kjernekapital		2 951 745	2 873 529
283 000	283 000	Evigvarende ansvarlig lån		283 000	283 000
-	-	45% av ureal. verdi eiendommer		56 326	56 326
-22 932	-13 568	- 50% fradrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		-	-13 568
260 068	269 432	Sum tilleggskapital		339 326	325 758
2 558 820	2 325 337	Netto ansvarlig kapital		3 291 071	3 199 287
37,6 %	40,0 %	Kapitaldekning		14,6 %	16,2 %
2 014 695	1 859 851	Overskudd av ansvarlig kapital		1 483 652	1 620 923

Note 6 – FINANSIELL RISIKOSTYRING

Rapportering av finansielle risikoforhold

Noten gir en beskrivelse av arbeidet med risikostyring i SpareBank 1 Gruppen konsern. I denne noten redegjøres det for:

- Overordnede mål
- Organisering av risikostyringsfunksjonen, og etablerte policy-dokumenter
- SpareBank1 Gruppen konserns materielle risikoeksponeringer
- Oppfølging og styring av risikofaktorer

Overordnede mål

Risikostyringen i SpareBank 1 Gruppen konsern skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og sikre oppfyllelse av lovmessige kapitalkrav. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

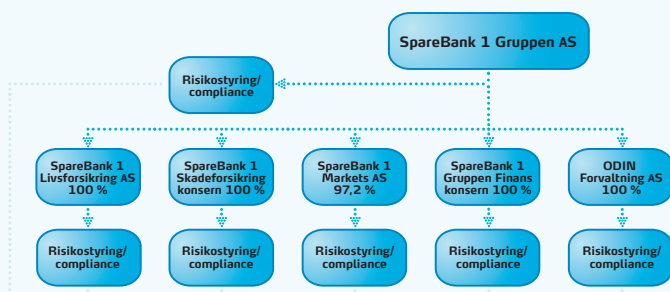
- En moderat risikoprofil
- En sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- Tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter
- Et tilstrekkelig nivå på kjernekapital ut fra valgt risikoprofil
- Til enhver tid oppfylle myndighetspålagte kapital og solvenskrav

Organisering av risikostyringsfunksjonen

SpareBank 1 Gruppen konsern innførte i begynnelsen av 2012 en konsernstyrt risikostyring. Hensikten med denne organiseringen er å samle konsernets kompetansetilgjanger på risikostyring fra SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Skadeforsikring konsern, SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Markets AS, SpareBank 1 Gruppen Finans konsern, og ODIN Forvaltning konsern. Målet er å gi økt kvalitet og konsistens i risikostyringsinformasjon til konsernets styre. I denne organiseringen rapporterer risikostyringsfunksjonene i datterselskapene til eget styre, og parallelt til risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS.

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS er ansvarlig for den samlede utforming av konsernets risikostyring. Ansvaret for den samlede risikostyringen i konsernet er organisatorisk lagt til konserndirektør for avdeling Strategi, analyse og risikostyring. Stillingen er direkte underlagt administrerende direktør i SpareBank 1 Gruppen AS. Risikostyringsfunksjonen i morselskapet har det operative ansvaret for utforming av konsernets risikostyring. Risikostyringsfunksjonen er ansvarlig for sikre konsistent og helhetlig risikostyring på tvers i konsernets virksomheter. Videre påligger det et ansvar for identifisering av konsernspesifikke risikoer som ikke nødvendigvis er synlige på datterselskapsnivå.

Styret mottar kvartalsvis, eller etter behov, rapportering på konsernets risikoprofil, og forventet kapitalbehov. Risikostyringsinformasjonen fungerer som grunnlag i konsernets kapitalplanlegging.

Figuren viser risikostyringsfunksjonens organisering i SpareBank 1 Gruppen konsern

Kontrollkomiteen

Komiteen skal føre tilsyn med at SpareBank 1 Gruppen konsern virker på en hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter, retningslinjer fastsatt av representantskap og generalforsamling, samt pålegg fra Finanstilsynet.

Revisjonsutvalget

Revisjonsutvalget har som formål å fungere som et forberedende organ for konsernstyret i saker som vedrører overvåking av finansiell informasjon og konsernets internkontroll og risikohåndtering.

Policybestemmelser

Styregodkjente policydokumenter på konsernnivå danner et grunnlag for datterselskapenes utforming og rammer for risikostyring. Det er i dag etablert policybestemmelser på konsernnivå på følgende områder:

- Policy overordnet risikostyring og internkontroll
- Policy for internkontroll
- Policy for compliance
- Policy for kapitalstyring
- Policy for ICAAP
- Beredskapsplan for likviditets- og kapitalstyring

På datterselskapsnivå er det etablert tilsvarende policyer som støtter opp under konsernets policy og retningslinjer.

SpareBank1 Gruppen konserns materielle risikoeksponeringer

SpareBank 1 Gruppen konsern er et forsikringsdominert finanskonsern. Finansiell risiko oppstår som følge av usikkerhet knyttet til måloppnåelsen i ordinær drift av konsernets selskaper. Konsernets største eksponeringer er naturlig nok knyttet til livsforsikrings- og skadeforsikringsvirksomheten. Risiko knyttet til forsikringsvirksomhetene oppstår som følge av usikkerhet knyttet til hyppighet og størrelse på utbetalinger sett i forhold til selskapenes inntekter. Forsikringspremien investeres for å gi avkastning, og skaper dermed i tillegg en finansiell eksponering mot markedsrisiko. Samtidig vil hendelser knyttet til operasjonelle og strategiske risikoer, med mulige negative konsekvenser for konsernets omdømme potensielt være risikoer iboende i konsernets virksomhet.

Nedenfor beskrives de risikoeksponeringer som SpareBank 1 Gruppen konsern anser som materielle, og som er omfattet av konsernets risikostyring.

Markedsrisiko

Risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler, hvor de viktigste er renter, valutakurser, verdipapirkurser og eiendom.

Eierrisiko

Eierrisiko er definert ved risikoen som oppstår som følge av å være eier i et selskap, for eksempel knyttet til den risiko som produkselskapene påtar seg i sin drift, og risikoen for at det må tilføres ny egenkapital i ett eller flere av disse selskapene.

Kredittrisiko

Risiko for at selskapets låntakere, mellomledd og reassurandører ikke klarer å innfri sine forpliktelser overfor SpareBank 1 Gruppen konsern. Kredittrisiko inkluderer også risiko for endring i generelle kredittpriiser, såkalt spreadrisiko og reassuranserisiko i forsikringselskapene.

Konsentrasjonsrisiko

Risiko knyttet til store engasjementer, bransjekonsentrasjon og geografisk konsentrasjon i kreditt eller investeringsporteføljer.

Forsikringsrisiko

Premierisiko er usikkerhet knyttet til frekvens og kostnader for framtidige forsikringskrav, og risikoen for ekstreme hendelser (katastrofer), sett opp mot forsikringsvirksomhetens premieinntekter. Reserveringsrisiko er usikkerhet knyttet til allerede avsatte reserver for forsikringshendelser som har inntruffet.

Operasjonell risiko

Risiko som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser. Definisjonen omfatter også juridisk risiko.

Likviditetsrisiko

Risiko for at man ikke klarer å refinansiere forpliktelsene og eventuelt finansiere økning i finansieringsbehovet uten at det oppstår vesentlige ekstrakostnader.

Strategisk og forretningsmessig risiko

Strategisk og forretningsmessig risiko er risikoen for tap som følge av forandringer i eksterne forhold utenfor selskapets kontroll, som regulatoriske forhold, eller svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, aksjeeiere og myndigheter (omdømmerisiko). Strategisk risiko omfatter også risiko for feilvurderinger knyttet til eksempelvis oppkjøp av selskap, eller store investeringer på IT-siden.

Strategi knyttet til bruken av finansielle instrumenter

Konsernet benytter finansielle instrumenter aktivt for å ta posisjoner og for å redusere risiko. Bruken av finansielle instrumenter er begrenset til instrumenter hvis risiko og markedsverdi lar seg måle og overvåke innenfor konsernets systemer for risikostyring og lønnsomhetsmåling. Derivater som ikke omsettes i et aktivt marked benyttes bare for sikringsformål, eller dersom det ønskes fysisk oppgjør i underliggende eiendel/forpliktelse.

Kapitalstyring

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har vedtatt en felles policy for risikostyring i konsernet, som er gjenstand for årlig revidering. Det er utarbeidet strategi, policy og rammer knyttet til de enkelte risikofaktorene i den enkelte juridiske enhet. Det foretas i tillegg strategiske beslutninger knyttet til aktivaallokering i det enkelte selskap. Se også note 5 om kapitaldekning.

Risikojustert kapital

SpareBank 1 Gruppen AS beregner kapitalbehov basert på de ulike risikokategoriene. Risikojustert kapitalbehov beregnes for hvert datterselskap og for konsernet totalt. Statistiske metoder og faglige vurderinger, samt noe skjønn, er lagt til grunn i beregningene. Det er lite sannsynlig at alle tapshendelser inntreffer samtidig, og det oppstår derfor diversifiseringseffekter når alle risikokategoriene vurderes samlet. Risikokapital skal dekke de uventede tapene og skal for alle risikokategorier tilsvare 99,5 % av mulige tap med en tidshorison på et år. Konsernet beregner også risikojustert lønnsomhet per produktgruppe i forsikringsvirksomheten.

Kapitalbehov

SpareBank 1 Gruppen konsern må ha tilstrekkelig kapital for å dekke uventede tap. Konsernet er underlagt regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. Kapitalkravsforskriften stiller i tillegg krav til at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til både risikoprofil og kvalitet på risikostyrings- og kontrollsystemer. Policy for kapitalstyring er gjenstand for årlig oppdatering og styregodkjenning, og er senest oppdatert og styregodkjent i juni 2012. Policy for kapitalstyring skal sikre at SpareBank 1 Gruppen konsern har et egenkapitalnivå som er optimalt i forhold til definert risikotoleranse, risikoprofil og omfang av virksomheten.

SpareBank 1 Gruppen konsern benytter risikojustert avkastning som ett av flere økonomiske styringsparametere. Hvert kvartal blir risikojustert avkastning rapportert for konsernet samlet og per datterselskap. Bruk av risikojustert avkastning vil bli tillagt enda større vekt i kommende perioder.

Oppfølging og styring av risikofaktorer

Markedsrisiko

Den konsoliderte markedsrisikoen i konsernet måles og rapporteres kvartalsvis til styret i SpareBank 1 Gruppen AS. Beregningen er basert

på en Value at Risk (VaR)-modell. En tilsvarende modell benyttes i oppfølgingen av hvert datterselskap, og hvert selskap i konsernet styrer og følger i tillegg opp egen risikoeksponering i henhold til egne modeller og rutiner. I rutinene beskrives modell (VaR-modell) og definisjoner for beregning av den overordnede risiko i konsernet, samt faktisk eksponering per årsskiftet.

Forutsetninger for VaR-modell

Det er fattet vedtak i styret om at risikorapportering skal skje med et konfidensnivå på 99,5 %. Holdeperiode er på 12 måneder. Korrelasjonene er også beregnet ved tilsvarende metode som for fjoråret. Kursreguleringsfond, tilleggsavsetning, avkastning på plasseringene, samt rentegaranti er ikke tatt hensyn til.

Markedsrisiko beregnes på bakgrunn av formelen:

$$\text{VaR} = \text{Markedsverdi} * \sigma * \sqrt{T} * n_c$$

σ = Standardavvik aktivum

T = Holdeperiode.

n_c = Antall standardavvik gitt konfidensnivå

(99,5 % ensidig konfidensnivå = 2,58)

Renterisiko

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Risikoen oppstår hovedsakelig som følge av investering i rentepapirer, fra fastrenteutlån, ved funding i fastrentepapirer, samt ved derivatbruk.

Value at Risk er gitt ved verdi av eiendel multiplisert med eiendelens sensitivitet til endringer i rente multiplisert med maksimal negativ renteendring gitt holdeperiode og konfidensnivå.

Obligasjonsporteføljen durasjonsvektes innenfor tidsintervallene (1–3 mnd), (3–12 mnd), (1–3 år), (3–5 år) og (> 5 år). Durasjonen gir uttrykk for hvert intervalls prissensitivitet i forhold til en renteendring. På bakgrunn av tidsserier på månedlige historiske renter tilbake til 1994 beregnes standardavviket til den absolutte renteutviklingen, det beregnes gjennomsnittlig renter for å tilpasse til intervallene.

På bakgrunn av durasjonsvektet eksponering, historiske rentebevegelser, holdeperiode og konfidensnivå blir VaR beregnet innenfor hvert tidsintervall, for deretter å bli summert opp til total VaR på rentepapirer.

Sensitivitetsanalyse markedsrisiko knyttet til renterisiko

SpareBank 1 Gruppen konsern er eksponert mot markedsrisiko knyttet til renterisiko. Renterisikoen er i hovedsak knyttet til investeringsporteføljene i SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring konsern. Nedenfor gjengis en sensitivitetsanalyse per enhet knyttet til renterisiko.

Tabellen (øverst på neste side) er et anslag på forventet resultateffekt ved en umiddelbar renteendring. Tabellen er utarbeidet i forbindelse med intern risikooppfølging i SpareBank 1 Gruppen AS. Beregningene er basert på verdiendring og endring i cash flow 12 måneder frem på sertifikat- og obligasjonsporteføljer i SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring konsern og SpareBank 1 Markets AS. For SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Gruppen Finans konsern er resultat-effekten knyttet til netto rentebærende gjeld.

Spreadrisiko

Spreadrisiko er risikoen for endringer i markedsverdi av obligasjoner og engasjementer som følge av generelle endringer i kredittspreader.

Tabellen under viser brutto markedsrisiko (det vil si før fradrag for kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger) basert på VaR modell:

Markedsrisiko 99,5%

SpareBank 1 Gruppen konsernet

MNOK	2012	2011
Renterisiko	1 112	1 010
Spreadrisiko	893	575
Egenkapitalrisiko	1 382	1 451
Valutarisiko	61	48
Risiko knyttet til eiendom	917	914
Diversifisering	-488	-538
Total markedsrisiko	3 876	3 460
Diversifisering i prosent	13 %	16 %

Parameter	SpareBank 1	SpareBank 1	SpareBank 1	SpareBank 1	Totalt
	Gruppen AS	Skade- forsikring konsern	Livs- forsikring AS	Markets AS	
Resultatendring i MNOK før skatt					
1 % poeng økning i rentenivået	-23	-19	-172	-3	-216
1 % poeng reduksjon i rentenivået	23	19	172	3	216

Spreadrisiko er inkludert i SpareBank 1 Gruppen konserns VaR-modell, og inkluderes i beregninger etter kapitalkravforskriften.

Egenkapitalrisiko

Egenkapitalrisiko på verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på aksjer og andre egenkapitalinstrumenter som konsernet har investert i. I risikoberegningssammenheng benyttes en oppdeling i norske og internasjonale aksjer.

På bakgrunn av en norsk indeks og en verdensindeks beregnes historiske avkastningstall for norske og utenlandske aksjer separat tilbake til 1994. På bakgrunn av avkastningstallene beregnes standardavviket, som justeres for holdeperiode og konfidensnivå for deretter å multipliseres med eksponering innenfor de ulike egenkapitalklassene. Eksponering tilsvarer markedsverdi av aksjeforføljen på balanse dagen.

For å kunne ta utgangspunkt i volatiliteten i indekserne forutsetter SpareBank 1 Gruppen konsern en veldiversifisert portefølje av egenkapitalinstrumenter innenfor egenkapitalklassene, hvilket tilsvarer $\beta=1$. SpareBank 1 Gruppen konsern finner det rimelig å anta at porteføljene i SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring konsern er veldiversifiserte.

Valutarisiko

Valutakursrisiko er risikoen for tap som har bakgrunn i endringer i valutakurser. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutaene.

På bakgrunn av historiske valutakurser beregnes volatilitet for de relevante valutasorter, hvilket gir grunnlag for å beregne risiko knyttet til eksponering, gitt et bestemt konfidensnivå.

Risiko knyttet til eiendom

SpareBank 1 Gruppen konsern har en betydelig eiendomseksponering i både SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring konsern. Eiendomsporteføljen er en del av den løpende aktivaallokeringen i selskapene, hvor målet er å oppnå en høyest mulig avkastning på eksponeringen. I SpareBank 1 Livsforsikring AS ligger ansvaret for forvaltningen i en egen eiendomsavdeling. I SpareBank 1 Skadeforsikring konsern er forvaltningen av eiendommene i sin helhet satt ut til eksterne forvaltere.

Konsernets eiendommer er utsatt for risiko ved endringer i eiendomsmarkedet. Eiendomsporteføljens verdi er påvirket av mange faktorer, herunder den lokale økonomiske utviklingen, eiendommenes beliggenhet, leietakers kredittverdighet, oppfølging av vedlikehold og konkurranse i det lokale eiendomsmarkedet.

Volatilitet knyttet til eiendom blir beregnet på bakgrunn av historisk utvikling i eiendomspriser i henholdsvis prisindeks for kontor- og forretningseiendommer hentet fra Statistisk sentralbyrå. Risikoen knyttet til eiendom behandles særskilt ved utarbeidelse SpareBank 1 Gruppen konsernets ICAAP.

Det henvises for øvrig til note 3 for informasjon om sensitivitet og note 33 for informasjon om eksponeringen.

Hedgefond

Risiko knyttet til hedgefond blir beregnet på grunnlag av volatiliteten i en internasjonal hedgefondindeks. Risikoen beregnes i henhold til tilsvarende metode som aksjer. Eksponering mot hedgefond har blitt kraftig redusert de siste årene.

Korrelasjon – Porteføljerisiko markedsrisiko

På bakgrunn av tidsseriene beregnes en korrelasjonsmatrise mellom de

ulike aktivaklassene innenfor markedsrisiko. Korrelasjonene beregnes på bakgrunn av historikk tilbake til 1994, eller så langt tilbake det finnes data, basert på 12 måneders rullerende snitt. For å gjøre beregningene mer konservative, benyttes et gjennomsnitt av gjennomsnittet til korrelasjonene og høyeste korrelasjon i perioden. På bakgrunn av korrelasjonsmatrisen beregnes en kovariansmatrise som gir utgangspunktet for å beregne Value at Risk (standardavviket) på den totale porteføljen.

Det henvises for øvrig til note 7 og 8 for ytterligere informasjon om markedsrisikoen i SpareBank 1 Gruppen konsern.

Eierrisiko

Eierrisiko er definert ved risikoen som oppstår som følge av å være eier i et selskap. SpareBank 1 Gruppen AS' eierrisiko i datterselskaper er knyttet til den risiko som produktselskapene påtar seg i sin drift, og risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene. Det er etablert policy for kapitalstyring på konsernnivå for å sikre at selskapene opererer i henhold til eiers risikokapasitet og risikoappetitt.

Kreditrisiko

Konsernets kreditrisiko er først og fremst knyttet til SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring konsern og SpareBank 1 Markets AS, samt innenfor virksomheten i SpareBank 1 Gruppen Finans AS. SpareBank 1 Gruppen Finans konsern har kreditrisiko på utlån til, og fordringer fra kunder og kredittinstitusjoner.

Kreditrisiko i SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring konsern er relatert til pengemarkedsplasseringer (obligasjoner og sertifikater) og reassuranse. SpareBank 1 Markets AS har videre eksponering mot kreditrisiko på selskapets investeringsportefølje. Styrene i disse selskapene har vedtatt rammer for de ulike verdipapirutstederne. I tillegg er det fastlagt minimumsnivå for kredittratingen innenfor de ulike utstedergruppene. Det er gitt detaljerte regler vedrørende tillatt risikonivå på plasseringene i eget mandat til eksterne forvaltere.

Vedlagt oversikt over de 15 største eksponeringene mot utstedere.

Utsteder	Markedsverdi MNOK per 31.12.12				Andel av totalportefølje
	SpareBank 1 Livsforsikring AS	SpareBank 1 Skadeforsikring konsern	SpareBank 1 Markets AS	Samlet verdi	
Nordea Eiendoms-kreditt AS	310	112	383	804	3,1 %
SpareBank 1 Boligkreditt AS	284	146	228	659	2,5%
DNB Bank ASA	383	259	2	644	2,5%
Sparebanken Vest	168	174	267	609	2,3%
SpareBank I SMN	193	175	83	451	1,7%
Bustadkreditt Sogn og Fjordane AS	56	62	312	430	1,7%
Dnb Boligkreditt AS	296	117	10	423	1,6%
Terra Boligkreditt AS	209	-	202	411	1,6%
SpareBank 1 SR Bank ASA	202	191	-	393	1,5%
BN Bank ASA	120	122	148	390	1,5%
Sparebanken Sør	172	203	-	375	1,4%
SpareBank 1 Nord Norge	181	167	1	349	1,3%
Storebrand Boligkreditt AS	179	167	-	346	1,3%
Sør Boligkreditt AS	121	-	200	321	1,2%
Sparebanken Møre	29	287	-	317	1,2%

Det henvises for øvrig til note 12, 13, og 14 for ytterligere informasjon om kredittrisikoen i SpareBank 1 Gruppen konsern.

Konsentrasjonsrisiko

Det vurderes å være liten konsentrasjonsrisiko i konsernet. Forsikringsporteføljen i SpareBank 1 Skadeforsikring konsern anses å være relativt veldiversifisert gjennom et stort antall kunder, at forsikringene tegnes i ulike geografiske områder og flere ulike produkter. En konsentrasjonsrisiko i skadeforsikring er eksponering mot naturkatastrofer, men i Norge er denne svært begrenset gjennom deltakelse i Norsk Naturskadepool. Forsikringsbestanden i SpareBank 1 Livsforsikring AS er godt diversifisert med hensyn på forsikringsrisiko. Den består i hovedsak av individuelle forsikringer og gruppeforsikringer der forsikringsrisikoen ikke er konsentrert. Det er noe konsentrasjonsrisiko knyttet til livselskapets investeringsportefølje, i hovedsak mot finanssektoren. Øvrige selskaper er fra et konsernperspektiv i beskjeden grad eksponert mot konsentrasjonsrisiko.

Likviditets- og motpartsrisiko

Styringen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i en overordnet likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Hvert datterselskap har tilsvarende likviditetsstrategi, med tilhørende styrebehandling. Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånskilder, instrumenter og løpetider. Det er etablert en konsernkontoordning i SpareBank 1 Gruppen konsern som er med på å redusere likviditetsrisikoen.

Likviditetsrisikoen i SpareBank 1 Gruppen konsern er i hovedsak knyttet til morselskapet, og vurderes som lav til moderat.

Retningslinjer for likviditetsstyring er gjenstand for årlig oppdatering. Beredskapsplan for kapitaldekning og likviditetsstyring søker å synliggjøre den overordnede likviditetsstyring i konsernet, samt å identifisere og forklare hendelser som kan inntreffe og legge planer for å møte disse hendelsene. Beredskapsplanen gir også en klar beskrivelse av ansvarsfordeling. Hendelser som kan gi likviditetseffekter kan blant andre være:

- Identifiserte tap i datterselskaper som innebærer behov for kapitaltilførsel
- Likviditetsbuffer under målsatt nivå
- Tilbakekallelse av ukommiterte kredittlinjer

Kravet vedrørende den daglige likviditetsstyringen er at morselskapet til enhver tid har en likviditetsbuffer på 150 mill. kroner. Likviditetsbufferen skal bestå av bankinnskudd og omsettelige verdipapirer som er gjenstand for kontinuerlig omsetning. I tillegg kan likviditetsbufferen bestå av kommitterte kredittfasiliteter. Likviditetsbufferen oversteg 150 mill. kroner per 31. desember 2012.

Konserndirektør Finans og Stab/CFO har ansvar for å følge opp at likviditetsbuffer ligger innenfor målsatt nivå. Dersom likviditetsbufferen ligger mer enn 20 % under målsatt nivå skal det rapporteres til administrerende direktør i SpareBank 1 Gruppen AS. Det skal lages en plan for hvordan man så raskt som mulig kan komme opp på målsatt nivå for likviditetsbufferen. Denne planen skal legges fram for konsernledelsen. Kravene i henhold til retningslinjene har vært overholdt i perioden, og likviditetssituasjonen i morselskapet anses som god.

SpareBank 1 Gruppen konsern har etablert et tett samarbeid med SpareBank 1-bankene på fundingsiden. Gjennom et slikt samarbeid vil sannsynligheten for å løse eventuelle likviditetsutfordringer øke vesentlig.

Det henvises for øvrig til note 15 for ytterligere informasjon om likviditets- og oppgjøringsrisikoen i SpareBank 1 Gruppen konsern.

Konsernets forsikringsvirksomhet

Da SpareBank 1 Gruppen konsern er et forsikringsdominert finanskonsern gis det under en mer utfyllende beskrivelse av konsernets risikostyring innen skadeforsikring og livsforsikring.

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern

Forsikringsrisiko

Risikoen i en enkelt forsikringskontrakt er sannsynligheten for at en

hendelse inntreffer og usikkerhet i forhold til størrelsen på erstatningsbeløpet. Det ligger i forsikringskontraktens natur at risikoen er tilfeldig og derfor må estimeres. For en portefølje av forsikringskontrakter hvor det benyttes sannsynlighetsteori ved beregning av pris og forsikringstekniske avsetninger, er den største risiko selskapet står overfor i forbindelse med forsikringskontrakter at de faktiske erstatningsbeløpene overstiger de beløp som er avsatt til å dekke erstatningene. Risiko i forsikringskontrakter avhenger av kontraktens utforming. Det er større usikkerhet knyttet til såkalte langhalede produkter med lang skadeoppgjørstid, enn korthalede produkter med raskere stadfestelse av erstatningens endelige størrelse. Videre er forsikringselskapet utsatt for storskader, men dette er i stor grad dekket opp i form av reassuranskontrakter.

2012 har gitt et resultat fra forsikringsvirksomheten på 62,4 mill. kroner, mot et negativt resultat på 37,3 mill. kroner for 2011. Resultatforbedringen skyldes lavere skadeprosent. SpareBank 1 Skadeforsikring konsern har fremdeles et stort innslag av storskader. I 2012 inntraff 7 storskader med erstatningssum på over 10 mill. kroner, og totale erstatninger på 138 mill. kroner utgjorde 2,5 prosentpoeng av konsernets brutto skadeprosent. I 2011 var det tilsvarende 6 storskader med erstatningssum på over 10 mill. kroner, og totale erstatninger på 144 mill. kroner.

Markedsrisiko

Investeringsstrategien beskriver ønsket risikoprofil, og setter begrensninger som er tilpasset konsernets risikotoleranse. Markedsrisiko vurderes derfor løpende i forhold til konsernets risikokapital, og overvåkes av stresstester som er basert på bestemmelsene i kapitalforvaltningsforskriften i tillegg til konsernets egne risikomodeller. SpareBank 1 Skadeforsikring konsern benytter som hovedregel ikke valutainstrumenter, men gjør unntak for sikring av underliggende plasseringer. Utenlandske plasseringer er i størst mulig grad sikret mot valutarisiko. Konsernets allokering mellom forskjellige investeringsinstrumenter har vært stabil gjennom året. SpareBank 1 Skadeforsikring konsernets eksponering i aksjer er begrenset i forhold til konsernets soliditet. Konsernets totale eksponering for markedsrisiko vurderes som moderat, sett i forhold til selskapets totale bufferkapital.

Likviditetsrisiko

Hovedtyngden av SpareBank 1 Skadeforsikring konsernets investeringsportefølje er plassert i pengemarkedsinstrumenter med god likviditet. Konsernets likviditetsrisiko er således liten. Styrene i SpareBank 1 Skadeforsikring konsernet har utarbeidet retningslinjer for hvor stor del av investeringsporteføljen som til enhver tid skal utgjøres av likvide plasseringer.

Kreditt-/motpartsrisiko

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern er i all hovedsak eksponert for motpartsrisiko gjennom rentepapirer i investeringsporteføljen, gjennforsikringsandelen av forsikringstekniske avsetninger og faktiske krav mot reassurandører. Reassuransprogrammet har en målsetting om å redusere motpartsrisikoen gjennom en anbefalt minimumsrating på A(-) fra S&P, samtidig som eksponering til enkeltaktører vurderes. Som en konsekvens av siste tids turbulente tider følges motpartsrisikoen tett. Investeringer foretas hos solide motparter. De gitte investeringsrammene er med på å bestemme motpartsrisikoen, og porteføljen anses å være veldiversifisert. Det er for øvrig ikke konstatert vesentlige brudd på investeringsrammene i 2012.

Konsentrasjon av forsikringsrisiko

SpareBank 1 Skadeforsikring konsern har utarbeidet tegningsregler som beskriver hvilke forsikringsobjekter selskapene aksepterer i sine porteføljer. Det foretas kontroller i forhold til overholdelse av tegningsreglene. I tillegg er det i forsikringssystemet innarbeidet automatiske kontroller for kumulert ved inntegning av ny portefølje. Reassuransavdekningen tilpasses i forhold til risikoeksponeringen av forsikringsporteføljen.

Det henvises til note 11 for ytterligere beskrivelse av forsikringsrisiko i SpareBank 1 Skadeforsikring konsern.

SpareBank 1 Livsforsikring AS

SpareBank 1 Livsforsikring AS tilbyr pensjonsprodukter som har rentegaranti, det vil si en minsteavkastning som kundene er garantert

hvert år. Selskapets gjennomsnittlig årlige garanterte rente er 3,32%. Investeringsstrategien og dermed markedsrisikoen for de ulike porteføljene i SpareBank 1 Livsforsikring AS er tilpasset den risikotoleransen selskapet har for ulike produkter, kontrakter og ansvarlig kapital. Aktiv risikostyring i kundeporteføljene reduserer sannsynligheten for ikke å oppnå rentegarantien. Risk Management avdelingen overvåker markedsrisikoen i selskapet og følger opp rammer og retningslinjer som er gjeldende for selskapet.

Selskapets investeringsstrategi inneholder rammer for hvordan selskapet skal plassere og forvalte sine eiendeler, herunder tillatte markeder, aktivklasser og finansielle instrumenter. Investeringsstrategien inneholder også retningslinjer og rammer for kreditteksponering, motpartseksponering, valutarisiko og bruk av derivater i sikringsstrategier. Selskapets investeringsstrategi vedtas av styret.

Risikostyringen i SpareBank 1 Livsforsikring AS har som formål å bidra til en tilfredsstillende avkastning for kunder og eier innenfor et akseptabelt risikonivå, gjennom å sikre god styring og kontroll av den risikoen selskapet er eksponert mot. Risikonivået skal stå i samsvar med styrets risikoappetitt. Risikostyringen skal støtte opp under selskapets strategiske utvikling og måloppnåelse, sikre finansiell stabilitet og forsvarlig kapitalforvaltning.

Selskapets strategi for risikostyring er vedtatt av styret og omfatter prosesser, rammer og handlingsregler som selskapet skal følge når risikoeksponeringen i selskapet passerer gitte nivåer. Risikostyringsfunksjonen ivaretas av avdelingen Risk Management med ansvar for overvåking og oppfølging av finansiell risiko, rapportering og compliance. Avdelingen er organisert i seksjon for Økonomi og Risikostyring og er uavhengig fra operasjonelle funksjoner. Selskapets samlede risikoeksponering beskrives i selskapets risikorapport som behandles av styret. SpareBank 1 Gruppen AS har det overordnede ansvaret for risikostyringen i konsernet.

Markedsrisiko

SpareBank 1 Livsforsikring AS vurderer markedsrisikoen i selskapet fortløpende ved bruk av stresstester. Selskapet benytter også andre statistiske verktøy og metoder for å vurdere markedsrisikoen. Selskapet arbeider med å videreutvikle modeller for måling og overvåking av risiko. Selskapet styrer også markedsrisikoen via et minimumsavkastningskrav som skal bidra til at selskapet når et forhåndsfastsatt inntektsmål. Selskapet har definerte handlingsregler for risikoreduserende tiltak hvis avkastningen blir lavere enn minimumskravet eller bufferkapitalutnyttelsen når forhåndsdefinerte nivåer.

Renterisiko

Selskapets finansielle risiko er i stor grad knyttet til om selskapet klarer å innfri den årlige rentegarantien. Selskapet har påtatt seg en betydelig renterisiko innenfor rente- og pensjonsforsikring. Selskapets gjennomsnittlig årlige rentegaranti er på 3,32%, beregnet ut fra gjennomsnittlig forsikringsfond. Nye kontrakter i 2012 er tilbudt med grunnlagsrente 2,5%. Et vedvarende lavt rentenivå vil øke risikoen tilknyttet rentegarantien. Dersom årlig avkastning ser ut til å bli lavere enn rentegarantien, foretas det finansielle tiltak for å sikre avkastning på nivå med rentegarantien. Kursreguleringsfondet vil fungere som en buffer. Hvis dette ikke er tilstrekkelig tas det midler fra tilleggsavsetningene for å dekke garantien. Eventuell negativ avkastning må dekkes av selskapets egenkapital. I gode finansielle år tilføres det midler til tilleggsavsetningene fra overskuddet. Dette er regulert oppad til 12% av kontraktens premiereserve.

Gjennomsnittlig rentegaranti	2012
Individuell kapitalforsikring	2,61%
Individuell rente/pensjonsforsikring	3,73%
Kollektiv pensjonsforsikring	3,19%
Samlet	3,32%

Tabellen over viser gjennomsnittlig rentegaranti per produktgruppe for 2012.

Forsikringsrisiko

I de fleste produktgrupper tilbyr selskapet dekninger for uførhet, enten gjennom uførepensjon, premiefritak eller uførekapital. Innen individuelle kontrakter og gruppevis tilbys det dødsrisikoforsikringer. Innen kollektiv pensjon tilbyr selskapet etterlattedeckninger som trer i kraft ved forsikredes død. Endringer i utbetalingsreglene i folketrygden for uføreytelser m.m. vil kunne påvirke antall uføre og uføreavsetninger vesentlig. Når det gjelder endring i dødsrisiko, er det den stadig økende levealderen som påvirker om forventede utbetalings-tidspunkter blir som forutsatt. Med en stadig økning i levetid vil selskapets fremtidige utbetalinger til alderspensjon være økende sammenlignet med tidligere år.

Styring av forsikringsrisiko

Det er utarbeidet risikohåndbøker med retningslinjer for risikovurdering med helse- og tegningsregler for overtagelse av potensielle kunder. Ved tegning av individuelle risikoprodukter gjennomføres det en helsevurdering av forsikrede. Resultatet av denne vurderingen gjenspeiles i nivået på risikopremien som kreves. Ved inngåelse av kollektive avtaler med risikodekninger risikovurderes bedriften (underwriting). I underwritingen vurderes bedriftens tilhørende økonomi, bransje og syke- og uførehistorikk.

I selskapets eksisterende portefølje overvåkes forsikringsrisikoen innen hver produktgruppe. Hver produktgruppes risikoresultat inndeles i elementene dødelighet, uførhet og overlevelse. Utviklingen av risikoresultatene følges gjennom året. For hver type av risiko er det ordinære risikoresultat for en periode differansen mellom de risikopremier selskapet har tatt inn for perioden og de erstatninger som inntreffer i perioden. Forsikringstilfelle som selskapet ikke har fått melding om, men som man av erfaring bør anta er inntruffet, hører med i vurderingen. I forbindelse med risikobasert tilsyn har selskapet utarbeidet et rammeverk for styring og kontroll av forsikringsrisiko.

Reassuranse

Selskapet har en reassuransestrategi som behandles årlig av styret. Strategien omhandler blant annet mål for selskapets reassuranseprogram og hvordan reassuranseprogrammet skal overvåkes. Selskapet har tegnet reassuransedekninger på kvote, eksedent, og excess of loss/ katastroferisiko.

Konsentrasjonsrisiko

Forsikringsbestanden er godt diversifisert med hensyn på forsikringsrisiko. Den består i hovedsak av individuelle forsikringer og gruppeforsikringer der forsikringsrisikoen ikke er konsentrert.

Det henvises for øvrig til note 37 for ytterligere informasjon om fordring på reassurandører, og note 10 og 11 som omhandler forsikringsrisiko for henholdsvis SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring konsern.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres ved risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. I SpareBank1 Gruppen konsern omfattes juridisk risiko som operasjonell risiko. Alle selskapene i konsernet har risiko knyttet til operasjonell drift.

Operasjonell risiko i datterselskapene dokumenteres i dag i forbindelse med det arbeid som gjøres for å oppfylle forskrift om risikostyring og internkontroll. Arbeidet som gjennomføres knyttet til risikorapportering blir hovedsakelig dokumentert gjennom den årlige ICAAP-rapporten, samtidig som det årlig fremlegges en internkontrollrapport med tilleggstittel lederbekreftelse. Databaser for styring og oppfølging av tiltak knyttet til rapporter fra Finanstilsynet, internrevisjon og internkontroll er implementert.

I tillegg har SpareBank 1 Gruppen konsern en egen compliancefunksjon i morselskapet, samtidig som denne funksjonen finnes i datterselskapene. Det gjennomføres jevnlig møter i compliance-forum på konsernivå, som består av complianceansvarlige i hvert enkelt selskap. Arbeidet vedrørende compliance skal sørge for at SpareBank 1 Gruppen konsern etterlever og overholder relevante lover og forskrifter, bransjestandarder

og interne retningslinjer. Samtidig skal man i arbeidet sørge for å overvåke utvikling innenfor områdene, samt utrede mulige konsekvenser av at endringer innenfor områdene ikke følges opp. Compliance risiko er risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner, økonomiske tap eller svekket omdømme som følge av å ikke etterleve og overholde relevante lover og forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer. Compliance risiko anses å være en del av operasjonell risiko. Compliance rapporteres til styret i SpareBank 1 Gruppen AS kvartalsvis, i henhold til utarbeidede compliance-maler for konsernet.

Strategisk og forretningsmessig risiko

Strategisk og forretningsmessig risiko har i kapitalbehovsberegninger så langt blitt skjønsmessig stipulert. Det er foreløpig ikke etablert en prosess for å tallfeste risikoen knyttet til dette. SpareBank 1 Gruppen

konsern arbeider med å finne parametere for å kunne beregne den strategiske og forretningsmessige risikoen på en kvantitativ måte.

SpareBank 1 Gruppen konsern vil, i sammen med alliansens forum for risikostyring, ha et fortsatt fokus på å etablere kvantitative modeller med tanke på å estimere kapitalbehov for den strategiske og forretningsmessige risikoen i konsernet.

Korrelasjon - Porteføljrisiko

Ikke alle hendelser antas å inntreffe på samme tidspunkt. Derfor er det rimelig å ta hensyn til diversifiseringseffekter mellom aktivklassene. Det benyttes en korrelasjonsmatrise mellom aktivklassene, hvor korrelasjoner mellom markedsrisiko, kredittisiko, forsikringsrisiko og eiendom er beregnet.

NOTE 7 – MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL RENTERISIKO

SpareBank 1 Gruppen konsern er eksponert mot markedsrisiko knyttet til renterisiko. Den vesentligste renterisikoen er knyttet til investeringsporteføljene i SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring konsern. En sensitivitetsanalyse per selskap knyttet til renterisiko er vist nedenfor.

Parameter	SpareBank 1	SpareBank 1	SpareBank 1	SpareBank 1	Totalt	
	Gruppen AS	Skade- forsikring konsern	Livs- forsikring AS	Markets AS		Gruppen Finans konsern
Resultatendring i MNOK før skatt						
1 % poeng økning i rentenivået	-23	-19	-172	-3	1	-216
1 % poeng reduksjon i rentenivået	23	19	172	3	-1	216

Tabellen over er et anslag på forventet resultat effekt ved en umiddelbar renteendring. Tabellen er utarbeidet ifm. intern risikooppfølging i SpareBank 1 Gruppen AS. Beregningene er basert på verdiendring og endring i cash flow 12 måneder frem på sertifikat- og obligasjonsporteføljer i SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring konsern og SpareBank 1 Markets AS. For SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Gruppen Finans konsern er resultat effekten knyttet til netto rentebærende gjeld.

NOTE 8 – MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL VALUTARISIKO

I SpareBank 1 Gruppen konsern er det i hovedsak SpareBank 1 Livsforsikring AS som har eksponering mot valutarisiko. For SpareBank 1 Gruppen konsern er risikoen i hovedsak relatert til investeringsporteføljene, og som en del av konsernets risikostyringsstrategi søkes valutarisikoen i underliggende porteføljer nøytralisert gjennom valutaterminforretninger. Under vises kun valutaeksponeringen i SpareBank 1 Livsforsikring AS, da valutaeksponeringen i SpareBank 1 Skadeforsikring konsern er helt marginal og investeringsporteføljen i SpareBank 1 Markets AS har ikke valutaeksponering. Eksponeringen er som følger:

Eksponeringen er som følger:

2012			2011		
Netto valuta- eksponering i NOK	Resultat- effekt ved 3 % endring	NOK 1 000	Netto valuta- eksponering i NOK	Resultat- effekt ved 3 % endring	
		Valuta			
913 042	27 391	EUR	85 181	2 555	
1 994 338	59 831	USD	175 740	5 272	
695 710	20 871	Andre	40 718	1 222	
3 603 090	108 093	Sum	301 639	9 049	

Tabellen over er et anslag på forventet resultat effekt ved en umiddelbar endring i valutakurser. Tabellen er utarbeidet i forbindelse med intern risikooppfølging i SpareBank 1 Gruppen konsern. Beregningene er basert sertifikat- og obligasjonsporteføljer i SpareBank 1 Livsforsikring AS hvor faktisk eksponering foreligger.

NOTE 9 – FINANSIELLE DERIVATER

Generell beskrivelse

Valutaterminforretninger: Avtaler om å kjøpe eller selge et bestemt valutabeløp på et fremtidig tidspunkt til en avtalt vekslingskurs mot en annen valuta.

Rentebytteavtaler: Avtaler om å bytte rentebetingelser over en på forhånd avtalt periode og til et avtalt beløp.

Opsjoner: Avtale hvor selger gir kjøper rett, men ikke plikt til enten å selge eller kjøpe et finansielt instrument eller valuta før eller på et bestemt tidspunkt og til en forhåndsavtalt pris.

Alle derivater blir bokført til virkelig verdi over resultatet. Gevinster blir ført som eiendeler og tap ført som gjeld for alle rentederivater.

Konsernet 2012

NOK 1 000	Kontraktsum	Virkelig verdi eiendeler	Virkelig verdi forpliktelser
Aksjeinstrumenter			
Derivatdel CDO	370 000	-	174 200
Opsjoner	182 523	567	-
Sum aksjeinstrumenter	552 523	567	174 200
Valutainstrumenter			
Valutaterminer (forwards)	3 358 733	89 621	1 787
Sum valutainstrumenter	3 358 733	89 621	1 787
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (swap) (dekker også cross currency)	3 342 411	21 830	1 114
Sum renteinstrumenter	3 342 411	21 830	1 114
Sum finansielle derivater	7 253 667	112 018	177 101

Konsernet 2011

NOK 1 000	Kontraktsum	Virkelig verdi eiendeler	Virkelig verdi forpliktelser
Aksjeinstrumenter			
Derivatdel CDO	370 000	-	162 400
Opsjoner	27 756	2 161	1 549
Sum aksjeinstrumenter	397 756	2 161	163 949
Valutainstrumenter			
Valutaterminer (forwards)	4 087 547	3 973	74 224
Sum valutainstrumenter	4 087 547	3 973	74 224
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (swap) (dekker også cross currency)	5 158 815	5 183	6 627
Sum renteinstrumenter	5 158 815	5 183	6 627
Sum finansielle derivater	9 644 118	11 317	244 800

Morselskapet 2012

NOK 1 000	Kontraktsum	Virkelig verdi eiendeler	Virkelig verdi forpliktelser
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (swap) (dekker også cross currency)	65 000	3 078	-
Sum renteinstrumenter	65 000	3 078	-
Sum finansielle derivater	65 000	3 078	-

Morselskapet 2011

NOK 1 000	Kontraktsum	Virkelig verdi eiendeler	Virkelig verdi forpliktelser
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (swap) (dekker også cross currency)	65 000	2 003	-
Sum renteinstrumenter	65 000	2 003	-
Sum finansielle derivater	65 000	2 003	-

NOTE 10 – FORSIKRINGSRISIKO I LIVSFORSIKRING

Konsernet 2012

Viktige forutsetninger og endringer i dem

- Grunnlagsrenten følger regelverk fastsatt av Finanstilsynet. Fra og med 1. januar 2012 er grunnlagsrenten 2,5 % for nye kontrakter. For øvrig følger ny opptjening og opptjente rettigheter den maksimalt tillatte grunnlagsrente som var gjeldende på opptjeningstidspunktet.
- Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i FNO, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer. I dødelighetsforutsetningene for uføre er det tatt høyde for korrelasjonen mellom uførhet og dødelighet.
- Ny fellestariff K2005 med sikkerhetsmarginer som tar høyde for økt levealder ble innført fra 2008 for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser utgått fra kollektiv. Det er utarbeidet et nytt dødelighetsgrunnlag K2013, som er til vurdering i Finanstilsynet. Som følge av dette er det avsatt midler til oppreservering på ytelsespensjon og fripoliser.
- Det er også gjennomført et arbeid i regi av FNO med utvikling av nye dødelighetsgrunnlag for individuell rente og pensjon som tar høyde for økt levealder. Oppreservering for denne bransjen er allerede ferdig.
- Reserveavsetningene og premiene er fastsatt ut fra det prinsipp at det skal være sikkerhetsmarginer i reservene og premiene. Sikkerhetsmarginene i premier og reserver er ikke kvantifisert, men vurdert ut fra usikkerhet og langsiktighet til forpliktelsene.
- Den ordinære premiereserven til selskapet er beregnet etter prospektive prinsipper på samme tariffgrunnlag som premietariffen. Det er avsatt IBNR- og RBNS-avsetninger etter statistiske metoder basert på selskapets egne erfaringer.

Styring av risiko fra forsikringskontrakter

- Vurdering av forsikringsrisiko
Det er utarbeidet risikohåndbøker med retningslinjer for risikovurdering med helse- og tegningsregler for overtagelse av potensielle kunder. Ved tegning av individuelle risikoprodukter gjennomføres det en helsevurdering av forsikrede. Resultatet av denne vurderingen gjenspeiles i nivået på risikopremien som kreves. Ved inngåelse av kollektive avtaler med risikodekninger risikovurderes bedriften (underwriting). I underwritingen vurderes bedriftens tilhørende økonomi, bransje og syke- og uførehistorikk.
- Kontroll av forsikringsrisiko
I selskapets eksisterende portefølje overvåkes forsikringsrisikoen innen hver produktgruppe. Hver produktgruppes risikoresultat inndeles i elementene dødelighet, uførhet og overlevelse. Utviklingen av risikoresultatene følges gjennom året. For hver type av risiko er det ordinære risikoresultat for en periode differansen mellom de risikopremier selskapet har tatt inn for perioden og de erstatninger som inntreffer i perioden. Forsikringstilfelle som selskapet ikke har fått melding om, men som man av erfaring bør anta er inntruffet, hører med i vurderingen. I forbindelse med risikobasert tilsyn har selskapet utarbeidet et rammeverk for styring og kontroll av forsikringsrisiko.

Risikoresultat 2012

MNOK	Ind. rente/ Individuell		Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Sum
	pensjon	kapital				
Dødsrisiko (inkl. opplevelsesrisiko)	16,879	208,446	-19,154	-	69,630	275,801
Uførhet	-69,136	-89,766	79,673	-	76,041	-3,188
Ulykke	-	-	-	37,392	-	37,392
Risikoresultat før tekniske avsetninger	-52,257	118,680	60,519	37,392	145,671	310,004
Tekniske avsetninger	1,990	1,991	-0,097	-5,214	-17,168	-18,498
Risikores. etter tekniske avsetninger	-50,266	120,670	60,422	32,178	128,503	291,506
Oppreservering	-	-	-50 616	-	-	-50,616
Risikoresultat netto	-50,266	120,670	9,805	32,178	128,503	240,890

Tallene under viser samlet risikoresultat for 2012 ved en reduksjon i dødeligheten på hhv 10 prosent og 20 prosent eller en økning i uførheten på hhv 10 prosent og 20 prosent.

MNOK	Ind. rente/ Individuell		Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Sum
	pensjon	kapital				
10 prosent reduksjon i dødelighet	-54,166	133,290	55,515	37,392	171,472	343,503
20 prosent reduksjon i dødelighet	-56,076	147,901	50,512	37,392	197,273	377,002
10 prosent økning i uførhet	-78,484	104,195	45,780	37,392	131,828	240,712
20 prosent økning i uførhet	-104,711	89,711	31,042	37,392	117,985	171,420

Hvordan risikoresultat påvirker resultat til eier, avhenger av hvilken overskuddsmodell som gjelder det enkelte produkt.

- Reassuranse
Selskapet har en reassuransestrategi som behandles årlig av styret. Strategien omhandler blant annet mål for selskapets reassuranseprogram og hvordan reassuranseprogrammet skal overvåkes.

Selskapet har følgende typer reassuransedekninger:

Kvotereassuranse

Ved kvotereassuranse deles forsikringsrisikoen mellom to parter, og på den måten overføres deler av risikoen til en reassurandør, der andelen som overføres er avtalespesifikt.

Eksedentreassuranse (surplus)

I kontraktene er det fastsatt en egenandel etter risikotype. All risiko utover egenandelen reassureres. Eksedentreassuranse er i likhet med kvotereassuranse en proporsjonal ordning, men med den ulikhet at prosentsetsen varierer fra forsikring til forsikring. Eksedentreassuranse benyttes særlig for individuelle forsikringer.

Excess of loss / Katastrofereassuranse

For hver erstatning som overskrider et fast beløp dekker reassurandøren det overskytende beløp, gjerne begrenset til et spesifisert maksimum. En erstatning kan defineres per risiko eller per begivenhet. Eksempel på en excess of loss er katastrofereassuranse. I det tilfelle hvor erstatning defineres per risiko, kan excess of loss til forveksling ligne på eksedentreassuransen.

- **Tilstrækkelighetstest**

I henhold til IFRS4 skal det utføres en tilstrækkelighetstest av reserven. Denne er utført etter samme prinsipp siden 2004. Beregningene tar utgangspunkt i de prognoser som ligger i selskapets finansmodell, der både aktiva- og passivasiden inngår. Det er forutsatt at administrasjons- og risikoresultat blir på dagens nivå, og en finansavkastning på 4,5 %.

Fordi levealderen øker, forventes alderspensjonsreserven å være for lav for kollektiv pensjon. For individuell pensjon er oppreservering for langt liv foretatt, men det vil kunne komme justeringer ved endelig beregning i fagsystemet. Både for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser er risikooverskudd og avkastningsoverskudd i 2012 avsatt til oppreservering. FNOs forslag til ny tariff er til vurdering hos Finanstilsynet, og endelig oppreserveringsbehov er derfor ikke kjent. I tilstrækkelighetstesten antas det å gjenstå ca. 2 % oppreservering for kollektiv ytelsespensjon fordelt over to år og ca 4,5 % for fripoliser fordelt over 4 år.

Tilstrækkelighetstesten viser at premiereserven er tilstrækkelig ut fra de forutsetninger som er lagt til grunn.

Forhold og betingelser i forsikringskontrakter

- **Forsikringsrisiko**

I de fleste produktgrupper tilbyr selskapet deknninger for uførhet, enten gjennom uførepensjon, premiefritak eller uførekapital. Innen individuelle kontrakter og gruppeliv tilbys det dødsrisikoforsikringer. Innen kollektiv pensjon tilbyr selskapet etterlattedekninger som trer i kraft ved forsikredes død.

Endringer i utbetalingsreglene i folketrygden for uføreytelser m.m. vil kunne påvirke antall uføre og uføreavsetninger vesentlig. Når det gjelder endring i dødsrisiko, er det den stadig økende levealderen som påvirker om forventede utbetalingstidspunkter blir som forutsatt.

Med en stadig økning i levetid vil selskapets fremtidige utbetalinger til alderspensjon være økende sammenlignet med tidligere år.

- **Renterisiko**

Selskapet har påtatt seg en betydelig renterisiko innenfor rente- og pensjonsforsikring. Selskapets gjennomsnittlig årlige rentegaranti er på 3,32 %, beregnet ut fra gjennomsnittlig forsikringsfond. Nye kontrakter i 2012 er tilbudt med grunnlagsrente 2,5 %. Et vedvarende lavt rentenivå vil øke risikoen tilknyttet rentegarantien. Dersom årlig avkastning ser ut til å bli lavere enn rentegarantien, foretas det finansielle tiltak for å sikre avkastning på nivå med rentegarantien. Hvis dette ikke er tilstrækkelig tas det midler fra tilleggsavsetningene for å dekke garantien. Eventuell negativ avkastning må dekkes av selskapets egenkapital. I gode finansielle år tilføres det midler til tilleggsavsetningene fra overskuddet. Dette er regulert oppad til 12 % av kontraktens premiereserve.

Gjennomsnittlig rentegaranti	2012
Individuell kapitalforsikring	2,61 %
Individuell rente/pensjonsforsikring	3,73 %
Kollektiv pensjonsforsikring	3,19 %
Gruppelivsforsikring	0,00 %
Ulykkesforsikring	0,00 %
Samlet	3,32 %

- **Overskuddsmodeller**

Selskapet har produkter med og uten rett til overskudd etter reglene i forsikringsvirksomhetsloven.

- Ny overskuddsmodell: Kollektiv ytelsespensjon, Innskuddspensjon med avkastningsgaranti, Garantikonto, Individuelle sparekontrakter inngått etter 2008 og Gruppeliv med overskuddsfond
- Modifisert overskuddsmodell: Fripoliser utgått fra kollektiv pensjon
- Overskuddsdeling etter tidligere gjeldende regler: Individuell kapital og Individuell pensjon med overskuddsdeling inngått før 2008
- Uten overskuddsrett: Gruppeliv (med unntak av Gruppeliv med overskuddsfond), Kollektiv risikopensjon uten fripolise, Individuell rente, Individuell kapital, Ulykke
- Med investeringsvalg: Innskuddspensjon med investeringsvalg, Individuell kapital, Individuell rente

- **Tildeling av overskudd**

Hvorledes overskuddet tildeles hver enkelt kunde bestemmes ut fra hvilken produktgruppe kontrakten tilhører.

For individuelle kapitalforsikringer akkumuleres overskuddet på den enkeltes kontrakt og utbetales sammen med forsikringssummen. Innen individuelle rente- og pensjonsforsikringer oppskrives den sikrede ytelsen med overskuddet. Individuelle forsikringer utgått fra kollektive ordninger behandles på tilsvarende måte.

For kollektive pensjonsordninger tilføres overskuddet ordningens tilhørende premiefond og pensjonistenes overskuddsfond etter regelverket fastsatt i lov om foretakspensjon. For ordninger utenfor lov om foretakspensjon tilføres overskuddet premiefondet.

- I produkter uten rett til overskudd eksponeres selskapet for kostnads- og forsikringsrisiko.

- Flytteretten, hvor oppgjørfristen kun er to måneder etter oppsigelsesfristens utløp for kontrakter hvor flytteverdien overstiger 300 millioner kroner, kan utgjøre en likviditetsrisiko dersom en eller flere større kontrakter flyttes i løpet av kort tid. Flyttegebyret er maksimert til 5 000 kroner. En større fraflytting enn tilflytting over tid vil ha effekt på fremtidig kontantstrøm.
- Generelt vil endringer i rammebetingelser for næringen kunne påvirke fremtidige kontantstrømmer. Eksempelvis vil tilpasning til nytt lovverk for tjenstepensjon påvirke kontantstrømmen.
- Forfallsanalyse
Beste estimat for når forpliktelsene for spareforsikringer forfaller til utbetaling. I estimatet er det hensyntatt avgang. For kollektiv ytelsespensjon er ikke ny opptjening hensyntatt.

2012

MNOK	Bokført	0-5 år	5-10 år	10-15 år	15-20 år	>20 år
	verdi					
Utbetalinger (ikke diskontert)		5 295	4 022	3 027	2 239	4 009
Totale premiereserve, netto (diskontert)	12 822					

Konsentrasjon av forsikringsrisiko

- Forsikringsbestanden er godt diversifisert med hensyn på forsikringsrisiko. Den består i hovedsak av individuelle forsikringer og gruppeforsikringer der forsikringsrisikoen ikke er konsentrert.

Konsernet 2011

Viktige forutsetninger og endringer i dem

- Grunnlagsrenten følger regelverk fastsatt av Finanstilsynet. Fra og med 1. januar 2011 er grunnlagsrenten 2,5 % for nye kontrakter, mens grunnlagsrenten for ny opptjening for kollektive pensjonsavtaler vil være 2,5 % fra 1. januar 2012. For øvrig følger ny opptjening og opptjente rettigheter den maksimalt tillatte grunnlagsrente som var gjeldende på opptjeningstidspunktet.
- Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i FNO, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer. I dødelighetsforutsetningene for uføre er det tatt høyde for korrelasjonen mellom uførhet og dødelighet.
- Ny fellestariff K2005 med sikkerhetsmarginer som tar høyde for økt levealder ble innført fra 2008 for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser utgått fra kollektiv. Det pågår et arbeid i regi av FNO med utvikling av nye dødelighetsgrunnlag for kollektiv pensjon, K2013. Som følge av dette er oppreservering påbegynt på ytelsespensjon og fripoliser.
- Det er også gjennomført et arbeid i regi av FNO med utvikling av nye dødelighetsgrunnlag for individuell rente og pensjon som tar høyde for økt levealder. Det er som følge av dette foretatt en oppreservering på denne bransjen.
- Reserveavsetningene og premiene er fastsatt ut fra det prinsipp at det skal være sikkerhetsmarginer i reservene og premiene. Sikkerhetsmarginene i premier og reserver er ikke kvantifisert, men vurdert ut fra usikkerhet og langsiktighet til forpliktelsene.
- Den ordinære premiereserven til selskapet er beregnet etter prospektive prinsipper på samme tariffgrunnlag som premietariffen. Det er avsatt IBNR- og RBNS-avsetninger etter statistiske metoder basert på selskapets egne erfaringer.

Styring av risiko fra forsikringskontrakter

- Vurdering av forsikringsrisiko
Det er utarbeidet risikohåndbøker med retningslinjer for risikovurdering med helse- og tegningsregler for overtagelse av potensielle kunder. Ved tegning av individuelle risikoprodukter gjennomføres det en helsevurdering av forsikrede. Resultatet av denne vurderingen gjenspeiles i nivået på risikopremien som kreves. Ved inngåelse av kollektive avtaler med risikodekninger risikovurderes bedriften (underwriting). I underwritingen vurderes bedriftens tilhørende økonomi, bransje og syke- og uførehistorikk.
- Kontroll av forsikringsrisiko
I selskapets eksisterende portefølje overvåkes forsikringsrisikoen innen hver produktgruppe. Hver produktgruppes risikoresultat inndeles i elementene dødelighet, uførhet og overlevelse. Utviklingen av risikoresultatene følges gjennom året. For hver type av risiko er det ordinære risikoresultat for en periode differansen mellom de risikopremier selskapet har tatt inn for perioden og de erstatninger som inntreffer i perioden. Forsikringstilfelle som selskapet ikke har fått melding om, men som man av erfaring bør anta er inntruffet, hører med i vurderingen. I forbindelse med risikobasert tilsyn har selskapet utarbeidet et rammeverk for styring og kontroll av forsikringsrisiko.

Risikoresultat 2011

MNOK	Ind. rente/ Individuell		Kollektiv		Ulykke	Gruppeliv	Sum
	pensjon	kapital	pensjon				
Dødsrisiko (inkl. opplevelsesrisiko)	-14,866	171,626	4,949	-	63,328	225,037	
Uførhet	-72,314	-8,223	-3,534	-	78,434	-5,637	
Ulykke	-	-	-	57,640	-	57,640	
Risikoresultat før tekniske avsetninger	-87,180	163,403	1,414	57,640	141,762	277,040	

Tallene under viser samlet risikoresultat for 2011 ved en reduksjon i dødeligheten på hhv 10 prosent og 20 prosent eller en økning i uførheten på hhv 10 prosent og 20 prosent.

MNOK	Ind. rente/ Individuell		Kollektiv	Ulykke	Gruppeliv	Sum
	pensjon	kapital	pensjon			
10 prosent reduksjon i dødelighet	-87,598	177,556	5,762	57,640	165,719	319,079
20 prosent reduksjon i dødelighet	-88,016	191,709	10,109	57,640	189,677	361,119
10 prosent økning i uførhet	-110,673	157,099	-15,189	57,640	127,942	216,820
20 prosent økning i uførhet	-134,166	150,795	-31,792	57,640	114,123	156,600

Hvordan risikoresultat påvirker resultat til eier, avhenger av hvilken overskuddsmodell som gjelder det enkelte produkt.

- **Reassuranse**
Selskapet har en reassuransestrategi som behandles årlig av styret. Strategien omhandler blant annet mål for selskapets reassuranseprogram og hvordan reassuranseprogrammet skal overvåkes.

Selskapet har følgende typer reassuransedekninger:

Kvotereassuranse

Ved kvotereassuranse deles forsikringsrisikoen mellom to parter, og på den måten overføres deler av risikoen til en reassurandør, der andelen som overføres er avtalespesifikt.

Eksedentreassuranse (surplus)

I kontraktene er det fastsatt en egenandel etter risikotype. All risiko utover egenandelen reassureres. Eksedentreassuranse er i likhet med kvotereassuranse en proporsjonal ordning, men med den ulikhet at presentsatsen varierer fra forsikring til forsikring. Eksedentreassuranse benyttes særlig for individuelle forsikringer.

Excess of loss / Katastrofereassuranse

For hver erstatning som overskrider et fast beløp dekker reassurandøren det overskytende beløp, gjerne begrenset til et spesifisert maksimum. En erstatning kan defineres per risiko eller per begivenhet. Eksempel på en excess of loss er katastrofereassuranse. I det tilfelle hvor erstatning defineres per risiko, kan excess of loss til forveksling ligne på eksedentreassuransen.

- **Tilstrekkelighetstest**
I henhold til IFRS4 skal det utføres en tilstrekkelighetstest av reserven. Denne er utført etter samme prinsipp siden 2004. Beregningene tar utgangspunkt i de prognoser som ligger i selskapets finansmodell, der både aktiva- og passivasiden inngår. Denne går frem til og med 2015. Det er forutsatt at administrasjons- og risikoresultat blir som gjennomsnitt for perioden 2011-2015, og en finansavkastning på 5,2 %.

Fordi levealderen øker, forventes alderspensjonsreserven å være for lav både for individuell og kollektiv pensjon. For individuell pensjon er oppreservering for langt liv foretatt, men endelig beregning inn i fagsystemet gjenstår, slik at det vil kunne komme justeringer. Både for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser utgått fra kollektiv pensjon er det avsatt 2 % av premiereserven til oppreservering i 2011. Det antas at det gjenstår ca 4 % å oppreservere for hver av disse bransjene, fordelt over 2 år.

Tilstrekkelighetstesten viser at premiereserven er tilstrekkelig ut fra de forutsetninger som er lagt til grunn.

Forhold og betingelser i forsikringskontrakter

- **Forsikringsrisiko**
I de fleste produktgrupper tilbyr selskapet deknninger for uførhet, enten gjennom uførepensjon, premiefritak eller uførekapital. Innen individuelle kontrakter og gruppeliv tilbys det dødsrisikoforsikringer. Innen kollektiv pensjon tilbyr selskapet etterlattedekninger som trer i kraft ved forsikredes død.

Endringer i utbetalingsreglene i folketrygden for uføreytelser m.m. vil kunne påvirke antall uføre og uføreavsetninger vesentlig. Når det gjelder endring i dødsrisiko, er det den stadig økende levealderen som påvirker om forventede utbetalingstidspunkter blir som forutsatt.

Med en stadig økning i levetid vil selskapets fremtidige utbetalinger til alderspensjon være økende sammenlignet med tidligere år.
- **Renterisiko**
Selskapet har påtatt seg en betydelig renterisiko innenfor rente- og pensjonsforsikring. Selskapets gjennomsnittlige årlige rentegaranti er på 3,13 %, beregnet ut fra gjennomsnittlig forsikringsfond. Nye kontrakter i 2011 er tilbudt med grunnlagsrente 2,5 %. Et vedvarende lavt rentenivå vil øke risikoen tilknyttet rentegarantien. Dersom årlig avkastning ser ut til å bli lavere enn rentegarantien, foretas det finansielle tiltak for å sikre avkastning på nivå med rentegarantien. Hvis dette ikke er tilstrekkelig tas det midler fra tilleggsavsetningene for å dekke garantien. Eventuell negativ avkastning må dekkes av selskapets egenkapital. I gode finansielle år tilføres det midler til tilleggsavsetningene fra overskuddet. Dette er regulert oppad til 12 % av kontraktens premiereserve.

Gjennomsnittlig rentegaranti	2011
Individuell kapitalforsikring	2,63 %
Individuell rente/pensjonsforsikring	3,64 %
Kollektiv pensjonsforsikring	2,91 %
Gruppelivsforsikring	0,00 %
Ulykkesforsikring	0,00 %
Samlet	3,13 %

- Overskuddsmodeller
Selskapet har produkter med og uten rett til overskudd etter reglene i forsikringsvirksomhetsloven.
- Ny overskuddsmodell: Kollektiv ytelsespensjon, Innskuddspensjon med avkastningsgaranti, Garantikonto, Individuelle sparekontrakter inngått etter 2008 og Gruppeliv med overskuddsfond
- Modifisert overskuddsmodell: Fripoliser utgått fra kollektiv pensjon
- Overskuddsdeling etter tidligere gjeldende regler: Individuell kapital og Individuell pensjon med overskuddsdeling inngått før 2008
- Uten overskuddsrett: Gruppeliv (med unntak av Gruppeliv med overskuddsfond), Kollektiv risikopensjon uten fripolise, Individuell rente, Individuell kapital, Ulykke
- Med investeringsvalg: Innskuddspensjon med investeringsvalg, Individuell kapital, Individuell rente

- Tildeling av overskudd
Hvorledes overskuddet tildeles hver enkelt kunde bestemmes ut fra hvilken produktgruppe kontrakten tilhører.

For individuelle kapitalforsikringer akkumuleres overskuddet på den enkeltes kontrakt og utbetales sammen med forsikringssummen. Innen individuelle rente- og pensjonsforsikringer oppskrives den sikrede ytelsen med overskuddet. Individuelle forsikringer utgått fra kollektive ordninger behandles på tilsvarende måte.

For kollektive pensjonsordninger tilføres overskuddet ordningens tilhørende premiefond og pensjonistenes overskuddsfond etter regelverket fastsatt i lov om foretakspensjon. For ordninger utenfor lov om foretakspensjon tilføres overskuddet premiefondet.

- I produkter uten rett til overskudd eksponeres selskapet for kostnads- og forsikringsrisiko.
- Flytteretten, hvor oppgjørfristen kun er to måneder etter oppsigelsesfristens utløp for kontrakter hvor flytteverdien overstiger 300 millioner kroner, kan utgjøre en likviditetsrisiko dersom en eller flere større kontrakter flyttes i løpet av kort tid. Flyttegebyret er maksimert til 5 000 kroner. En større fraflytting enn tilflytting over tid vil ha effekt på fremtidig kontantstrøm.
- Generelt vil endringer i rammebetingelser for næringen kunne påvirke fremtidige kontantstrømmer. Eksempelvis gjør flere endringer i pensjonslovene at mange kunder sier opp ytelsesordningen eller går over til innskuddsbasert ordning.
- Forfallsanalyse
Beste estimat for når forpliktelsene for spareforsikringer forfaller til utbetaling. I estimatet er det hensyntatt avgang. For kollektiv ytelsespensjon er ikke ny opptjening hensyntatt.

2011

MNOK	Bokført verdi	0-5 år	5-10 år	10-15 år	15-20 år	>20 år
Utbetalinger (ikke diskontert)		4 894	2 979	2 185	1 652	3 144
Totale premiereserve, netto (diskontert)	12 392					

Konsentrasjon av forsikringsrisiko

- Forsikringsbestanden er godt diversifisert med hensyn på forsikringsrisiko. Den består i hovedsak av individuelle forsikringer og gruppeforsikringer der forsikringsrisikoen ikke er konsentrert.

NOTE 11 – FORSIKRINGSRISIKO I SKADEFORSIKRING

2012

Risikoen i en enkelt forsikringskontrakt er sannsynligheten for at den sikrede hendelse inntreffer og usikkerheten i forhold til størrelsen av det påfølgende erstatningsbeløpet. Det ligger i forsikringskontraktens natur at risikoen er tilfeldig og derfor må estimeres.

For en portefølje av forsikringskontrakter hvor det benyttes sannsynlighetsteori ved beregning av pris og forsikringstekniske avsetninger, er den største risiko konsernet står overfor i forbindelse med forsikringskontrakter at de faktiske erstatningsbeløpene overstiger de beløp som er avsatt til å dekke erstatningene. Forsikringshendelser rammer tilfeldig, og de observerte antall hendelser og erstatningsbeløp vil som en naturlig følge av dette variere fra år til år i forhold til det nivå som er beregnet ved statistiske teknikker.

Erfaringsmessig viser det seg at jo større en portefølje av ensartede forsikringskontrakter er, desto mindre vil det forventede resultatet variere. En mer diversifisert portefølje vil ha mindre sannsynlighet for påvirkning fra endringer i en delportefølje. Konsernets tegningsstrategi er utformet med sikte på spredning mellom ulike typer forsikringsrisiko, samt for å oppnå en tilstrekkelig stor forsikringsbestand innenfor hver bransje, slik at variabiliteten i det forventede resultatet reduseres. Reassuranse benyttes for å utjevne konsernets risiko overfor større skader.

Sensitivitet overfor forsikringsrisiko

I tabellen under vises påvirkningen på resultat og egenkapitalen (før skatt) av 1 % endring i brutto opptjent premie og 1 prosentpoeng endring i Combined Ratio for egen regning. Combined Ratio er det mest brukte kriteriet for å måle lønnsomhet innen skadeforsikring. En endring i Combined Ratio kan skyldes en endring i skadefrekvens, erstatningsnivå og/eller administrasjonskostnader.

Sensitivitetsanalyse – skadeforsikring

Resultateffekt før skatt (for egen regning)	Effekt i MNOK	
1 prosentpoeng endring i combined ratio	Privat	+/- 43,4
1 prosentpoeng endring i combined ratio	Bedrift	+/- 6,6
1 % endring i premienivået		+/- 50,1

MNOK	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Sum
FOR EGEN REGNING											
Beregnete erstatningskostnader											
Per utgangen av											
skadeåret	1 518,5	1 661,8	1 781,9	2 356,4	2 546,8	2 643,7	2 775,9	3 212,1	3 651,2	3 872,4	
Ett år senere	1 489,1	1 618,8	1 782,4	2 355,1	2 541,0	2 695,9	2 848,8	3 383,6	3 649,9	-	
To år senere	1 473,8	1 547,7	1 723,8	2 305,4	2 496,4	2 722,6	2 793,9	3 334,4	-	-	
Tre år senere	1 452,5	1 524,7	1 696,0	2 280,4	2 523,5	2 693,9	2 785,0	-	-	-	
Fire år senere	1 457,6	1 513,9	1 694,8	2 298,1	2 491,6	2 696,7	-	-	-	-	
Fem år senere	1 459,9	1 507,7	1 689,6	2 250,9	2 474,2	-	-	-	-	-	
Seks år senere	1 463,7	1 510,3	1 680,9	2 241,5	-	-	-	-	-	-	
Syv år senere	1 461,8	1 508,3	1 682,3	-	-	-	-	-	-	-	
Åtte år senere	1 461,7	1 508,2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ni år senere	1 460,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Beregnet beløp per 31.12.2012	1 460,4	1 508,2	1 682,3	2 241,5	2 474,2	2 696,7	2 785,0	3 334,4	3 649,9	3 872,4	
Totalt utbetalt hittil	1 444,8	1 455,2	1 583,3	2 064,1	2 258,1	2 412,3	2 361,7	2 724,7	2 715,1	2 063,5	
Erstatningsavsetning UB	15,7	53,0	99,0	177,4	216,2	284,4	423,3	609,7	934,9	1 808,9	4 622,4
Erstatningsavsetning for skader før 2003	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	196,2
Fradrag XL-reassuranse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-27,9
Sum erstatningsavsetning Landbasert	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4 790,8
Erstatningsavsetning Sjø/Energi/inngående	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Re i Runoff	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12,0
Erstatningsavsetning Pooler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	114,9
Indirekte skadebehandlingkostnader	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	291,1
Sum											5 208,8

2011

Risikoen i en enkelt forsikringskontrakt er sannsynligheten for at den forsikrede hendelse inntreffer og usikkerheten i forhold til størrelsen av det påfølgende erstatningsbeløpet. Det ligger i forsikringskontraktens natur at risikoen er tilfeldig og derfor må estimeres.

For en portefølje av forsikringskontrakter hvor det benyttes sannsynlighetsteori ved beregning av pris og forsikringstekniske avsetninger, er den største risiko selskapet står overfor i forbindelse med forsikringskontrakter at de faktiske erstatningsbeløpene overstiger de beløp som er avsatt til å dekke erstatningene. Forsikringshendelser rammer tilfeldig, og de observerte antall hendelser og erstatningsbeløp vil som en naturlig følge av dette variere fra år til år i forhold til det nivå som er beregnet ved statistiske teknikker.

Erfaringsmessig viser det seg at jo større en portefølje av ensartede forsikringskontrakter er, desto mindre vil det forventede resultatet variere. En mer diversifisert portefølje vil ha mindre sannsynlighet for påvirkning fra endringer i en delportefølje. Konsernets tegningsstrategi er utformet med sikte på spredning mellom ulike typer forsikringsrisiko, samt for å oppnå en tilstrekkelig stor forsikringsbestand innenfor hver bransje, slik at variabiliteten i det forventede resultatet reduseres. Basis for konsernets reassuranseavdekning er beskyttelse for store skader/hendelser. I tillegg benyttes kvotereassuranse for å stabilisere i produktdimensjonen.

Sensitivitet overfor forsikringsrisiko

I tabellen under vises påvirkningen på resultat og egenkapitalen (før skatt) av 1 % endring i brutto opptjent premie og 1 prosentpoeng endring i Combined Ratio for egen regning. Combined Ratio er det mest brukte kriteriet for å måle lønnsomhet innen skadeforsikring. En endring i Combined Ratio kan skyldes en endring i skadefrekvens, erstatningsnivå og/eller administrasjonskostnader.

Sensitivitetsanalyse – skadeforsikring

Resultateffekt før skatt (for egen regning)	Effekt i MNOK	
1 prosentpoeng endring i combined ratio	Privat	+/- 39,6
1 prosentpoeng endring i combined ratio	Bedrift	+/- 6,4
1 % endring i premienivået		+/- 46,1

Konsentrasjon av forsikringsrisiko

Konsernet har utarbeidet tegningsregler som beskriver hvilke forsikringsobjekter selskapene aksepterer i sine porteføljer. Det foretas kontroller i forhold til overholdelse av tegningsreglene. I tillegg er det i forsikringssystemet innarbeidet automatiske kontroller for kumulering ved inntegning av ny portefølje. Reassuranseavdekningen tilpasses i forhold til risikoeksponeringen av forsikringsporteføljen.

MNOK	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Sum
FOR EGEN REGNING										
Beregnete erstatningskostnader										
Per utgangen av										
skadeåret	1 518,5	1 661,8	1 781,9	2 356,4	2 546,8	2 643,7	2 775,9	3 212,1	3 651,2	
Ett år senere	1 489,1	1 618,8	1 782,4	2 355,1	2 541,0	2 695,9	2 848,8	3 383,9	-	
To år senere	1 473,8	1 547,7	1 723,8	2 305,4	2 496,4	2 722,6	2 793,9	-	-	
Tre år senere	1 452,5	1 524,7	1 696,0	2 280,4	2 523,5	2 693,9	-	-	-	
Fire år senere	1 457,6	1 513,9	1 694,8	2 298,1	2 491,6	-	-	-	-	
Fem år senere	1 459,9	1 507,7	1 689,6	2 250,9	-	-	-	-	-	
Seks år senere	1 463,7	1 510,3	1 680,9	-	-	-	-	-	-	
Syv år senere	1 461,8	1 508,3	-	-	-	-	-	-	-	
Åtte år senere	1 461,7	-	-	-	-	-	-	-	-	
Beregnet beløp										
per 31.12.2011	1 461,7	1 508,3	1 680,9	2 250,9	2 491,6	2 693,9	2 793,9	3 383,9	3 651,2	
Totalt utbetalt hittill	1 438,9	1 452,5	1 570,0	2 045,0	2 198,2	2 336,3	2 306,4	2 595,4	1 918,4	
Erstatningsavsetning UB	22,8	55,8	110,9	205,9	293,5	357,5	487,5	788,5	1 732,8	4 055,1
Erstatningsavsetning										
for skader før 2003	-	-	-	-	-	-	-	-	-	253,3
Fradrag XL-reassuranse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-31,5
Sum erstatningsavsetning										
landbasert	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4 276,9
Erstatningsavsetning										
Sjø/Energi/Inngående										
Re i Runoff	-	-	-	-	-	-	-	-	-	118,7
Erstatningsavsetning Pooler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	150,0
Indirekte										
skadebehandlingskostnader	-	-	-	-	-	-	-	-	-	264,7
Sum										4 810,3

NOTE 12 – KREDITTRISIKOEKSPONERING FOR HVER INTERNE RISIKORATING

Kredittrisikoen i SpareBank 1 Gruppen er all hovedsak knyttet til virksomheten i SpareBank Gruppen Finans AS' forretningsområdet factoring.

Det arbeides med å utarbeide kvantitative risikoanalyser i forretningsområdet factoring. Kredittrisikoen i forretningsområdet factoring er relatert til finansierings-/ utlånsrisiko og risiko knyttet til kundekreditt-garantier innland og utland.

I forbindelse med ICAAP benytter SpareBank 1 Gruppen Finans AS, standardmetoden for beregning av kredittrisikoen.

Intern kredittmodellen er en kombinasjon av risikomodell og effektivitetsmodell (hvor godt passer forretningsområdet factoring og hvor effektivt kan SpareBank 1 Gruppen Finans AS drifte avtalen). Således er den ikke direkte henførbart til en risikomodel som har to dimensjoner/akser; rating på klient/kunde og sikkerhetsdekning.

Risikomatrise

Med utgangspunkt i forretningsområdet factorings risikoklassifiseringssystem skal følgende risikomatrise legges til grunn for delegering av kredittfullmakter. Objektiv score fra Lindorff Decision og SpareBank 1 Gruppen Finans AS' interne behandlingsregler bestemmer risikoklasse på aksjeselskaper, enkeltpersonforetak og personlige foretak registrert i Foretaksregisteret.

Klientrating/ Strukturrating	[4-5]	[3,5-4>	[3-3,5>	[2-3>	[1-2>
5	Lav risiko	Lav risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko
4	Lav risiko	Lav risiko	Middels risiko	Middels risiko	Høy risiko
3	Lav risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høy risiko
2	Lav risiko	Middels risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høy risiko
1	Middels risiko	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko
Mislighold	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko
Tap	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko	Høy risiko

Beskrivelse av modellen:

På den ene akse benyttes rating på klient basert på Lindorff Decision Score hvor 1 er den dårligste ratingklassen og 5 den beste. På den andre akse, så er det strukturen som gis en karakter mellom 1 og 5, hvor 5 er best. Struktur-rating vil si factorabiliteten både i forhold til effektiv drift av avtalen og at SpareBank 1 Gruppen Finans AS har god sikkerhet i fordringen. Det er derfor utarbeidet en modell hvor ulike parametere, som sier noe om factorabiliteten, blir vurdert og gitt en score.

Parameterne som vurderes er:

1. Debitors kredittverdighet
2. Gjengkjøpsraten
3. Kreditnotaomsetningsgrad
4. Aldersfordeling
5. Bransjetilhørighet

Klient- og strukturratingmodellen resulterer i en matrise, som konkluderer med Lav risiko, Middels risiko eller Høy risiko, basert på kombinasjonen mellom klientrating og strukturrating.

Utlån fordelt på risikoklasser:

Forretningsområde Factoring Klientrating vs. Strukturrating	[4 - 5]	[3,5 - 4>	[3 - 3,5>	[2 - 3>	[1 - 2>	Totalt	Oppsummert
5							Lav risiko
Utlån	17,7 %	16,0 %	31,1 %	0,7 %	0,0 %	65,5 %	76,1 %
4							Lav risiko
Utlån	3,6 %	2,7 %	5,2 %	1,5 %	0,0 %	13,0 %	76,1 %
3							Middels risiko
Utlån	0,2 %	1,9 %	6,7 %	1,1 %	0,0 %	9,9 %	18,7 %
2							Høy risiko
Utlån	2,8 %	1,6 %	3,1 %	3,1 %	0,0 %	10,6 %	5,2 %
1							Høy risiko
Utlån	0,0 %	0,6 %	0,1 %	0,2 %	0,0 %	1,0 %	5,2 %
M&U							M&U
Utlån	0,0 %						0,0 %
Tap							Tap
Utlån	0,0 %						0,0 %

NOTE 13 – MAKSIMAL KREDITTRISIKOEKSPONERING, IKKE HENSYNTATT PANTESTILLELSER

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittrisiko for komponentene i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantestillelser og tillatte motregninger.

Morselskapet Brutto eksponering			Konsernet Brutto eksponering		
2012	2011	NOK 1 000	2012	2011	
EIENDELER					
269 191	213 717	Bankinnskudd og kontanter	755 000	1 276 149	
801 901	152 580	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	22	63 366	
-	-	Utlån til og fordringer på kunder	1 231 344	830 905	
-	-	Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultatregnskapet (FVO)	25 491 995	21 163 098	
-	-	Verdipapirer holdt for handelsformål	2 449 502	2 962 992	
3 078	2 003	Derivater	112 018	11 317	
-	-	Verdipapirer holdt til forfall	4 477 834	4 522 630	
-	-	Verdipapirer til amortisert kost	1 825 434	1 368 467	
21 102	17 583	Verdipapirer - tilgjengelig for salg	24 538	19 193	
-	-	Andre finansielle eiendeler	27 748	29 334	
152 844	202 067	Andre eiendeler	312 681	442 607	
1 248 116	587 950	Sum finansielle eiendeler	36 708 117	32 690 057	
FORPLIKTELSER					
866 905	387 253	Betingede forpliktelser - garantier	248 215	359 838	
403 099	-	Benyttede kreditter	-	-	
-	-	Lånetilsagn	-	-	
1 270 004	387 253	Sum finansielle garantistillelser	248 215	359 838	
2 518 120	975 203	Total kredittrisikoeksponering	36 956 332	33 049 896	

NOTE 14 – ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE, MEN IKKE NEDSKREVNE UTLÅN OG PREMIEINNTEKTER

Tabellen viser forfalte beløp på utlån, overtrekk på kreditt/innskudd og premieinntekter fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelser i betalingsformidlingen.

Konsernet 2012

NOK 1 000	På forespørsel	Under 30 dager	31–60 dager	61–90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder						
Privatmarked ¹⁾	-	-	-	-	122 973	122 973
Bedriftsmarked	-	-	-	-	-	-
Forfalt, ikke betalt forsikringspremie	-	22 509	2 679	1 115	25 508	51 811
Sum	-	22 509	2 679	1 115	148 481	174 784

¹⁾ Porteføljen består av ervervede misligholdte krav (alle krav over 90 dager) i SpareBank 1 Gruppen Finans AS' forretningsområde Portefølje. Innfrielse av kravene i porteføljene er avhengig av skyldnernes evne til å innfri.

Konsernet 2011

NOK 1 000	På forespørsel	Under 30 dager	31–60 dager	61–90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder						
Privatmarked ¹⁾	-	-	-	-	78 368	78 368
Bedriftsmarked	-	-	-	-	-	-
Forfalt, ikke betalt forsikringspremie	30 954	110 554	3 451	1 007	9 069	155 035
Sum	30 954	110 554	3 451	1 007	87 437	233 403

¹⁾ Porteføljen består av ervervede misligholdte krav (alle krav over 90 dager) i SpareBank 1 Gruppen Finans AS' forretningsområde Portefølje. Innfrielse av kravene i porteføljene er avhengig av skyldnernes evne til å innfri.

NOTE 15 – GJENVÆRENDE KONTRAKTSMESSIG LØPETID PÅ FINANSIELLE FORPLIKTELSE

Konsernet 2012

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Uten forfall	Totalt
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	-	459 822	730 310	1 057 837	-	-	2 247 969
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	10 576	117 624	739 295	-	-	867 495
Derivater	-	2 901	6 600	167 600	-	-	177 101
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	-	5 596	15 211	81 053	-	483 000	584 860
Lånetilsagn	161 233	-	-	-	-	-	161 233
Sum finansielle forpliktelser	161 233	478 894	869 745	2 045 785	-	483 000	4 038 657

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2012 lagt til grunn.

For evigvarende ansvarlige lån er kontantstrømmen ført til og med intervallet 1–5 år. Hovedstolen er lagt uten forfall.

Konsernet 2011

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Uten forfall	Totalt
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	-	631 160	-	-	-	-	631 160
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	610 070	430 784	960 764	-	-	2 001 618
Derivater	-	75 773	-	169 810	-783	-	244 800
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	-	7 040	19 486	103 832	-	483 000	613 358
Lånetilsagn	285 831	-	-	-	-	-	285 831
Sum finansielle forpliktelser	285 831	1 324 042	450 270	1 234 406	-783	483 000	3 776 766

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2011 lagt til grunn.

For evigvarende ansvarlige lån er kontantstrømmen ført til og med intervallet 1–5 år. Hovedstolen er lagt uten forfall.

Morselskapet 2012

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Uten forfall	Totalt
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	-	615 197	730 310	1 057 837	-	-	2 403 344
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	10 576	117 624	739 295	-	-	867 495
Derivater	-	-	-	-	-	-	-
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	-	4 090	10 677	56 893	-	283 000	354 660
Lånetilsagn	-	-	-	-	-	-	-
Sum finansielle forpliktelser	-	629 863	858 611	1 854 025	-	283 000	3 625 499

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2012 lagt til grunn.

Morselskapet 2011

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Uten forfall	Totalt
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	-	-	-	-	-	-	-
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	610 070	430 784	960 764	-	-	2 001 618
Derivater	-	-	-	-	-	-	-
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	-	4 845	12 877	68 613	-	283 000	369 334
Lånetilsagn	-	-	-	-	-	-	-
Sum finansielle forpliktelser	-	614 914	443 661	1 029 377	-	283 000	2 370 952

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2011 lagt til grunn.

NOTE 16 – NETTO PREMIEINNTEKTER FORSIKRING

NOK 1 000	SpareBank 1 Livforsikring AS		SpareBank 1 Skadeforsikring konsern		Konsernet	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Brutto premieinntekter	4 185 378	3 986 259	5 549 855	5 140 040	9 735 233	9 126 299
-avgitt reassuranse	154 542	160 365	476 776	444 113	631 318	604 478
Sum netto premieinntekter for egen regning	4 030 836	3 825 894	5 073 079	4 695 927	9 103 915	8 521 821

LIVSFORSIKRING

For SpareBank 1 Livforsikring AS fordeler opptjent premieinntekter seg på følgende bransjer:

NOK 1 000	Ind. rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Total
2012						
Brutto premieinntekter	383 791	745 341	2 200 787	222 976	632 483	4 185 378
herav nyttegning:	99 658	71 628	73 150	35 522	10 227	290 185
2011						
Brutto premieinntekter	375 589	776 182	2 030 465	199 576	604 446	3 986 259
herav nyttegning:	89 613	126 473	74 388	31 418	13 284	335 176

SKADEFORSIKRING

For SpareBank 1 Skadeforsikring konsern fordeler opptjent premieinntekt seg på følgende ulike produktklasser:

Privatbetonte forsikringer

NOK 1 000	Kombinerte forsikringer brann	Motor- vogn	Herav ansvar motorvogn	Fritids- båt	Ulykkes- forsikring	Reise- forsikring	Øvrig forsikring privat	Sum privat forsikring
Opptjent premie 2012	1 887 084	1 839 986	787 626	77 541	163 852	366 295	24 950	4 359 708
Opptjent premie 2011	1 728 618	1 689 545	722 845	73 383	161 269	327 344	21 979	4 002 139

Næringsbetonte forsikringer

NOK 1 000	Industri- forsikring brann	Kombinerte forsikringer mell. brann	Motor- vogn	Herav ansvar motorv.	Ansvar	Yrkes- skade	Trygghet	Annet	Sum nærings- forsikring
Opptjent premie 2012	10 704	381 370	287 262	91 637	61 401	168 832	92 769	74 107	1 076 444
Opptjent premie 2011	10 766	368 459	272 380	89 179	51 256	162 177	89 040	60 413	1 014 491

Andre forsikringer

NOK 1 000	Sjø	Energi/ olje	Inng. reassuranse	Natur- pooler	Sum andre forsikringer
Opptjent premie 2012	6	-	16	113 681	113 703
Opptjent premie 2011	-	-	59	123 350	123 410

NOTE 17 – NETTO PROVISJONSINNTTEKTER

NOK 1 000	Konsernet	
	2012	2011
Provisjonsinntekter		
Forvaltningsprovisjon	482 337	540 905
Garantiprovisjon	11 313	13 545
Andre provisjonsinntekter	134 240	145 330
Sum provisjonsinntekter	627 890	699 780
Provisjonskostnader		
Distributørprovisjon	933 969	921 900
Andre provisjonskostnader	4 921	2 956
Sum provisjonskostnader	938 890	924 856
Sum netto provisjon	-311 000	-225 076

NOTE 18 – INNTEKTER OG KOSTNADER FRA FINANSIELLE EIENDELER OG GJELD

Morselskapet			Konsernet	
2012	2011	NOK 1 000	2012	2011
		Netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		
		Aksjer og andeler		
-	-	Utbytte fra aksjer og andeler	29 151	35 349
-	-	Netto gevinst ved realisasjon av aksjer	84 993	170 408
-406	-	Netto urealisert gevinst/tap av aksjer og andeler	575 594	-1 056 847
-406	-	Sum netto inntekter aksjer og andeler	689 739	-851 090
		Obligasjoner og sertifikater		
-	-	Mottatte og opptjente renteinntekter	629 729	380 378
-	-	Netto gevinst/tap ved realisasjon av rentepapirer	270 655	138 510
-	-	Netto urealisert gevinst/tap rentepapirer	10 911	-11 627
-	-	Sum netto inntekter fra obligasjoner, sertifikater, rentefond og andre verdipapirer med fast avkastning	911 295	507 262
		Andre finansielle instrumenter		
-	-	Mottatte og opptjente renteinntekter	13 204	124 384
1 075	1 311	Netto gevinst/tap ved realisasjon av derivater og andre finansielle eiendeler	82 795	61 927
-	-	Netto urealisert gevinst/tap av derivater og andre finansielle eiendeler	174 790	-91 923
1 075	1 311	Sum derivater og andre finansielle instrumenter	270 789	94 388
		Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		
1 083	-671	Netto urealisert gevinst/tap av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1 083	-671
1 083	-671	Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1 083	-671
1 752	640	Netto inntekter og gevinst/tap fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	1 872 905	-250 111
		Netto inntekter fra obligasjoner vurdert til amortisert kost		
-	-	Mottatte og opptjente renteinntekter obligasjoner holdt til forfall	234 137	236 612
-	-	Netto gevinst/tap ved realisasjon av obligasjoner holdt til forfall	3 144	6 365
-	-	Netto inntekter fra obligasjoner holde-til-forfall	237 280	242 977
-	-	Mottatte og opptjente renteinntekter andre obligasjoner til amortisert kost	67 015	52 427
-	-	Netto urealisert gevinst/tap andre obligasjoner til amortisert kost	-42	-1 178
-	-	Netto gevinst/tap ved realisasjon fra andre obligasjoner til amortisert kost	-	-4 202
-	-	Netto inntekter og gevinst/tap obligasjoner til amortisert kost	66 973	47 046
		Netto inntekter fra verdipapirer tilgjengelig for salg		
-	-	Utbytte fra aksjer	32	622
28	-	Netto gevinst ved realisasjon av aksjer	70	-
28	-	Netto inntekter og gevinst/tap verdipapirer tilgjengelig for salg	102	622
		Inntekter fra utlån og fordringer		
1 878	1 951	Renteinntekter på utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner	72 180	58 941
6 140	16 001	Renteinntekter på bankplasseringer	58 414	77 109
-	-	Renteinntekter på andre fordringer	9 667	2 243
10 524	5 903	Renteinntekter på interne lån	-	-
18 543	23 856	Sum renteinntekter på utlån og fordringer	140 260	138 293
		Kostnader på finansiell gjeld		
-48 290	-16 370	Rentekostnader på innskudd fra kunder og gjeld til kredittinstitusjoner	-65 207	-30 170
-28 536	-48 103	Rentekostnader på utstedte verdipapirer	-28 536	-48 103
-16 984	-22 285	Rentekostnader ansvarlig lån	-27 839	-32 919
-4 567	-	Rentekostnader øvrig finansiell gjeld	-5 529	-451
-98 377	-86 758	Sum rentekostnader på finansielle forpliktelser	-127 111	-111 643

NOTE 19 – NETTO INNTEKTER INVESTERINGSEIENDOMMER

NOK 1 000	Konsernet	
	2012	2011
Leieinntekter fast eiendom ²⁾	359 502	268 309
Verdiregulering investeringseiendommer	-70 975	-5 305
Sum netto inntekter investeringseiendommer¹⁾	288 527	263 003

Se for øvrig note 33 Investeringseiendommer for ytterligere informasjon.

¹⁾ Direkte driftskostnader (inkl vedlikeholdskostnader) som stammer fra investeringseiendom som ikke genererer leieinntekter utgjør 3,3 mill. kroner i 2012 og 6,4 mill. kroner i 2011.

²⁾ Netto leieinntekter er leieinntekter fratrukket driftskostnader i fast eiendom.

NOTE 20 – ANDRE INNTEKTER

Morselskapet			Konsernet	
2012	2011	NOK 1 000	2012	2011
-	-	Administrasjon av LOfavør konsept	55 237	58 480
-	-	Kurtasjeinntekter	35 370	36 038
-	-	Fremmedkapitalinntekter	19 585	14 969
-	-	Honorar Corporate Finance	50 211	29 588
-	-	Diverse inntekter livsforsikringsvirksomhet	16 408	23 589
-	-	Inntekter inkassovirksomhet	134 027	146 621
-	-	Purregebyr	1 594	1 747
-	-	Annet	64 927	29 942
-	-	Sum andre inntekter	377 359	340 974

NOTE 21 – DRIFTSKOSTNADER

Morselskapet			Konsernet	
2012	2011	NOK 1 000	2012	2011
59 924	44 047	Personalkostnader ¹⁾	1 122 638	988 670
45 098	-1 391	IT kostnader	331 714	258 582
571	2 929	Markedsføring	137 059	153 059
-73 972	-	Fakturerte kostnader til SpareBank 1 Kredittkortselskap AS og SpareBank 1 Verdipapirservice AS	-	-
4 861	15 969	Andre driftskostnader	363 801	600 136
36 483	61 554	Sum driftskostnader	1 955 211	2 000 446
500	523	Godtgjørelse til revisor	5 257	3 261
214	154	Ordinær revisjon	407	469
327	272	Andre attestasjonstjenester	538	1 084
-	-	Andre tjenester	-	295
		Godtgjørelse til revisor er oppgitt inklusive merverdiavgift.		
		Personalkostnader		
172 215	158 029	Lønn	735 079	664 077
-	-	Sluttvederlag	72 361	-
31 989	27 518	Arbeidsgiveravgift	130 524	146 049
29 423	22 597	Pensjonskostnader	84 083	82 301
-186 015	-178 006	Refusjon lønn, pensjon døtre	-	-
3 385	3 225	Sosiale kostnader	44 607	44 823
8 928	10 684	Øvrige personalkostnader	55 984	51 420
59 924	44 047	Sum personalkostnader	1 122 638	988 670
		Spesifikasjon av pensjonskostnader		
14 518	8 631	Tilskuddsplaner inkl. aga	51 713	37 106
14 905	13 966	Ytelsesplaner inkl. aga	32 370	45 195
29 423	22 597	Sum pensjonskostnader	84 083	82 301

¹⁾ Personalkostnader inkluderer sluttvederlag på 72,4 mill. kroner i konsernet.

NOTE 22 – LØNN OG ANNEN GODTGJØRELSE TIL ADMINISTRERENDE DIREKTØR OG LEDENDE ANSATTE

NOK 1 000	Lønn/ honorar ¹⁾	Bonus ²⁾	Annen godt- gjørelse	Periodisert pensjons- kostnad
Konsernledelsen				
Kirsten Idebøen	3 426	230	169	1 025
Torbjørn Martinsen	2 837	162	151	594
Turid Grotmoll fra 14.06.2012 ³⁾⁴⁾	2 460	108	157	494
Magne Nilsen fra 01.10.2012 til 31.12.2012	1 394	114	148	52
Aud Lysenstøen frem til 28.09.2012 ⁵⁾	2 880	147	177	611
Tore Tenold frem til 30.09.2012 ³⁾	3 268	135	173	676
Rune Selmar fra 01.08.2012	1 100	-	67	-
Leif Ola Rød frem til 30.06.2012	2 423	317	20	-
Thoralf Granerød	2 007	102	179	421
Jarle Haug	2 330	-	154	318
Øyvind Aass	2 218	105	171	503
Sigurd Aune	2 175	112	158	398
Sum 2012	28 519	1 532	1 724	5 092
Sum 2011	20 643	5 608	2 774	4 133

¹⁾ Lønn/honorar er utbetalt lønn/honorar i regnskapsåret 2012.

²⁾ Bonusbeløpet er utbetalt bonus i regnskapsåret 2012.

³⁾ Turid Grotmoll ble i juni 2012 ansatt som ny administrerende direktør i SpareBank 1 Skadeforsikring AS etter Tore Tenold. Turid Grotmoll hadde vært konstituert i stillingen siden mars 2012 og kom fra stillingen som viseadministrerende direktør i SpareBank 1 Skadeforsikring AS.

⁴⁾ I september ble det besluttet å samle skade- og livsforsikringsvirksomhetene i én felles enhet. Turid Grotmoll ble i den forbindelse ansatt som leder i den nye, samlede forsikringsenheten.

⁵⁾ Ved fratredelse før oppnådd pensjonsalder har ledende ansatte i konsernet avtale om etterlønn i 12 måneder etter oppsigelsestiden (6 måneder). Aud Lysenstøen har til gode et vederlag i henhold til denne avtalen på 2,9 mill. kroner per 31. desember 2012. I henhold til avtalen vil utbetalt lønn i ny stilling komme til avkortning i avtalt etterlønn.

NOK 1 000	Honorar ⁶⁾	Annen godt- gjørelse
Styret		
Arne Austreid	-	-
Finn Haugan	197	-
Per Halvorsen	104	9
Hans Olav Karde ⁷⁾	264	9
Bjørn Engaas frem til 11.04.2012	197	-
Knut Bekkevold	197	-
Tor-Arne Solbakken	184	4
Steinar Karlsen, møtende varamedlem	165	4
Sally Lund-Andersen	164	-
Richard Heiberg	184	9
Sum 2012	1 810	35
Sum 2011	1 401	-

⁷⁾ Hans Olav Karde gikk ut av styret i januar 2013. Han ble erstattet av Jan-Frode Janson på representantskapsmøtet den 23. januar 2013. Jan-Frode Janson har ikke mottatt honorar i 2012.

NOK 1 000	Honorar ⁶⁾	Annen godt- gjørelse
Kontrollkomitéen		
Dag Nafstad	161	-
Knut Ro	119	-
Ivar Listerud	119	-
Odd Broshaug	119	-
Rolf Røkke	119	-
Sum 2012	637	-
Sum 2011	615	1

NOK 1 000	Honorar ⁶⁾	Annen godtgjørelse
Representantskap		
Petersen Kjell Olav	-	-
Stenrud Ellen	7,5	4
Elvegård Kyrre	7,5	-
Eidesvik Kristian	7,5	-
Koch Per Axel	54,0	-
Falkenhaus Arne H.	18,0	-
Strømmevold Siri	-	-
Tronrud Haakon	7,5	-
Thorseth Bjørg	7,5	-
Bourne Philip	7,5	-
Stubne Liv Berit	7,5	-
Aske Øyvind	7,5	-
Representantskap 2012	132	4
Representantskap 2011	230	-

⁶⁾ Honorarbeløpet er utbetalt honorar i regnskapsåret 2012.

Maksimalt oppnåelig bonusbeløp for ledende ansatte, som defineres som konsernledelsen, med individuelle bonusavtaler er fra 1 til 3 månedslønner i SpareBank 1 Gruppen. Bonus for måloppfyllelse i 2012 vil bli utbetalt i henhold til Finansdepartementets forskrift vedrørende godtgjørelse i finansinstitusjoner der halvparten av oppnådd bonusbeløp utbetales i 2013, og den resterende halvpart etter pro rata prinsippet i 2014, 2015 og 2016. Den utsatte bonusutbetalingen vil være relatert til avkastning på utvalgte egenkapitalbevis og aksjer i SpareBank 1 Gruppens eierbanker (syntetisk egenkapitalbevis).

I tillegg til bonusutbetalingen for 2012 vil de ledende ansatte som er omfattet av bestemmelsen om utsatt bonusutbetaling i Finansdepartementets forskrift få utbetalt en tredjedel av utsatt bonusutbetaling for 2011. Utbetalingen er korrigert for kursendring i det syntetiske egenkapitalbeviset.

Ansattvalgte styremedlemmer i SpareBank 1 Gruppen er omfattet av den generelle bonusordningen for øvrige ansatte i selskapet. Styremedlemmer for øvrig har ikke noen form for variabel godtgjørelse.

Administrerende direktør har rett til pensjon tilsvarende 70 % av årslønn fra fylte 60 år. Rettigheten opptjenes forholdsmessig. Administrerende direktørs lønn og bonus fastsettes på bakgrunn av en helhetlig vurdering basert på: konsernets finansielle resultat, konsernets relative måloppnåelse i forhold til andre sammenlignbare finanskonsern, administrerende direktørs individuelle prestasjoner og markedslønn for lederstillinger på dette nivået. Eventuell bonus fastsettes av styret og vurdering av utbetaling for et regnskapsår skal gjøres innen utgangen av påfølgende år.

Det foreligger ingen forpliktelser overfor styrets leder til å gi særskilt vederlag ved opphør eller endring av vervet. Det foreligger heller ingen avtaler om bonus, overskuddsdeling, opsjoner og lignende til fordel for leder av styret.

Det gis personalrabatter på lån og enkelte forsikringstjenester. Fordeler som ytes til ledende ansatte og styremedlemmer avviker ikke fra det som gis til øvrige ansatte. Rabattene som gis er ca. 25 prosent på ordinære kundevilkår på enkelte forsikringstjenester. SpareBank 1 Livsforsikring AS har ingen rabatter på forsikringer til noen ansatte eller styremedlemmer. Alle forsikringsavtaler er gitt på ordinære kundevilkår. Lån til ansatte ytes av Bank 1 Oslo Akershus AS, og sikkerheten tilfredsstiller de krav som stilles i Finansieringsvirksomhetsloven § 2-15. Utlån til ansatte gis til 20 prosent rabatt i forhold til ordinære kundeforhold. De ulike selskapene i konsernet belastes for sin andel av rabatten.

SpareBank 1 Gruppen AS har ingen virksomhet utover å forvalte sine interesser i datterselskapene. Alle transaksjoner med nærstående parter er inngått på forretningsmessige vilkår. Alle konserninterne godtgjørelser som ikke er relatert til salg og porteføljerådgivning, er basert på selvkostprinsippet. Se note 52.

Forsikringspremie SpareBank 1 Skadeforsikring AS 2012

NOK 1 000	Konsern- ledelsen	Styret	Kontroll- komiteen	Tilknyttede selskap	Andre nærstående
Årlig premie	198	165	33	Se note 52	107
Erstatninger	74	60	-	Se note 52	15

Forsikringspremie SpareBank 1 Skadeforsikring AS 2011

NOK 1 000	Konsern- ledelsen	Styret	Kontroll- komiteen	Tilknyttede selskap	Andre nærstående
Årlig premie	158	160	37	Se note 52	144
Erstatninger	61	60	-	Se note 52	146

NOTE 23 – PENSJONER

Generell beskrivelse av selskapets pensjonsforpliktelser:

Konsernet har en kollektiv pensjonsordning for sine ansatte i SpareBank 1 Livsforsikring AS. Pensjonsordningen sikrer de fleste av de ansatte en pensjon på 70% av sluttlønnen frem til 77 år med etterfølgende avtrapping. I tillegg er det etablert en ordning for kollektiv innskuddspensjon for nyansatte fra 01.01.2005. Fra samme tidspunkt ble den ytelsesbaserte pensjonsordningen lukket.

I morselskapet er det 87 yrkesaktive og 76 pensjonister som er omfattet av den sikrede yteleseordningen, og 197 av innskuddsordningen. I konsernet er det 435 yrkesaktive og 482 pensjonister omfattet av den sikrede yteleseordningen. Det er 936 yrkesaktive omfattet av den innskuddsbaserte ordningen i konsernet.

Ved verdsettelse av pensjonsmidlene og ved måling av påløpte forpliktelser benyttes estimerte verdier. Disse verdiene korrigeres hvert år i samsvar med oppgaver over pensjonsmidlenes flyttestørrelse fra livselskapet og aktuariemessig beregning av forpliktelsen størrelse.

Kostnadene er beregnet på forutsetningene for inngående balanse. Per 31.12 er det beregnet en oppdatert netto pensjonsforpliktelse ut fra forutsetningene ved årsslutt. Aktuarielle gevinster og tap (estimataavvik) regnskapsføres i oppstillingen over utvidet resultat/egenkapital. Periodens pensjonskostnad består av periodens pensjonsopptjening og rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse fratrukket forventet avkastning samt periodisert arbeidsgiveravgift. Innbetalt innskuddspensjon kostnadsføres i betalingsåret.

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelse etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314% av pensjongivende inntekt opp til 7,1G frem til 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget. Ny ordning skal finansieres ved at Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgiverens premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G.

Den nye AFP-ordningen regnskapsføres som en innskuddsordning.

SpareBank 1 Gruppen konsern har valgt å styrke avsetningene for økt levealder med 10 %, utover levetidstabell K2005. Ny levetidstabell K 2013 fra myndighetene vil komme i løpet av våren 2013. SpareBank 1 Gruppen konsern benytter OMF-renten som diskonteringsrente. Det henvises til note 2 regnskapsprinsipper for ytterligere omtale av pensjoner og bruk av OMF-renten.

Morselskapet			Konsernet	
2012	2011	NOK 1 000	2012	2011
Pensjonsforpliktelse i ytelsesbaserte pensjonsordninger				
249 090	213 972	Nåverdi pensjonsforpliktelse per 01.01	1 111 629	974 623
-	-	Pensjonsforpliktelse tilgang	-	-
14 329	12 565	Pensjon opptjent i perioden	35 530	41 248
5 136	6 650	Rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse	24 246	32 037
-	-	Utmelding medlemmer i pensjonsordning	-	-
-7 217	26 319	Aktuarielle gevinster og tap (estimataavvik)	-23 746	128 266
-14 407	-10 413	Utbetalte ytelse	-71 126	-64 545
-	-	Andre endringer	-2 587	-
246 931	249 090	Nåverdi pensjonsforpliktelse per 31.12	1 073 946	1 111 629
211 153	217 217	herav fondsbaserte	969 163	991 182
35 777	31 876	herav ikke-fondsbaserte	104 783	120 447
Pensjonsmidler				
161 795	148 106	Pensjonsmidler per 01.01	766 729	692 924
-	-	Pensjonsmidler tilgang	-	-
6 402	6 974	Forventet avkastning i perioden	29 633	33 542
-	-	Utmelding medlemmer i pensjonsordning	-	-
-1 137	221	Aktuarielle gevinster og tap (estimataavvik)	-12 520	29 143
11 716	10 972	Innbetaling fra arbeidsgiver	41 177	51 086
-10 326	-4 478	Utbetalte ytelse	-50 632	-39 966
-	-	Andre endringer	-812	-
168 450	161 795	Pensjonsmidler per 31.12	773 575	766 729
Finansiell status per 31.12				
246 931	249 090	Nåverdi pensjonsforpliktelse per 31.12	1 073 946	1 111 629
168 450	161 795	Pensjonsmidler per 31.12	773 575	766 729
78 481	87 295	Netto pensjonsforpliktelse per 31.12	300 371	344 900

2012	2011	NOK 1 000	2012	2011
78 481	87 295	Netto pensjonsforpliktelse per 31.12 ekskl arbeidsgiveravgift	300 371	344 900
12 120	9 100	Arbeidsgiveravgift per 01.01	48 448	39 689
-	-	Arbeidsgiveravgift tilgang	-	-
1 842	1 726	Arbeidsgiveravgiftkostnad	4 257	5 451
-	-	Netto arbeidsgiveravgift utmelding av medlemmer	-	-
-857	3 679	Aktuarielle gevinster og tap (estimatavvik)	-1 583	13 976
-2 228	-2 384	Utbetalt	-8 696	-10 669
-	-	Andre endringer	-261	-
10 877	12 120	Arbeidsgiveravgift per 31.12	42 165	48 448
-	-	Andre endringer	-	-
89 358	99 419	Netto pensjonsforpliktelse i balansen	342 535	393 347
Periodens pensjonskostnad				
14 329	12 565	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	35 530	41 248
5 136	6 650	Rentekostnad på løpt pensjonsforpliktelse	24 246	32 037
-6 402	-6 974	Forventet avkastning på pensjonsmidler	-29 633	-33 542
13 063	12 240	Netto ytelsesbasert pensjonskostnad uten arbeidsgiveravgift	30 143	39 743
1 842	1 726	Periodisert arbeidsgiveravgift	4 257	5 451
14 905	13 966	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	34 400	45 194
8 760	9 270	-herav sikret ytelerspensjonskostnad inklusive arbeidsgiveravgift	36 749	36 453
14 518	8 631	Innskuddsbasert pensjonskostnad inkl arbeidsgiveravgift	51 713	37 106
29 423	22 597	Periodens pensjonskostnad innregnet i resultatregnskapet	86 113	82 301
-	-	Avviklingsgevinst som følge av at lønnsveksten opphører inkl arbeidsgiveravgift	-2 030	-
-	-	Avviklingsgevinst ved avslutning av pensjonsopptjening (utsedelse av fripoliser)	-	-
29 423	22 597	Sum pensjonskostnader innskudd og ytelse inklusive avviklingsgevinster	84 083	82 301
29 177	19 679	Estimert pensjonskostnad ytelse og innskudd for 2013 inkl arbeidsgiveravgift	107 062	78 693
58 531	60 405	Pensjonsgrunnlag	257 846	273 494
Aktuarielle gevinster og tap (estimatendringer)				
4 995	-21 438	Periodens aktuarielle gevinster og (-tap) innregnet i egenkapital etter skatt	10 442	-81 432
-85 211	-90 206	Kumulativ aktuarielle gevinster og (tap) innregnet i egenkapital etter skatt	-415 034	-425 476
Sammensetning av pensjonsmidler				
19,23 %	21,93 %	Eiendom	19,23 %	21,93 %
23,84 %	31,60 %	Obligasjoner til amortisert kost	23,84 %	31,60 %
13,21 %	10,57 %	Aksjer og andeler	13,21 %	10,57 %
43,04 %	39,42 %	Obligasjoner til virkelig verdi	43,04 %	39,42 %
0,68 %	-3,52 %	Andre eiendeler	0,68 %	-3,52 %
100,00 %	100,00 %	Sum pensjonsmidler	100,00 %	100,00 %
6 402	6 974	Faktisk avkastning på pensjonsmidlene	29 633	33 542
Forutsetninger				
3,80 %	2,40 %	Diskonteringsrente	3,80 %	2,40 %
3,80 %	3,90 %	Forventet avkastning på midlene	3,80 %	3,90 %
3,50 %	4,00 %	Fremtidig lønnsutvikling	3,50 %	4,00 %
3,25 %	3,75 %	G-regulering	3,25 %	3,75 %
2,00 %	0,60 %	Pensjonsregulering	2,00 %	0,60 %
14,10 %	14,10 %	Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
4% og 2%	4% og 2%	Frivillig avgang	4% og 2%	4% og 2%
Demografiske forutsetninger				
JUSTERT			JUSTERT	
K2005	K2005	Dødelighet	K2005	K2005
IR2003	IR2003	Uførhet	IR2003	IR2003

Utviklingen de siste fem år i den ytelsesbaserte pensjonsordningen for konsernet

2012	2011	NOK 1 000	2012	2011	2010	2009	2008
246 931	249 090	Nåverdi pensjonsforpliktelse per 31.12	1 073 946	1 111 629	974 623	1 272 038	1 265 003
168 450	161 795	Pensjonsmidler per 31.12	773 575	766 729	692 924	868 457	845 748
78 481	87 295	Underskudd	300 371	344 900	281 699	403 581	419 255
-7 217	26 319	Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	-23 746	128 266	-50 623	-32 286	98 632
-1 137	221	Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	-12 520	29 143	-33 409	-40 416	-92 357

NOTE 24 – SKATT

Sammenheng mellom resultat før skattekostnad og skattegrunnlag

Morselskapet			Konsernet	
2012	2011	NOK 1 000	2012	2011
902 076	478 425	Resultat før skattekostnad	786 634	387 289
-64 920	24 030	Endring i midlertidige forskjeller	-450 034	254 945
-1 048 478	-657 958	Permanente forskjeller	-231 723	143 325
937 441	304 741	Mottatt konsernbidrag med skattemessig virkning	-	-
79 398	74 760	Avregnet fremførbart underskudd	-100 662	-208 469
-	-941	Korreksjon tidligere år	-9	-25 808
805 517	223 057	Grunnlag for betalbar skatt i resultat	4 206	551 282
-805 517	-223 057	Avgitt konsernbidrag med skattemessig virkning	-	-
-	-	Effekter av prinsippendringer	-	56 885
-	-	Øvrige forskjeller	-	-5 511
-	-	Grunnlag for betalbar skatt i balansen	4 206	602 656
-	-	Betalbar skatt ¹²⁾	1 178	168 744
-5 997	-19 324	Endring i utsatt skattefordel/utsatt skatt	347 991	-266 088
220 587	62 456	Skatteandel avgitt konsernbidrag	-	-
-2	-	For lite/mye avsatt skatt tidligere år	-2	-66 399
-	-	Øvrige skatteeffekter netto	-5 907	25 237
214 588	43 132	Skattekostnad (+)/skatteinntekt (-)	343 260	-138 506
214 588	43 132	Skatt før andre resultatkomponenter	343 260	-138 506
1 943	-8 337	Skatt på andre resultatkomponenter	2 367	-32 424
		<i>Herav skatt knyttet til:</i>		
1 943	-8 337	<i>Estimatavvik i pensjonsavtalen</i>	2 296	-31 668
-	-	<i>Verdiendring aksjer tilgjengelig for salg</i>	71	-
-	-	<i>Revaluering eiendom</i>	-	-756
216 531	34 795	Skattekostnad/skatteinntekt inkludert andre resultatkomponenter	345 627	-170 930
		Utsatt skatt/utsatt skattefordel per 31.12		
-	-	Anleggsmidler	537	189
-	-	Verdipapirer	142 100	2 937
-	-	Andeler i deltagerlignende selskap	130 291	-
-	-	Forsikringsmessige avsetninger som er egenkapital	369 845	358 742
-	-	Øvrige endringer ¹⁾	104 098	29 471
-	-	Sum utsatt skatt	746 871	391 339
-40 379	-56 283	Anleggsmidler	-49 750	-65 866
-	-	Verdipapirer	-	-64 560
-268	-267	Andeler i deltagerlignende selskap	-268	-267
-	-	Fordringer	-47	-145
-545	-	Avsetninger	-40 330	-16 206
-25 020	-27 837	Pensjonsforpliktelser	-95 921	-110 924
-	-	Øvrige endringer	-	-
-66 212	-84 387	Sum utsatt skattefordel	-186 316	-257 968
-59 170	-36 938	Utsatt skattefordel knyttet til fremførbart skattemessig underskudd	-	-146 771
-125 382	-121 325	Utsatt skatt/skattefordel	560 555	-13 400
-125 382	-121 325	Utsatt skattefordel	560 555	-13 400
-	-	Ikke balanseført utsatt skattefordel	-	5 374
-125 382	-121 325	Netto utsatt skatt (+)/utsatt skattefordel (-)	560 555	-8 026
		Avstemming av skattekostnad/skatteinntekt		
252 581	133 959	28 % av resultat før skatt	220 257	107 335
-293 573	-184 228	Permanente forskjeller (28 %)	-64 882	40 131
257 526	85 328	Skatt av mottatt konsernbidrag	-	-
-3	-264	Korreksjon tidligere år	-5	-222 973
-1 943	8 337	Føring direkte mot egenkapitalen	-4 235	16 208
-	-	Øvrige forskjeller ³⁴⁾	192 125	-79 207
214 588	43 132	Beregnet skattekostnad (+)/skatteinntekt (-)	343 260	-138 506

Utsatt skattefordel i morselskapet er ført opp i balansen da våre fremskrivninger av resultater fra våre datterselskaper tilsier at våre skatteposisjoner vil bli utnyttet i et 3-5 års perspektiv.

- ¹⁾ Konsernet betalbare skatt i 2012 er redusert med skatteeffekten av konsernbidragene da SpareBank 1 Gruppen konsern mener at det er sannsynlig at vedtakene om konsernbidrag vedtas, selv om konsernbidragene først blir regnskapsført i vedtaksåret. Utsatt skatt er økt tilsvarende.
- ²⁾ Konsernets betalbare skatt for 2011 ble utliknet ved hjelp av konsernbidrag. Skatteeffekten av konsernbidragene ble imidlertid ikke regnskapsført før i vedtaksåret, da det var usikkerhet rundt både vedtak og beløpsstørrelse. Konsernets balanseførte betalbare skatt i 2011 ble derfor ikke redusert med skatteeffekten av konsernbidragene i 2011.
- ³⁾ Øvrige forskjeller for SpareBank 1 Gruppen konsern i 2012 skyldes i hovedsak implementeringseffekt som følge av endringer i regelverket for fritaksmetoden for livsforsikringselskaper.
- ⁴⁾ Øvrige forskjeller i 2011 for SpareBank 1 Gruppen konsern knytter seg i hovedsak til skatteeffekter som følge bortfall av midlertidige forskjeller ved omdanning av datterselskaper fra deltagerlignende selskaper til aksjeselskaper, samt effekter knyttet til endring i skatteloven vedrørende 3%-reglen i fritaksmetoden.

NOTE 25 – KLASSIFISERING AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER

Konsernet 2012

NOK 1 000	Note	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler							
Bankinnskudd	13, 30	755 000	-	-	-	-	755 000
Aksjer og andeler	13, 26, 27, 28	-	-	1 916 185	5 638 263	24 538	7 578 986
Obligasjoner og sertifikater med fast avkastning	13, 26, 27, 29, 30	1 825 434	4 477 834	533 317	19 853 732	-	26 690 318
Andre finansielle eiendeler	13, 26, 27	-	-	27 748	-	-	27 748
Utlån til kredittinstitusjoner	13, 14, 26, 30, 39	22	-	-	-	-	22
Utlån til kunder	13, 14, 26, 30, 39	1 231 344	-	-	-	-	1 231 344
Finansielle derivater	9, 13, 26	-	-	112 018	-	-	112 018
Andre eiendeler	13, 41	312 681	-	-	-	-	312 681
Sum finansielle eiendeler		4 124 481	4 477 834	2 589 269	25 491 995	24 538	36 708 117

NOK 1 000	Note	Amortisert kost	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle forpliktelser							
Ansvarlig lån og fondsobligasjoner	15, 30, 45	483 544	-	-	-	-	483 544
Gjeld til kredittinstitusjoner	15, 26, 30, 46	1 797 246	-	-	-	-	1 797 246
Innskudd fra og gjeld til kunder	15, 26, 30, 46	348 874	-	-	-	-	348 874
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	15, 26, 27, 30, 44	773 017	-	-	60 801	-	833 818
Finansielle derivater	9, 26	-	-	177 101	-	-	177 101
Andre forpliktelser	48	820 743	-	-	-	-	820 743
Sum finansielle forpliktelser		4 223 424	-	177 101	60 801	-	4 461 325

Konsernet 2011

NOK 1 000	Note	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler							
Bankinnskudd	13, 30	1 276 149	-	-	-	-	1 276 149
Aksjer og andeler	13, 26, 27, 28	-	-	1 925 682	4 812 847	19 193	6 757 722
Obligasjoner og sertifikater med fast avkastning	13, 26, 27, 29, 30	1 368 467	4 522 630	1 037 309	16 350 251	-	23 278 657
Andre finansielle eiendeler	13, 26, 27	-	-	29 334	-	-	29 334
Utlån til kredittinstitusjoner	13, 14, 26, 30, 39	63 366	-	-	-	-	63 366
Utlån til kunder	13, 14, 26, 30, 39	830 905	-	-	-	-	830 905
Finansielle derivater	9, 13, 26	-	-	11 317	-	-	11 317
Andre eiendeler	13, 41	442 607	-	-	-	-	442 607
Sum finansielle eiendeler		3 981 494	4 522 630	3 003 642	21 163 098	19 193	32 690 057

NOK 1 000	Note	Amortisert kost	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle forpliktelser							
Ansvarlig lån og fondsobligasjoner	15, 30, 45	483 568	-	-	-	-	483 568
Gjeld til kredittinstitusjoner	15, 26, 30, 46	344 393	-	-	-	-	344 393
Innskudd fra og gjeld til kunder	15, 26, 30, 46	286 767	-	-	-	-	286 767
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	15, 26, 27, 30, 44	1 771 821	-	-	133 204	-	1 905 025
Finansielle derivater	9, 26	-	-	244 800	-	-	244 800
Andre forpliktelser	48	844 902	-	-	-	-	844 902
Sum finansielle forpliktelser		3 731 450	-	244 800	133 204	-	4 109 454

Morselskapet 2012

NOK 1 000	Note	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler							
Bankinnskudd	13, 30	269 191	-	-	-	-	269 191
Aksjer og andeler	13, 26, 27, 28	-	-	-	-	21 102	21 102
Utlån til kredittinstitusjoner	13, 26, 30, 39	801 901	-	-	-	-	801 901
Finansielle derivater	9, 13, 26	-	-	3 078	-	-	3 078
Andre eiendeler	13, 41	152 844	-	-	-	-	152 844
Sum finansielle eiendeler		1 223 936	-	3 078	-	21 102	1 248 116

NOK 1 000	Note	Amortisert kost	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle forpliktelser							
Ansvarlig lån	15, 30, 45	283 544	-	-	-	-	283 544
Gjeld til kredittinstitusjoner	15, 26, 30, 46	2 301 495	-	-	-	-	2 301 495
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	15, 26, 27, 30, 44	773 017	-	-	60 801	-	833 818
Finansielle derivater	9, 26	-	-	-	-	-	-
Andre forpliktelser	48	159 797	-	-	-	-	159 797
Sum finansielle forpliktelser		3 517 853	-	-	60 801	-	3 578 654

Morselskapet 2011

NOK 1 000	Note	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler							
Bankinnskudd	13, 30	213 717	-	-	-	-	213 717
Aksjer og andeler	13, 26, 27, 28	-	-	-	-	17 583	17 583
Utlån til kredittinstitusjoner	13, 26, 30, 39	152 580	-	-	-	-	152 580
Finansielle derivater	9, 13, 26	-	-	2 003	-	-	2 003
Andre eiendeler	13, 41	202 067	-	-	-	-	202 067
Sum finansielle eiendeler		568 364	-	2 003	-	17 583	587 950

NOK 1 000	Note	Amortisert kost	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle forpliktelser							
Ansvarlig lån	15, 30, 45	283 568	-	-	-	-	283 568
Gjeld til kredittinstitusjoner	15, 26, 30, 46	-	-	-	-	-	-
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	15, 26, 27, 30, 44	1 771 821	-	-	133 204	-	1 905 025
Finansielle derivater	9, 26	-	-	-	-	-	-
Andre forpliktelser	48	364 214	-	-	-	-	364 214
Sum finansielle forpliktelser		2 419 603	-	-	133 204	-	2 552 807

NOTE 26 – VERDSETTELSESHIERARKI

Konsernet 2012	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelses-teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses-teknikk basert på ikke observerbare markedsdata	
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	-	4 855	19 683	24 538
Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner	-	-	-	-
Verdipapirer – holdt for handelsformål	2 435 472	19 085	22 693	2 477 250
Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultat	25 069 749	422 246	-	25 491 995
Finansielle derivater	-	112 018	-	112 018
Sum eiendeler	27 505 221	558 204	42 376	28 105 801
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	60 801	-	60 801
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	-	-	-
Finansielle derivater	-	177 101	-	177 101
Sum forpliktelser	-	237 902	-	237 902

Avstemming av nivå 3

NOK 1 000	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer
Finansielle instrumenter til virkelig verdi			
Inngående balanse	18 602	22 253	314
Netto gevinster/tap på finansielle instrumenter resultatført	-	440	-
Netto verdiendring ført over utvidet resultat mot egenkapitalen (se endring i egenkapital)	256	-	-
Tilgang/kjøp	-	-	699
Avhending	-1	-	-187
Overført fra nivå 1 eller 2	-	-	-
Overført til nivå 1 eller 2	-	-	-
Utgående balanse	18 857	22 693	826

Konsernet 2011

NOK 1 000	NIVÅ 1 Kvoterte priser i aktive markeder	NIVÅ 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	NIVÅ 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke observerbare markedsdata	Sum
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	-	278	18 915	19 193
Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner	-	-	-	-
Verdipapirer – holdt for handelsformål	2 958 320	11 751	22 254	2 992 325
Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultat	20 682 025	481 072	-	21 163 097
Finansielle derivater	-	11 317	-	11 317
Sum eiendeler	23 640 345	504 419	41 169	24 185 933
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	133 204	-	133 204
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	-	-	-
Finansielle derivater	-	244 800	-	244 800
Sum forpliktelser	-	378 004	-	378 004

Avstemming av nivå 3

NOK 1 000	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer
Finansielle instrumenter til virkelig verdi			
Inngående balanse	19 822	19 823	314
Netto gevinster/tap på finansielle instrumenter resultatført	-1 210	2 430	-
Netto verdiendring ført over utvidet resultat mot egenkapitalen (se endring i egenkapital)	-10	-	-
Tilgang/kjøp	-	-	-
Avhending	-	-	-
Overført fra nivå 1 eller 2	-	-	-
Overført til nivå 1 eller 2	-	-	-
Utgående balanse	18 602	22 253	314

Morselskapet 2012

NOK 1 000	NIVÅ 1 Kvoterte priser i aktive markeder	NIVÅ 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	NIVÅ 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke observerbare markedsdata	Sum
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	-	3 519	17 583	21 102
Finansielle derivater	-	3 078	-	3 078
Sum eiendeler	-	6 597	17 583	24 180
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	60 801	-	60 801
Sum forpliktelser	-	60 801	-	60 801

Avstemming av nivå 3

NOK 1 000	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer
Finansielle instrumenter til virkelig verdi			
Inngående balanse	17 583	-	-
Netto verdiendring ført over utvidet resultat mot egenkapitalen (se endring i egenkapital)	-	-	-
Tilgang/kjøp	-	-	-
Avhending	-	-	-
Overført fra nivå 1 eller 2	-	-	-
Overført til nivå 1 eller 2	-	-	-
Utgående balanse	17 583	-	-

Morselskapet 2011

NOK 1 000	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses- teknikk basert på ikke observerbare markedsdata	
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	-	-	17 583	17 583
Finansielle derivater	-	2 003	-	2 003
Sum eiendeler	-	2 003	17 583	19 585
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	133 204	-	133 204
Sum forpliktelser	-	133 204	-	133 204

Avstemming av nivå 3

NOK 1 000	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer
Finansielle instrumenter til virkelig verdi			
Inngående balanse	17 583		
Netto verdiendring ført over utvidet resultat mot egenkapitalen (se endring i egenkapital)		-	-
Tilgang/kjøp	-	-	-
Avhending	-	-	-
Overført fra nivå 1 eller 2	-	-	-
Overført til nivå 1 eller 2	-	-	-
Utgående balanse	17 583	-	-

Definisjon av nivåer for måling av virkelig verdi

Nivå 1 - Verdsettelse skjer i forhold til kvoterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler/forpliktelser. Et finansielt instrument anses som kvotert i et aktivt marked dersom kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettelsesjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessig forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer, obligasjoner og sertifikater.

Nivå 2 - Verdsettelse skjer gjennom annen input enn kvoterte priser på nivå 1 som er observerbare for eiendelen/forpliktelsen, enten direkte eller indirekte (utledet priser). I de tilfeller det ikke finnes tilgjengelige markedspriser i et aktivt marked er instrumentene først og fremst forsøkt verdsatt ved hjelp av verdsettelsesmetoder basert på observerbare input/og eller tilnærmet likeartede instrumenter/produkter. Prising av rentebærende papirer herav fastrenteutlån baseres på rentekurver hentet i aktive markeder.

Nivå 3 - Verdsettelse på input som ikke er basert på observerbare markedsdata. Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og nivå 2, benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Verdipapirer - tilgjengelig for salg (nivå 2 og 3)

Verdipapirer tilgjengelig for salg består av aksjer. Verdsettelsen baserer seg på framtidige inntjening.

Verdipapirer - holdt til handelsformål (Trading) (nivå 2 og 3)

Består av aksjer og andeler. Verdipapirene er først og fremst forsøkt verdsatt ved hjelp av verdsettelsesmetoder basert på observerbar input og/eller tilnærmet likeartede instrumenter/produkter. Verdipapirer i nivå 3 er andeler hvor verdsettelse baseres på fremtidig inntjening.

Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultatet (FVO) (nivå 2)

Verdipapirer i nivå 2 er hovedsakelig obligasjoner. Prising av de rentebærende papirer baseres på rentekurver hentet i aktive markeder.

Finansielle derivater (nivå 2)

Derivatene består i hovedsak av aksjeinstrumenter, valutaterminer og renteswapper. Verdsettelsen er basert på observerbar input og/eller tilnærmet likeartede instrumenter/produkter.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer (nivå 2)

Verdsettelsen baserer seg på rentekurver hentet i aktive markeder.

NOTE 27 – VERDIPAPIRER TIL VIRKELIG VERDI

Konsernet

AKSJER OG ANDELER

NOK 1 000	2012		2011	
	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Norske aksjer	392 965	404 590	371 128	339 286
Norske aksjefond	1 223 296	1 533 633	1 143 279	1 279 817
Utenlandske aksjer	532 451	559 772	521 778	531 482
Utenlandske aksjefond	4 486 840	5 056 453	4 360 904	4 587 943
Sum aksjer og andeler til virkelig verdi	6 635 552	7 554 448	6 397 089	6 738 529

OBLIGASJONER OG SERTIFIKATER

NOK 1 000	Risikovekting	2012		2011	
		Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Norske					
Stats og statsgaranterte	0 %	1 289 749	1 295 611	1 101 627	1 110 434
Obligasjonsfond stat	0 %	-	-	-	-
Statsforetak	10 %	-	-	-	-
Kredittforetak og bank	10 %	2 467 829	2 528 051	222 378	223 963
Norske obligasjoner med pantsikkerhet	10 %	-	-	1 494 838	1 512 557
Norske obligasjoner med pantsikkerhet	20 %	-	-	-	-
Kommuner og fylker	20 %	140 538	145 851	128 762	133 803
Kredittforetak og bank	20 %	4 490 014	4 583 930	4 755 469	4 796 781
Obligasjonsfond	20 %	2 682 847	2 744 564	2 226 829	2 237 473
Pengemarkedsfond	20 %	2 652 359	2 654 098	2 486 505	2 485 441
Andre obligasjoner	20 %	-	-	-	-
Obligasjonsfond	50 %	772 771	782 976	640 388	714 253
Kredittforetak og bank	100 %	382 901	385 830	298 015	303 707
Obligasjonsfond	100 %	597 223	593 999	102 994	102 638
Pengemarkedsfond	100 %	496 869	496 967	398 800	397 771
Industriforetak	100 %	823 924	837 718	770 256	783 916
Sum norske obligasjoner og sertifikater		16 797 024	17 049 595	14 626 860	14 802 738
Utenlandske					
Stats og statsgaranterte	0 %	567 918	584 909	878 086	895 359
AUR Credit Suisse - Unit Link	4 %	-	-	-	-
Utenlandske obligasjoner med pantsikkerhet	10 %	502 848	515 408	503 186	519 135
Utenlandske obligasjoner med pantsikkerhet	20 %	-	-	-	-
Kommuner og fylker	20 %	37 627	36 793	83 002	83 303
Kredittforetak og bank	20 %	950 481	929 797	417 984	398 724
Obligasjonsfond	20 %	237 909	298 730	178 897	211 060
Obligasjonsfond	50 %	-	-	-	-
Obligasjonsfond	100 %	540 518	615 584	240 000	257 164
Kredittforetak og bank	100 %	44 361	45 203	44 361	44 432
Industriforetak	100 %	310 437	311 030	177 719	175 646
Sum utenlandske obligasjoner og sertifikater		3 192 099	3 337 454	2 523 235	2 584 823
Sum obligasjoner og sertifikater til virkelig verdi		19 989 123	20 387 049	17 150 095	17 387 560

ANDRE VERDIPAPIRER

NOK 1 000	2012		2011	
	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Hedgefond	55	17	6 565	4 300
Eiendomsfond	20 100	22 693	20 100	22 253
Andre finansielle eiendeler	5 977	5 038	3 077	2 782
Sum andre finansielle verdipapirer til virkelig verdi	26 132	27 748	29 742	29 334
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi	26 650 807	27 969 245	23 576 927	24 155 423

Konsernet

LÅN

NOK 1 000	2012		2011	
	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	57 000	60 801	125 500	133 204
Sum finansielle forpliktelser til virkelig verdi	57 000	60 801	125 500	133 204

Morselskapet

LÅN

NOK 1 000	2012		2011	
	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	57 000	60 801	125 500	133 204
Sum finansielle forpliktelser til virkelig verdi	57 000	60 801	125 500	133 204

NOTE 28 – VERDIPAPIRER TILGJENGELIG FOR SALG

2012

Morselskapet			Konsernet		
Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	NOK 1 000	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	
-	-	Norsk Pensjon AS	1 600	1 250	
16 530	16 530	Eiendomsverdi AS	16 530	16 530	
4 572	4 572	Andre	7 067	6 758	
21 102	21 102	Sum aksjer tilgjengelig for salg	25 197	24 538	

2011

Morselskapet			Konsernet		
Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	NOK 1 000	Anskaffelses- kost	Bokført verdi/ virkelig verdi	
-	-	Norsk Pensjon AS	1 600	994	
16 530	16 530	Eiendomsverdi AS	16 530	16 530	
1 053	1 053	Andre	1 978	1 669	
17 583	17 583	Sum aksjer tilgjengelig for salg	20 108	19 193	

NOTE 29 – OBLIGASJONER MÅLT TIL AMORTISERT KOST

Konsernet

NOK 1 000	2012			2011		
	Anskaffelses- kost	Bokført verdi	Virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi	Virkelig verdi
Obligasjoner holdt til forfall	4 333 934	4 353 033	4 616 898	4 377 291	4 398 085	4 603 016
Opptjente ikke forfalte renter obligasjoner holdt til forfall	-	124 801	-	-	124 545	-
Sum obligasjoner holdt til forfall	4 333 934	4 477 834	4 616 898	4 377 291	4 522 630	4 603 016
Andre obligasjoner til amortisert kost	1 790 256	1 787 717	1 881 261	1 343 889	1 342 386	1 369 567
Opptjente ikke forfalte renter obligasjoner til amortisert kost	-	37 717	-	-	26 081	-
Sum obligasjoner til amortisert kost	1 790 256	1 825 434	1 881 261	1 343 889	1 368 467	1 369 567
Sum obligasjoner målt til amortisert kost	6 124 190	6 303 268	6 498 159	5 721 180	5 891 097	5 972 582

NOK 1 000	Risiko- vektning	2012			2011		
		Anskaffelses- kost	Bokført verdi	Virkelig verdi	Anskaffelses- kost	Bokført verdi	Virkelig verdi
Stats og statsgaranterte	0 %	333 364	340 218	362 400	333 364	340 531	353 902
Norske og utenlandske obligasjoner med pantsikkerhet	10 %	1 480 792	1 516 988	1 594 780	1 333 349	1 365 008	1 394 504
Kommuner og fylker	20 %	569 229	582 636	605 998	289 885	298 198	313 477
Kredittforetak og bank	20 %	2 234 529	2 316 807	2 337 727	2 268 946	2 351 358	2 345 308
Kredittforetak og bank	100 %	589 436	602 497	619 150	589 436	602 463	613 833
Industrilån	100 %	916 840	944 122	978 104	907 200	933 539	951 558
Sum obligasjoner og sertifikater		6 124 190	6 303 268	6 498 159	5 722 180	5 891 097	5 972 582
<i>Herav børsnoterte papirer</i>		<i>4 566 537</i>	<i>4 709 098</i>	<i>4 847 816</i>	<i>4 466 002</i>	<i>4 606 202</i>	<i>4 657 544</i>

Beholdningsendringer gjennom regnskapsåret

	2012	2011
Inngående balanse per 01.01.	5 891 097	5 928 422
Tilgang	606 244	316 060
Avgang	-198 696	-357 574
Årets periodiserte over-/underkurs (amortisering)	4 624	4 190
Utgående balanse per 31.12.	6 303 268	5 891 097

	2012		2011	
	Skade- virkosomhet	Liv- virkosomhet	Skade- virkosomhet	Liv- virkosomhet
Durasjon	3,2	5,0	3,4	5,3
Gjennomsnittlig effektiv rente	3,1	3,2	4,1	3,9

Morselskapet

Morselskapet hadde ikke obligasjoner målt til amortisert kost i 2012 og 2011.

NOTE 31 – INVESTERINGER I DATTERSELSKAPER

2012

NOK 1 000 Selskaper	Forretnings- kontor	Andel i %	Aksjekapital	Pålydende per aksje	Bokført verdi
SpareBank 1 Livsforsikring AS	Oslo	100	348 400	200	3 045 997
SpareBank 1 Skadeforsikring AS	Oslo	100	132 000	100	1 868 952
SpareBank 1 Medlemskort AS	Oslo	100	150	50	1 600
Odin Forvaltning AS	Oslo	100	9 238	1 000	176 045
SpareBank 1 Gruppen Finans AS	Oslo	100	215 200	1 000	421 887
SpareBank 1 Markets AS ¹⁾	Oslo	97,55	60 000	1 000	498 623
Sum investering i datterselskaper					6 013 104

SpareBank 1 Gruppen AS har i 2012 kjøpt seg opp i SpareBank 1 Markets AS og eierandelen har økt fra 97,22% til 97,55%. Sparebankutvikling AS er solgt i løpet av 2012.

¹⁾ Det foreligger en aksjonæravtale mellom SpareBank 1 Gruppen AS og ansatteaksjonærene. Aksjonærene i selskapet har fortrinnsrett ved gjennomføring av kapitalforhøyelser i tråd med prinsippene i aksjeloven.

2011

NOK 1 000 Selskaper	Forretnings- kontor	Andel i %	Aksjekapital	Pålydende per aksje	Bokført verdi
SpareBank 1 Livsforsikring AS	Oslo	100	348 400	200	2 797 997
SpareBank 1 Skadeforsikring AS	Oslo	100	132 000	100	1 266 034
SpareBank 1 Medlemskort AS	Oslo	100	150	50	1 600
Sparebankutvikling AS	Oslo	100	100	1 000	100
Odin Forvaltning AS	Oslo	100	9 238	1 000	176 045
SpareBank 1 Gruppen Finans AS	Oslo	100	212 200	1 000	389 699
SpareBank 1 Markets AS ¹⁾	Oslo	97,22	60 000	1 000	353 719
Sum investering i datterselskaper					4 985 194

SpareBank 1 Gruppen AS har i 2011 kjøpt seg opp i SpareBank 1 Markets AS og eierandelen har økt fra 76,75% til 97,22%.

¹⁾ Det foreligger en aksjonæravtale mellom SpareBank 1 Gruppen AS og ansatteaksjonærene. Aksjonærene i selskapet har fortrinnsrett ved gjennomføring av kapitalforhøyelser i tråd med prinsippene i aksjeloven.

NOTE 32 – INVESTERINGER I TILKNYTTETE SELSKAP OG FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET

2012

NOK 1 000	Allianse- samarbeide SpareBank 1 DA 10,00 %	Sum eierandel i felles- kontrollert virksomhet
Per 01.01	10 147	10 147
Økning /nedgang eierandel	-	-
Korrigerings av IB	-	-
Resultatandel fra tidligere år	400	400
Andel skatt	-	-
Utbetalt utbytte aksjer og andeler	-	-
Per 31.12	10 547	10 547

Stemmeandel er lik eierandel. Forretningskontoret til Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA er i Oslo.

2011

NOK 1 000	Allianse- samarbeide SpareBank 1 DA 10,00 %	Sum eierandel i felles- kontrollert virksomhet
Per 01.01	9 010	9 010
Økning /nedgang eierandel	-	-
Korrigerings av IB	987	987
Resultatandel	150	150
Andel skatt	-	-
Utbetalt utbytte aksjer og andeler	-	-
Per 31.12	10 147	10 147

Stemmeandel er lik eierandel. Forretningskontoret til Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA er i Oslo.

Finansiell informasjon om felleskontrollert virksomhet

2012	Allianse- samarbeidet SpareBank 1 DA
NOK 1 000	
Eiendeler	520 199
Gjeld	415 326
Inntekter	660 862
Resultat etter skatt	-593
Eierandel	10,00 %
2011	Allianse- samarbeidet SpareBank 1 DA
NOK 1 000	
Eiendeler	547 584
Gjeld	442 118
Inntekter	577 341
Resultat etter skatt	1 501
Eierandel	10,00 %

Morselskapet har følgende fordring og gjeld til felleskontrollert virksomhet

NOK 1 000	2012	2011
Fordring Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	60 228	110 165
Sum fordring til felleskontrollert virksomhet	60 228	110 165

Investering i felleskontrollert virksomhet i morselskapet SpareBank 1 Gruppen AS

NOK 1 000	2012	2011
Andeler i Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	10 147	10 147
Sum aksjer og andeler i felleskontrollert virksomhet	10 147	10 147

Andel i Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA er i morselskapets regnskap etter overgang til IFRS ført til opprinnelig kost og testet for nedskrivning. Ved utgangen av 2012, samt ved utgangen av 2011 er det ikke funnet grunnlag for nedskrivning.

NOTE 33 – INVESTERINGSEIENDOMMER

Konsernet

SpareBank 1 Gruppens totale eiendomsportefølje utgjorde 238 568 m² fordelt på 21 bygg per 31. desember 2012. Av dette bruker SpareBank 1 Gruppen 31 379 m² i egen virksomhet. Samlet ledighetsgrad er 7,4 prosent. Vektet gjenværende leietid for hele porteføljen er 4,3 år. I note 3 «Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper» er sensitivitet nærmere omtalt.

NOK 1 000	2012	2011
Tilgang/avgang og verdiregulering		
Anskaffelseskost per 01.01.	3 449 141	3 472 146
Årets tilgang	53 808	185 621
Årets avgang	-5 000	-208 626
Anskaffelseskost per 31.12.	3 497 949	3 449 141
Akkumulerte avskrivninger per 01.01.	15 798	7 949
Årets avskrivninger	-	7 849
Årets avgang	-15 798	-
Akkumulerte avskrivninger per 31.12.	-	15 798
Akkumulert verdiregulering per 01.01.	720 535	725 840
Årets verdiregulering	-70 975	-5 305
Akkumulert verdiregulering per 31.12.	649 560	720 535
Balansført verdi per 31.12.	4 147 509	4 153 878

2012	By/ område	Historisk kostpris	Bokført verdi	Leie- inntekt	Areal i m ²	Opphørs- tidsp. gj.sn. leieferhold
NOK 1 000						
Type bygg						
Kontorbygg	Oslo Sentrum	830 938	837 326	1 668 264	37 253	2015-2017
Kontorbygg	Skøyen	562 615	763 427	1 326 042	34 094	2016-2017
Kontorbygg	Oslo øvrig	217 522	248 683	466 205	9 296	2023
Kontorbygg	Tønsberg	12 233	19 714	31 947	2 503	2014
Kontorbygg/butikker	Oslo Sentrum	638 433	875 542	1 513 975	36 333	2017-2018
Kontorbygg/butikker	Skøyen	705 421	935 529	1 640 950	51 933	2017-2018
Kjøpesenter	Oslo øvrig	282 046	279 859	561 905	19 068	2018
Kontorbygg/butikker	Akershus	111 828	142 558	254 386	16 709	2017
Tomter	Oslo/skien	41 190	44 871	86 061	-	2096
Sum		3 402 226	4 147 509	7 549 735	207 189	

2011	By/ område	Historisk kostpris	Bokført verdi	Leie- inntekt	Areal i m ²	Opphørs- tidsp. gj.sn. leieferhold
NOK 1 000						
Type bygg						
Kontorbygg	Oslo Sentrum	644 044	821 471	2 059	55 956	2014
Kontorbygg	Skøyen	368 406	549 542	80 574	23 559	2014
Kontorbygg	Oslo øvrig	217 522	261 071	19 307	9 296	2022
Kontorbygg	Tønsberg	12 233	25 481	1 476	2 503	2013
Kontorbygg/butikker	Oslo Sentrum	829 521	1 063 964	39 049	37 141	2015
Kontorbygg/butikker	Skøyen	700 236	953 619	109 947	52 318	2016
Kjøpesenter	Oslo øvrig	282 046	288 726	24 288	19 054	2017
Kontorbygg/butikker	Akershus	111 828	145 922	14 414	16 560	2017
Annet	Oslo	41 190	44 082	2 622	-	2096
Sum		3 207 026	4 153 878	293 736	216 387	

Selskapene benytter en intern kontantstrømsmodell for å beregne virkelig verdi for eiendommene. I modellen estimeres en 30-års kontantstrøm på basis av forventede fremtidige kostnader og inntekter for hver enkelt eiendom. Etter utløpet av det 30. året i kontantstrømmen er det beregnet en sluttverdi. Kontantstrømmen inklusive sluttverdien inflateres med forventet prisvekst og diskonteres med et avkastningskrav som består av risikofri rente og et risikopåslag. Risikopåslaget er satt individuelt for hver enkelt eiendom.

Mer om de viktigste forutsetningene:

Leieinntekter

For kontorarealer, som utgjør den største arealtypen i porteføljen, benytter selskapene en egen separat modell for å estimere forventet langsiktig kontantstrøm etter utløp av dagens leiekontrakter. Både prishistorikk fra reelle kontraktsinngåelser for den enkelte eiendom og markedsstatistikk fra samme geografiske område, inngår i datagrunnlaget for å estimere forventet fremtidig leie for arealet.

Forventet leie per kvadratmeter i området estimeres ved å beregne gjennomsnittlig markedsleie per kvadratmeter over de siste 10 år justert til dagens kroneverdi. Områdets forventede leie justeres så for den enkelte eiendom. Justeringen baseres på leiepriser fra reelle kontraktsinngåelser som sammenlignes med den historiske markedsleien for det samme området.

Dermed oppnås en forventet kontantstrøm per kontorareal som har basis i den reelle utviklingen i gjengs betalingsvilje og kontantstrøm for arealene i området.

For arealtyper som ikke dekkes av leieprisstatistikk, benyttes selskapets egne vurderinger for å finne forventet fremtidig inntekt.

Kostnader

Gjennomsnittlige historiske driftskostnader og selskapenes forventninger per eiendom inngår for å estimere forventede kostnader. Dersom de historiske kostnadene har vært lavere eller høyere enn OPAKs grenseverdier for normale eierkostnader, benyttes i stedet OPAK sine anslag som en antatt representativ markedsforventning.

Eierkostnadene antas å være stigende med eiendommens alder og vokser lineært til OPAKs grenseverdi for høye eierkostnader over kontantstrømmens lengde.

Avkastningskrav

Avkastningskravet består av risikofri rente, som endres over kontantstrømmen, og risikopåslag, som gjelder individuelt for hver eiendom.

Risikofri rente

Selskapene har valgt å benytte en 10-års swaprente for de første 10 årene i kontantstrømmen, og en antatt langsiktig normalrente på 5 % for de siste 10 årene og for sluttverdien. For årene i mellom, det vil si fra år 10 til år 20, er det benyttet interpolering mellom de to rentene.

Risikopåslag

Selskapet benytter et kategoriseringsverktøy for å anslå risikopåslagene per eiendom. Beliggenhet, kontraktslengde og antatt grad av syklisk karakter i kontantstrømmen til den enkelte eiendom inngår som elementer for å plassere eiendommens vektete risikoegenskaper på en poengskala. Eiendommens plassering på poengskalaen benyttes så til å finne eiendommens spesifikke risikopåslag innenfor et spenn mellom antatt høyt og lavt risikopåslag i markedet. Dette spennet blir kalibrert mot observerte nøkkeltall fra transaksjonsmarkedet. Kategoriseringen og kalibreringen skal til sammen bidra til markedsmessig og konsistent verdivurdering til virkelig verdi, både på tvers av eiendommene og over tid.

Morselskapet

Morselskapet hadde ikke investeringseiendommer i 2012 og 2011.

NOTE 34 – EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR

2012

Morselskapet		Konsernet		
Maskiner, inventar og transportmidler	NOK 1 000	Maskiner inventar og transportmidler	Bygning og annen fast eiendom	Totalt
275 503	Anskaffelseskost eller regulert verdi per 1.1.2012	446 858	808 440	1 255 298
-	- Omklassifisert til investeringseiendom	-	-	-
-	- Omklassifisert fra investeringseiendom	-	-	-
42 446	Tilgang	59 309	48 804	108 113
-	- Avgang	-1 195	-	-1 195
-	- Verdiregulering	-	-	-
-	- Omregningsdifferanse	-537	-	-537
317 949	Anskaffelseskost eller regulert verdi per 31.12.2012	504 435	857 244	1 361 679
114 640	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 1.1.2012	233 094	6 061	239 155
38 421	Årets avskrivning	61 462	241	61 703
-	- Årets avgang	-465	-	-465
-	- Årets nedskrivning	-	-	-
-	- Omregningsdifferanse	17	-	17
153 061	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.2012	294 108	6 302	300 410
164 888	Balansført verdi per 31.12.2012	210 327	850 942	1 061 269
	Verdireguleringsreserve per 31.12.2012		-	-
	Verdireguleringsfond		-	-

Sikkerhetsstillelse

Selskapet har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Utnyttede driftsmidler

Av aktiverte bygninger var 1 % ledig.

2011

Morselskapet		Konsernet		
Maskiner, inventar og transportmidler	NOK 1 000	Maskiner inventar og transportmidler	Bygning og annen fast eiendom	Totalt
335 632	Anskaffelseskost eller regulert verdi per 1.1.2011	482 974	998 818	1 481 792
-	- Omklassifisert til investeringseiendom	-	-187 041	-187 041
-	- Omklassifisert fra investeringseiendom	-	1 244	1 244
107 594	Tilgang	139 800	519	140 319
-167 723	Avgang	-178 052	-2 400	-180 452
-	- Verdiregulering	-	-2 700	-2 700
-	- Omregningsdifferanse	2 138	-	2 138
275 503	Anskaffelseskost eller regulert verdi per 31.12.2011	446 858	808 440	1 255 298
208 131	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 1.1.2011	303 870	19 305	323 175
26 337	Årets avskrivning	53 709	182	53 891
-119 828	Årets avgang	-124 477	-13 426	-137 903
-	- Årets nedskrivning	-	-	-
-	- Omregningsdifferanse	-8	-	-8
114 640	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.2011	233 094	6 061	239 155
160 863	Balanseført verdi per 31.12.2011	213 764	802 379	1 016 143
	Verdireguleringsreserve per 31.12.2011		-	-
	Verdireguleringsfond		-	-

Sikkerhetsstillelse

Selskapet har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Utnyttede driftsmidler

Av aktive bygninger var 1 % ledig.

NOTE 35 – GOODWILL

NOK 1 000	Hist. kost	2012		2011	
		Tilgang	Nedskrivninger	Bokført verdi	Bokført verdi
Goodwill ved kjøp av SpareBank 1 Livsforsikring AS	378 656	-	-	199 953	199 953
Goodwill ved kjøp av 49 % av ODIN Forvaltning AS	158 263	-	-	79 131	79 131
Goodwill ODIN ved oppkjøp av Rahastotori/Fondex	50 060	-	-12 626	37 270	49 896
Goodwill ved kjøp av SpareBank 1 Skadeforsikring AS	553 616	-	-	264 003	264 003
Goodwill ved kjøp av SpareBank 1 Gruppen Finans AS	10 245	-	-	10 245	10 245
Goodwill ved kjøp av SpareBank 1 Markets AS	42 709	-	-	42 709	42 709
Goodwill ved kjøp av SB Securities LLP	9 321	-	-9 321	-	9 321
Goodwill ved kjøp av Conecto AS	205 882	-	-	205 882	205 882
Sum goodwill	1 408 752	-	-21 947	839 193	861 140

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelse oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3R. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler og forpliktelse oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse inntektsføres ved kjøpet. Goodwill oppstår som differanse mellom virkelig verdi av vederlaget ved kjøp av en virksomhet og virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler og forpliktelse. Goodwill er antatt å ha ubegrenset levetid. Oppkjøp av et selskap er blant annet basert på strategisk tilpasning og antatt økonomisk lønnsomhet over lang tid. Goodwill fordeles på kontantstrømsgenererende enheter. Goodwill avskrives ikke, men er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36.

Fastsettelse av gjenvinnbart beløp:

Det brukes likviditetsprognoser (før skatt) basert på 5 års fremskrivninger. Gjenvinnbart beløp på balansedagen beregnes årlig for goodwill som har en ubestemt utnyttbar levetid. Verdien av de ulike kontantstrømsgenererende enhetene er vurdert per 31. desember 2012. SpareBank 1 Gruppen konsern ser på prissettingen av sammenlignbare finansinstitusjoner, om selskapene har levert resultater bedre enn markedet forventet, de siste årene. I tillegg trekkes inn forhold som utbyttepolitikk, eierstruktur og distributørene av forsikringsprodukter.

Det kan legges til grunn at det for SpareBank 1 Gruppen konsern vil være en betydelig variasjon i verdiene med hensyn til om verddivurderingen foretas med utgangspunkt i et "going concern" eller som en del av en strukturtransaksjon. Verddivurderingen kommer ut med 3 scenarier, pessimistisk verdi, forventet verdi og optimistisk verdi.

For alle kontantgenererende enheter overstiger gjenvinnbart beløp de balanseførte verdiene, og analysen indikerer at nedskrivning ikke er nødvendig på konsernet. Det er imidlertid foretatt en nedskrivning i datterselskapet til ODIN Forvaltning AS Rahastotori med 12,6 mill. kroner per 31. desember 2012 og i tidligere datterselskapet til SpareBank 1 Markets AS SB Securities LLP med hele tidligere goodwill på 9,3 mill. kroner da selskapet har opphørt i London.

For SpareBank 1 Markets AS er det gjennomført en verddivurdering basert på de forventede kontantstrømmer for selskapet for perioden 2013 - 2016, med en beregnet residualverdi av selskapet ved utløpet av perioden. Beregningen er følsom i forhold til nivået på forventede kontantstrømmer og i forhold til avkastningskravet. Det er i beregningene lagt inn et avkastningskrav på 12 % etter skatt. Basert på disse forutsetningene er det beregnet en verdi på selskapet på rundt 570 mill. kroner. Sensitiviteten knyttet til forutsetninger som ligger til grunn for verdiberegningen er:

+/- 10% endring i netto kontantstrøm	= +/- 67 mill. kroner i verdi
+/- 1% endring i avkastningskravet	= +/- 82,5 mill. kroner i verdi

NOTE 36 – ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER

Konsernet

2012

NOK 1 000	IT-systemer i bruk	Lisenser	Forsikrings-system egenutviklet	Forsikrings-system under utvikling	Kunde-relasjoner	Merkevere	Totalt
Anskaffelseskost per 1.1.2012 ¹⁾	119 878	72 151	39 164	75 816	17 318	63 625	387 950
Årets tilgang	117 302	37 893	22 426	9 997	-	-	187 618
Herav utviklet internt	-	5 835	22 426	-	-	-	28 262
Herav kjøpt separat	117 302	32 057	-	9 997	-	-	159 356
Herav immaterielle eiendeler ved oppkjøp	-	-	-	-	-	-	-
Årets avgang	-24 783	-	-	-74 371	-	-	-99 154
Anskaffelseskost per 31.12.2012	212 397	110 044	61 590	11 442	17 318	63 625	476 414
Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 1.1.2012	85 350	32 551	3 950	2 561	4 615	24 939	153 966
Årets avskrivning	23 866	16 862	1 241	26	3 355	3 892	49 242
Årets nedskrivning	-	-	1 536	-	-	-	1 536
Årets avgang avskrivning	-24 783	-	-	-2 562	-	-	-27 345
Årets avgang nedskrivning	295	1 317	-	-	-	-	1 612
Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.2012	84 728	50 729	6 727	25	7 970	28 831	179 010
Balanseført verdi per 31.12.2012	127 669	59 315	54 863	11 417	9 348	34 794	297 405
Levetider og lineær avskrivningsmetode	3-5 år	5-7 år	10 år		5 år		

¹⁾ IB for merkevere er redusert med 3.950 TNOK og forsikringsystemer egenutviklet er øket med 3.950 TNOK på linjen for anskaffelseskost 1.1.2012 og akkumulert avskrivning og nedskrivning pr 1.1.2012.

2011

NOK 1 000	IT-systemer i bruk	Lisenser	Forsikrings-system egenutviklet	Forsikrings-system under utvikling	Kunde-relasjoner	Merkevere	Totalt
Anskaffelseskost per 1.1.2011	99 254	45 101	13 848	15 927	14 000	67 173	255 303
Korreksjon anskaffelseskost 1.1.2011	537	-1	-	8 525	-	-	9 061
Omarbeidet anskaffelseskost 1.1.2011	99 791	45 100	13 848	24 452	14 000	67 173	264 364
Årets tilgang	20 087	27 051	21 366	51 364	3 318	400	123 586
Herav utviklet internt	257	-	21 366	-	-	-	21 623
Herav kjøpt separat	19 830	27 051	-	51 364	-	-	98 245
Herav immaterielle eiendeler ved oppkjøp	-	-	-	-	3 318	400	3 718
Årets avgang	-	-	-	-	-	-	-
Anskaffelseskost per 31.12.2011	119 878	72 151	35 214	75 816	17 318	67 573	387 950
Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 1.1.2011	66 099	21 184	-	-	1 400	19 736	108 419
Korreksjon IB avskrivning og nedskrivning per 1.1.2011	8 069	1	-	993	-	-	9 063
Omarbeidet avskrivning og nedskrivning per 1.1.2011	74 168	21 185	-	993	1 400	19 736	117 482
Årets avskrivning	11 182	11 243	-	1 568	3 215	9 153	36 361
Årets nedskrivning	-	-	-	-	-	-	-
Årets avgang avskrivning	-	123	-	-	-	-	123
Årets avgang nedskrivning	-	-	-	-	-	-	-
Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.2011	85 350	32 551	-	2 561	4 615	28 889	153 966
Balanseført verdi per 31.12.2011	34 528	39 600	35 214	73 255	12 703	38 684	233 984
Levetider og lineær avskrivningsmetode	3-5 år	5-7 år	10 år		5 år		

NOTE 37 – FORDRING PÅ REASSURANDØR

NOK 1 000	Konsernet	
	2012	2011
Fordring på reassurandør i skadeforsikring	94 963	107 204
Fordring på reassurandør i livsforsikring	150 413	152 459
Gjenforsikringsandel erstatningsavsetning ført brutto	1 100 673	985 268
Gjenforsikringsandel ikke opptjent bruttopremie	169 735	168 328
Reklassifisert reassuranse avsetning	-	-2 103
Sum fordring på reassurandør	1 515 784	1 411 156

NOTE 38 – FORDRING PÅ FORSIKRINGSTAKER

NOK 1 000	Konsernet	
	2012	2011
Hovedforfalt fakturert restanse i skadeforsikring	423 749	472 871
Hovedforfalt ikke fakturert restanse i skadeforsikring	1 091 640	990 859
Kundefordringer i livsforsikring	96 301	104 273
Sum fordring på forsikringstaker	1 611 690	1 568 003

NOTE 39 – UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER OG KREDITTINSTITUSJONER

Konsernet

Fordringer på kredittinstitusjoner

NOK 1 000	2012	2011
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid	22	63 366
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid	-	-
Sum netto utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	22	63 366

Spesifikasjon av utlån og fordringer på de vesentligste valutasorter

NOK	22	56 874
SEK	-	2 190
USD	-	-
JPY	-	-
GBP	-	293
EUR	-	3 557
CAD	-	-
CHF	-	-
Annen valuta	-	452
Sum	22	63 366

Utlån til kunder

NOK 1 000	2012	2011
Utlån fordelt på fordringstype	-	-
Kasse-/drifts- og brukskreditter	890 850	533 922
Byggelån	-	-
Nedbetalingslån	-	-
Andre utlån	-	-
Portefølje av utestående fordringer	341 034	297 673
Brutto utlån til og fordringer på kunder	1 231 884	831 595
Nedskrivninger/tapsavsetninger	-540	-690
Netto utlån til og fordringer på kunder	1 231 344	830 905
Sum utlån til og fordringer på kunder og kredittinstitusjoner	1 231 366	894 271

Utlån og fordringer på kunder fordelt på markeder	2012	2011
Lønnstakere	122 973	78 368
Næringsfordelt	1 108 911	753 227
Brutto utlån og fordringer på kunder	1 231 884	831 595
Nedskrivninger/tapsavsetninger	-540	-690
Netto utlån og fordringer på kunder	1 231 344	830 905
Brutto utlån fordelt på geografiske områder	2012	2011
Akershus	4 140	5 642
Oslo	29 335	16 318
Møre og Romsdal	347 327	221 770
Øvrig	851 082	587 865
Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	1 231 884	831 595
Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2012	2011
Uten næringstilknytning	127 457	87 082
Landbruk	1 606	2 082
Fiskeri og fiskeforedling	138 378	6 106
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	62 772	7 767
Industri	413 498	278 145
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	17 809	17 160
Varehandel	207 053	79 920
Hotell og restaurant	359	-
Transport og Lagring	12 518	106 421
Forretningsmessig tjenesteyting	6 790	7 399
Eiendomsdrift	-	19
Informasjon og teknologi	10 426	7 905
Finans	230 794	227 127
Øvrige sektorer	2 424	4 462
Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	1 231 884	831 595
Individuelle nedskrivninger/tapsavsetninger fordelt på sektor og næring	2012	2011
Lønnstakere o.l	-	-
Industri	-	-
Bygg og anlegg	-	-
Varehandel	-	-
Hotell og restaurant	-	-
Transport og lagring	-	-
Forretningsmessig tjenesteyting	-	-
Eiendomsdrift	-	-
Informasjon og teknologi	-	-
Øvrige sektorer	-	-
Spesifikke tapsavsetninger SpareBank 1 Gruppen Finans AS	540	690
Sum individuelle nedskrivninger/tapsavsetninger fordelt på sektor og næring	540	690
SpareBank 1 Gruppens utlånsportefølje ligger i hovedsak i datterselskapene SpareBank 1 Gruppen Finans AS og SpareBank 1 Markets AS i 2012 og i 2011.		
Morselskapet		
NOK 1 000	2012	2011
Ansvarlig lån til First Securities AS	-	32 580
Langsiktig lån til SpareBank 1 Gruppen Finans AS	150 000	-
Ansvarlig lån til SpareBank 1 Gruppen Finans AS	55 000	-
Trekkrettighet til SpareBank 1 Markets AS	-	120 000
Utlån i konsernkonto	596 901	-
Sum utlån	801 901	152 580

Lån er ført til amortisert kost.

NOTE 40 – TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER

Konsernet

NOK 1 000	2012	2011
Konstaterte tap og avsetninger til beregnede tap		
<i>Debitorer:</i>		
Konstaterte tap på engasjementer som tidligere er avsatt - spesifisert tapsavsetninger	100	168
Konstaterte tap på engasjementer som tidligere er avsatt - uspesifisert tapsavsetninger	-	-
Konstaterte tap på engasjementer som tidligere ikke avsatt	638	1 183
Konstaterte tap	738	1 351
Spesifisert avsetning 01.01.	395	229
- Tilbakeført tidligere avsatt spesifiserte tap	-395	-229
+ periodens spesifiserte tap	473	395
Spesifisert avsetning 31.12.	473	395
Uspesifisert avsetning 01.01	-	-
- Konstaterte tap	-	-
+ periodens uspesifiserte avsetning	-	-
Uspesifiserte avsetning 31.12	-	-
NOK 1 000	2012	2011
<i>Klienter:</i>		
Konstaterte tap på engasjementer som tidligere er avsatt - spesifisert tapsavsetninger	156	13 016
Konstaterte tap på engasjementer som tidligere er avsatt - uspesifisert tapsavsetninger	-	-
Konstaterte tap på engasjementer som tidligere ikke avsatt	-	42
Konstaterte tap	156	13 058
Inntektsførte renter		
Spesifisert avsetning tap klienter 01.01.	690	13 600
- Tilbakeført tidligere avsatt spesifiserte tap	-149	-13 016
+ periodens spesifiserte tap	-	106
Spesifiserte avsetning tap klienter 31.12.¹⁾	540	690
- Tilbakeført tidligere avsatt gruppenedskrivning klienter	-	-
- Inngått på tidligere konstaterte tap	-46	-94
Inntekt / tap i resultatregnskapet	776	1 569

¹⁾ Spesifisert avsetning i 2011 skyldes i hovedsak en enkelt stående hendelse fra 2010.

Brutto tap på utlån og garantier fordelt på sektor og næring

NOK 1 000	2012	2011
Uten næringstilknytning	255	-
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	-	-
Industri og bergverk	365	-
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	-	295
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	-	30
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	157	-
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	-	100
Utland og andre	-	-
Personmarked	-	1 144
Gruppenedskrivning næring	-	-
Gruppenedskrivning person	-	-
Brutto tap på utlån og garantier til kunder	776	1 569

Misligholdte og tapsutsatte engasjement

NOK 1 000	2012	2011	2010	2009	2008
Misligholdte engasjement (forfalte over 90 dager)	122 973 ¹⁾	78 368 ¹⁾	34 252 ¹⁾	416 568	268 741
Øvrige tapsutsatte engasjement	-	-	-	23 038	131 855
Totalt tapsutsatte engasjement	122 973 ¹⁾	78 368 ¹⁾	34 252 ¹⁾	439 606	400 596
Individuelle nedskrivninger	-	-	-	149 485	88 323
Netto tapsutsatte engasjement	122 973 ¹⁾	78 368 ¹⁾	34 252 ¹⁾	589 091	312 273

¹⁾ Porteføljen består av ervervede misligholdte krav (alle krav over 90 dager) i SpareBank 1 Gruppen Finans AS' forretningsområde Portefølje i 2012, og tilsvarende er det for 2010 og 2011. Innfrielse av kravene i porteføljene er avhengig av skyldnernes evne til å innfri.

Morselskapet

Morselskapet har ikke tap på utlån og garantier.

NOTE 41 – ANDRE EIENDELER

Morselskapet			Konsernet	
2012	2011	NOK 1 000	2012	2011
1 074	66	Opptjente ikke mottatte inntekter	89 572	45 673
9 349	-	Forskuddsbetalte kostnader	72 384	23 419
-	-	Forskuddsbetalte erstatninger SOS reise	39 564	13 186
-	-	Fordring forvaltningsforetak	15 097	118 168
60 228	113 471	Fordring Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	60 228	113 471
16 497	5 212	Kundefordringer	40 940	29 318
75 045	79 102	Andre fordringer ¹⁾	104 625	130 061
-	4 216	Andre eiendeler	2 220	5 916
162 192	202 067	Sum andre eiendeler	424 629	479 212

¹⁾ Andre fordringer i konsernet i 2012 består blant annet av fordring knyttet til naturskadepool i SpareBank 1 Skadeforsikring konsern som utgjør 49 mill. kroner og ordinære fordringer i eiendomsselskapene eiet av SpareBank 1 Skadeforsikring AS som beløper seg til 28 mill. kroner. Andre fordringer i SpareBank 1 Gruppen AS i 2012 knytter seg blant annet til ordinært mellomværende med andre konsernselskaper på 63,3 mill. kroner.

NOTE 42 – FORSIKRINGSFORPLIKTELSE I LIVSFORSIKRING

Konsernet 2012						
NOK 1 000	Brutto premie- reserve	Tilleggs- avsetninger	Premiefond, inn- skuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond	Erstatnings- avsetninger	Sikkerhets- avsetninger	Sum
Individuell rente/pensjon	6 078 803	134 868	-	234 860	-	6 448 531
- Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-9	73 920	411	-	-	-	-
- Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler i lov 10. juni 1988 om forsikringsvirksomhet § 8-1 med tilhørende forskrifter	3 943 524	134 457	-	22 500	-	-
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	505 659	-	-	212 117	-	-
- Investeringsvalg	1 555 700	-	-	243	-	-
Individuell kapital	1 963 498	8 744	-	250 010	-	2 222 252
- Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-9	271 961	-	-	-	-	-
- Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler i lov 10. juni 1988 om forsikringsvirksomhet § 8-1 med tilhørende forskrifter	491 148	8 744	-	50 300	-	-
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	-	-	-	199 025	-	-
- Investeringsvalg	1 200 389	-	-	685	-	-
Kollektiv pensjon	13 466 059	231 104	488 221	381 063	-	14 566 447
- Ytelsesbaserte pensjonsordninger uten investeringsvalg	3 326 506	152 612	245 379	115 567	-	-
- Fripoliser	4 064 849	78 492	-	52 500	-	-
- Innskuddsbaserte pensjonsordninger (inkl. pensjonskapitalbevis) uten investeringsvalg	552 685	-	20 120	11 072	-	-
- Innskuddsbaserte pensjonsordninger (inkl. pensjonskapitalbevis) med investeringsvalg	5 361 635	-	218 985	103 782	-	-
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	160 384	-	3 737	98 142	-	-
Gruppeliv	154 012	-	236 547	745 216	446	1 136 221
Ulykkesforsikring	-	-	-	277 139	59 528	336 667
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	-	-	-	277 139	59 528	-
Totalt alle bransjer	21 662 372	374 716	724 768	1 888 288	59 974	24 710 118

**Konsernet
2011**

NOK 1 000	Brutto premie- reserve	Tilleggs- avsetninger	Premiefond, inn- skuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond	Erstatnings- avsetninger	Sikkerhets- avsetninger	Sum
Individuell rente/pensjon	5 929 666	93 752	1 172	355 200	-	6 379 790
- Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-9	64 686	319	-	-	-	
- Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler i lov 10. juni 1988 om forsikringsvirksomhet § 8-1 med tilhørende forskrifter	4 169 087	93 432	1 172	22 458	-	
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	175 940	-	-	332 742	-	
- Investeringsvalg	1 519 953	-	-	-	-	
Individuell kapital	2 096 684	8 307	-	186 123	540	2 291 654
- Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-9	321 254	-	-	-	-	
- Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler i lov 10. juni 1988 om forsikringsvirksomhet § 8-1 med tilhørende forskrifter	590 389	8 307	-	68 846	540	
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	-	-	-	117 092	-	
- Investeringsvalg	1 185 041	-	-	185	-	
Kollektiv pensjon	11 463 703	242 063	485 606	322 472	-	12 513 844
- Ytelsesbaserte pensjonsordninger uten investeringsvalg	3 118 807	167 414	264 466	107 567	-	
- Fripoliser	3 696 710	74 649	-	34 500	-	
- Innskuddsbaserte pensjonsordninger (inkl. pensjonskapitalbevis) uten investeringsvalg	440 660	-	23 985	10 971	-	
- Innskuddsbaserte pensjonsordninger (inkl. pensjonskapitalbevis) med investeringsvalg	4 074 660	-	197 155	89 028	-	
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd	132 866	-	-	80 407	-	
Gruppeliv	398 235	-	-	720 479	-	1 118 714
Ulykkesforsikring	-	-	-	258 777	57 738	316 515
- Kontrakter uten rett til andel av overskudd				258 777	57 738	
Totalt alle bransjer	19 888 288	344 121	486 778	1 843 051	58 279	22 620 517

Konsernnet
2011

NOK 1 000	1 PRIVATBETONTE FORSIKRINGER				2 NÆRINGSBETONTE FORSIKRINGER					TOTAL SUM													
	Kombinerte forsikringer Brann	Motorvogn	Herav ansvar	Fritidshat ansvar	Ulykkes- forsikring	Reise- forsikring	Øvrig forsikring privat	SUM PRIVATE	Industri- forsikring Brann		Kombi.fors. mell. Brann	Motorvogn	Herav ansvar	Ansv.ansv.	Yrkeskade	Trygghet	Amnet	NÆRING SUM	3	4	5	Natur pooler	
Brutto premie- avsetning uoppløst per 01.01.11	556 389	793 219	325 971	32 802	37 279	120 582	12 854	1 553 125	4 818	156 545	118 597	32 448	7 998	62 762	4 553	14 728	369 402	-	-	-	-	39 293	1 961 820
Brutto premie- avsetning uoppløst per 31.12.11	632 750	893 770	385 771	36 818	40 090	131 344	11 016	1 745 788	4 462	165 579	127 531	41 110	11 005	67 928	6 552	12 676	395 734	-	-	-	-	38 440	2 179 962
Brutto erstatnings- avsetning per 01.01.11	944 084	1 477 788	1 116 074	20 037	325 967	132 095	10 354	2 910 324	12 982	345 564	232 471	156 276	88 302	913 243	250 353	48 051	1 890 966	157 823	68 242	47 769	48 818	5 123 942	
Brutto erstatnings- avsetning per 31.12.11	1 110 124	1 650 686	1 248 613	32 479	359 156	162 109	12 300	3 326 852	10 637	422 895	292 421	207 026	78 759	976 912	295 274	30 602	2 107 500	102 529	55 815	43 312	159 240	5 795 249	
Sikkerhetsavsetning per 01.01.11								500 480									251 285	1 224	-	14 208		767 198	
Finansløyms minstekrav per 01.01.11								500 480									251 285	1 224	-	14 208		767 198	
Sikkerhetsavsetning per 31.12.11								582 824									211 578	2 273	-	8 222		804 897	
Finansløyms minstekrav per 31.12.11								560 021									208 642	2 273	-	8 222		779 158	
Andre tekniske avsetninger per 01.01.11								452 531									-	-	-	-		452 531	
Andre tekniske avsetninger per 31.12.11								340 091									-	-	-	-		340 091	
Sum per 01.01.11																							8 305 494
Sum per 31.12.11																							9 120 199

NOTE 44 – GJELD STIFTET VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER

Morselskapet				NOK 1 000	Konsernet			
Gj.snittlig rentesats		Gj.snittlig rentesats			Gj.snittlig rentesats		Gj.snittlig rentesats	
2012	2012	2011	2011		2012	2012	2011	2011
-	-	635 000	3,39 %	Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak	-	-	635 000	3,39 %
829 500	3,29 %	1 255 500	4,04 %	Obligasjonsgjeld	829 500	3,29 %	1 255 500	4,04 %
1 590	-	2 673	-	Verdijusteringer	1 590	-	2 673	-
2 728	-	11 852	-	Påløpte renter	2 728	-	11 852	-
833 818		1 905 025		Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	833 818		1 905 025	
<i>Gjeld fordelt på forfallstidspunkt</i>								
-		980 000		2012	-		980 000	
100 000		100 000		2013	100 000		100 000	
444 500		525 500		2014	444 500		525 500	
285 000		285 000		2015	285 000		285 000	
-		-		2016	-		-	
-		-		2017	-		-	
-		-		2018	-		-	
1 590		2 673		Verdijusteringer	1 590		2 673	
2 728		11 852		Påløpte renter	2 728		11 852	
833 818		1 905 025		Obligasjonsgjeld og andre låneopptak	833 818		1 905 025	

NOTE 45 – ANSVARLIG LÅNEKAPITAL OG FONDSOBLIGASJONER

Morselskapet				Rente	Inn-løsningsrett	Forfall	Konsernet	
2012	2011	NOK 1 000					2012	2011
<i>Evigvarende</i>								
83 209	83 230	Eierbanker og Sparebanken Vest	NIBOR pluss 3,00%		evigvarende	83 209	83 230	
200 335	200 338	Eierbanker, Sparebanken Vest og Swedbank	NIBOR pluss 3,00%		evigvarende	200 335	200 338	
283 544	283 568	Sum evigvarende				283 544	283 568	
<i>Fondsobligasjoner</i>								
-	-	15.06.2006 - Fondsobligasjoner						
-	-	Norsk Tillitsmann ASA	NIBOR pluss 1,17%		evigvarende	200 000	200 000	
-	-	Sum fondsobligasjoner				200 000	200 000	
283 544	283 568	Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner				483 544	483 568	

NOTE 46 – INNSKUDD FRA OG GJELD TIL KUNDER OG KREDITTINSTITUSJONER

Morselskapet			Konsernet	
2012	2011	NOK 1 000	2012	2011
596 901	-	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	92 652	300 877
1 704 594	-	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1 704 594	43 516
-	-	Bankinnskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	348 874	286 767
-	-	Bankinnskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	-	-
-	-	Gjeld til forsikringstakere	138 461	132 983
2 301 495	-	Sum innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	2 284 581	764 143
2012	2011	NOK 1 000	2012	2011
Innskudd	Innskudd		Innskudd	Innskudd
-	-	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	348 874	286 767
-	-	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	-	-
-	-	Sum innskudd fra kunder	348 874	286 767
-	-	Uten næringstilknytning	207 318	169 905
-	-	Landbruk	-	-
-	-	Fiskeri og fiskerelatert virksomhet	327	7 824
-	-	Oljerelatert virksomhet	2 188	-
-	-	Industri	64 165	44 695
-	-	Kraft og vannforsyning	504	395
-	-	Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	24 167	29 937
-	-	Varehandel	18 261	14 163
-	-	Hotell og restaurant	-	128
-	-	Transport og lagring	729	3 791
-	-	Forretningsmessig tjenesteyting	7 855	5 822
-	-	Eiendomsdrift	62	21
-	-	Offentlig sektor	-	-
-	-	Shipping	-	-
-	-	Verftsindustri	-	-
-	-	Informasjon og teknologi	15 572	5 462
-	-	Finans	6 108	4 468
-	-	Øvrige sektorer	1 618	156
-	-	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	348 874	286 767
		Innskudd fordelt på geografiske områder		
-	-	Akershus	15 788	1 989
-	-	Oslo	21 568	9 760
-	-	Hedmark	2 103	2 952
-	-	Buskerud	2 254	1 538
-	-	Oppland	772	1 809
-	-	Østfold	7	218
-	-	Vestfold	3 930	7 089
-	-	Telemark	5 082	172
-	-	Øst-Agder	-	16
-	-	Vest-Agder	49	86
-	-	Rogaland	4 734	838
-	-	Hordaland	2 035	6 504
-	-	Sogn og Fjordane	14 337	17 351
-	-	Møre og Romsdal	39 285	30 119
-	-	Sør Trøndelag	9 872	5 969
-	-	Nord Trøndelag	-	-
-	-	Nordland	9 301	16 942
-	-	Troms	8 601	11 315
-	-	Finnmark	2 530	3 098
-	-	Ikke fordelt på geografisk område	206 626	169 002
-	-	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	348 874	286 767

NOTE 47 – GJELD VEDRØRENDE GJENFORSIKRING

NOK 1 000	Konsernet	
	2012	2011
Gjeld gjenforsikring i livsforsikring	35 003	30 356
Gjeld gjenforsikring i skadeforsikring	172 332	43 661
Sum gjeld vedrørende gjenforsikring	207 335	74 017

NOTE 48 – ANDRE FORPLIKTELSER

Morselskapet			Konsernet	
2012	2011	NOK 1 000	2012	2011
135 890	111 316	Leverandørgjeld	205 728	140 040
12 545	10 430	Forskuddstrekk	59 790	54 398
8 799	9 904	Offentlige avgifter	41 759	41 587
21 087	20 927	Skyldig lønn og feriepenger	129 039	146 660
-	-	Sluttvederlag	64 735	-
23 618	27 860	Øvrige påløpte kostnader	105 449	145 006
-	-	Provisjonsgjeld	120 874	101 811
-	-	Margintrekk og annen mellomregning med kunder	102 601	50 195
-	223 057	Avsatt konsernbidrag	-	-
-	-	Yrkeskadeerstatning til RTV	45 647	36 038
-	-	Premiedepot	138 846	138 846
289	1 981	Annen gjeld ¹⁾	101 599	232 966
202 228	405 475	Sum andre forpliktelser	1 116 068	1 087 546

¹⁾ Annen gjeld i konsernet i 2012 består blant annet av gjeld på 44 mill. kroner i Unison Forsikring AS som knytter seg til forpliktelser i forbindelse med skadeoppgjør.

NOTE 49 – ENDRINGER I KONSERNSTRUKTUR

Endringer i 2012

SB Securities LLP

Selskapet SB Securities LLP ble ervervet 3. juni 2011 av SpareBank 1 Markets AS. Den positive differansen mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser har fra kjøpstidspunktet vært oppført i balansen som goodwill. Per 31. desember 2011 utgjorde denne TNOK 9.321 (inkludert omregningsdifferanser). Goodwillen var knyttet til kunderelasjoner, infrastruktur og humankapital.

I september 2012 ble det gjennomført en omorganisering av London kontoret ved at utestående kundeforhold ble «flyttet» til Oslo kontoret. Alle kundeforhold mot institusjonelle investorer basert i UK/US/Europa ble etter dette direkte håndtert fra Norge. London kontoret har etter dette hatt som oppgave å drive Sales Trading, en jobb som skal understøtte Oslo meglernes primær kontakt mot de aktuelle kundene. Lønnsomheten til Sales Tradere blir betydelig påvirket av generell likviditet i aksjemarkedet. Annenhåndsomsetningen av verdipapirer falt til ekstremt lave nivåer, et nivå som økonomisk ikke forsvarer å ha 4 ansatte sales tradere i London. Det ble derfor i 2012 klart at man måtte nedskalere Sales Trading funksjonen vesentlig ved å samle ressursene på meglerbordet i Oslo. Avviklingen av filialen i London er med dette et logisk og nødvendig siste steg i prosessen som har pågått siden september 2012. Med avviklingen av virksomheten i London er det ikke lenger grunnlag for å balanseføre goodwillposten på TNOK 9.321. Denne nedskrives i sin helhet per 31. desember 2012.

SpareBank 1 Livsforsikring AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS

I september ble det besluttet å samle SpareBank 1 Livsforsikring og SpareBank 1 Skadeforsikring i ett forretningsområde. Målet er å skape et helhetlig kundetilbud og sterke, interne fagmiljøer.

Endringer i 2011

Skandia Helseforsikring

I januar 2010 kjøpte SpareBank 1 Skadeforsikring den totale helseforsikringsvirksomheten i Skandia Lifeline Norge fra Skandia Insurance Company Ltd. Avtalen var betinget av nødvendige godkjenninger fra norske og svenske myndigheter. Disse godkjenningene ble gitt i oktober 2010. Overtakelsestidspunktet er for praktiske formål satt til 1. november 2010. Per 31. desember 2010 var ikke oppkjøpsanalysen ferdigstilt og Skandia ble tatt inn i regnskapet til SpareBank 1 Skadeforsikring AS for 2010 med foreløpige tall. Ved utløpet av 2010 var den overtatte helseforsikringsvirksomheten integrert i SpareBank 1 Skadeforsikring AS' eksisterende portefølje.

Den overtatte virksomheten selger helseforsikringer til bedriftskunder og privatkunder. Helseforsikringen garanterer behandling innen et gitt tidsrom ved definerte sykdommer og skader.

Årsaken til virksomhetskjøpet er at SpareBank 1 Skadeforsikring AS ønsker å satse på et voksende segment i det norske forsikringsmarkedet. Med kjøpet får SpareBank 1 Skadeforsikring AS en del av helseforsikringsmarkedet og SpareBank 1 Skadeforsikring AS' distributører vil kunne tilby helseforsikring på lik linje med SpareBank 1 Skadeforsikring AS' andre forsikringer.

I april 2011 ble oppkjøpsanalysen gjort endelig. Oppkjøpet er en virksomhetsoverdragelse som reguleres av IFRS 3R. Anskaffelseskost måles til virkelig verdi av eiendeler som ytes som vederlag. Identifiserte eiendeler og forpliktelser regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Den endelige oppkjøpsanalysen viste følgende virkelige verdier for identifiserte eiendeler og forpliktelser:

NOK 1 000	Bokført verdi			
	Bokført verdi 01.11.10	reklassifisert 01.01.11	Virkelig verdi 01.01.11	Virkelig verdi justeringer
Statistikk og produkt	-	-	3 318,0	3 318,0
Goodwill	-	-	-10 476,3	-10 476,3
Kundefordringer	1 247,3	1 247,3	1 247,3	-
IT	21,0	-	-	-
Kunst	20,8	-	-	-
Likvider	29 502,2	29 502,2	29 502,2	-
Sum eiendeler	30 791,3	30 749,5	23 591,2	-7 158,3
Premiereservetillegg	-	5 000,0	-	-5 000,0
Skadebehandlingskostnader	-	3 200,0	-	-3 200,0
Annen egenkapital	-	-41,7	-	41,7
Kostpris	-	-	1 000,0	1 000,0
Total egenkapital	-	8 158,3	1 000,0	-7 158,3
Avsetninger – personal	509,8	509,8	509,8	-
Andre forpliktelser	218,9	218,9	218,9	-
Premiereserve	13 687,3	8 687,3	8 687,3	-
Erstatningsavsetning	16 375,2	13 175,2	13 175,2	-
Sum egenkapital og forpliktelser	30 791,2	30 749,5	23 591,2	-7 158,3

Den negative goodwillen er hovedsakelig et resultat av et gunstig kjøp, det vil si at verdien av identifiserbare eiendeler og gjeld overstiger det samlede vederlaget. Etter IFRS 3.34 revidert skal negativ goodwill inntektsføres på overtakelsestidspunktet. Den endelige oppkjøpsanalysen var ferdig i april 2011 og negativ goodwill på 10,5 mill. kroner ble inntektsført i regnskapet til konsernregnskapet under *Andre inntekter*.

I regnskapet til konsernet for 2011 har helseforsikringsvirksomheten bidratt med følgende tall:

NOK 1000	2011
Forfalte bruttopremier	33 517
Premieinntekt for egen regning	32 853
Resultat før skatt	-3 363
Totalresultat	-2 421

Det er kostnadsført utgifter i tilknytning til overtakelsen med totalt kr 1,55 mill. kroner. Av dette ble kr 1,26 mill. kroner utgiftsført i 2010.

Oppkjøp av SB Securities LLP

I løpet av 2011 ble SB Securities LLP ervervet av SpareBank 1 Markets AS. I konsernregnskapet benyttes oppkjøpsmetoden ved kjøp av datterselskaper. Anskaffelseskost måles til virkelig verdi av eiendeler som ytes som vederlag. Identifiserte eiendeler og forpliktelser regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Selskapet er konsolidert med virkning fra 3. juni 2011.

Selskapet hadde sitt kontor i 1 Bow Churchyard i London og er et verdipapirforetak med hovedvekt på megling av nordiske aksjer. Virksomheten ble etablert i juli 2008 under navnet US Securities London LLP. Som følge av oppkjøpet ble navnet endret til SB Securities LLP 16. august 2011. Selskapet hadde fire ansatte per 31. desember 2011. To nye tiltrådte 1. januar 2012. Verdiene i selskapet ligger i den etablerte organisasjonen og humankapital, samt et betydelig opparbeidet nettverk av kunderelasjoner innenfor institusjonssegmentet i London. Det er i henhold til IFRS 3R en ikke identifiserbar eiendel og hele forskjellen mellom identifiserbare eiendeler og kjøpesummen er således oppført som goodwill.

Beløp i 1 000	Dato	NOK	GBP	Eierandel	Kurs
Kostpris på oppkjøpstidspunktet	03.06.2011	9 000	1 024	99,9%	8,7848
Identifiserbare eiendeler (99,9%)	03.06.2011	179	20	99,9%	8,7848
Goodwill på oppkjøpstidspunktet		-	1 004		-
Omregningsdifferanse		142	-		-
Goodwill	31.12.2011	9 321	1 004		9,2829

SpareBank 1 Markets AS hadde følgende bokført verdi av aksjene til SB Securities LLP per 31. desember 2011.

Beløp i 1 000	Dato	NOK	GBP	Eierandel	Kurs
Kostpris på aksjene	03.06.2011	9 000	1 024	99,9%	8,7848
Emisjon	12.12.2011	2 711	300	99,9%	9,0372
Bokført verdi av aksjene	31.12.2011	11 711	1 324		

NOTE 50 – EIERSTRUKTUR

SpareBank 1 Gruppen AS hadde per 31. desember 2012 følgende eierstruktur:

	Antall aksjer	Eierandel
SpareBank 1 Nord-Norge	381 498	19,50 %
SpareBank 1 SMN	381 498	19,50 %
SpareBank 1 SR-Bank ASA	381 498	19,50 %
Samarbeidende Sparebanker AS	381 498	19,50 %
Sparebanken Hedmark	234 768	12,00 %
Landsorganisasjonen i Norge (LO) /Forbund tilknyttet LO	195 640	10,00 %
Totalt antall aksjer	1 956 400	100 %

Pålydende per aksje er 1 000. Eierandel og stemmeandel er lik.

SpareBank 1 Gruppen AS hadde per 31. desember 2011 følgende eierstruktur:

	Antall aksjer	Eierandel
SpareBank 1 Nord-Norge	364 728	19,50 %
SpareBank 1 SMN	364 728	19,50 %
SpareBank 1 SR-Bank	364 728	19,50 %
Samarbeidende Sparebanker AS	364 728	19,50 %
Sparebanken Hedmark	224 448	12,00 %
Landsorganisasjonen i Norge (LO) /Forbund tilknyttet LO	187 040	10,00 %
Totalt antall aksjer	1 870 400	100 %

Pålydende per aksje er 1 000. Eierandel og stemmeandel er lik.

	2012	2011
Utbetalt utbytte per aksje	222	232

NOTE 51 – ANTALL ANSATTE OG ÅRSVERK

	Ansatte 31.12.2012	Årsverk 31.12.2012	Gjennomsn. ant. ansatte i 2012	Gjennomsn. ant. årsverk i 2012
SpareBank 1 Gruppen AS	272	267	253	248
SpareBank 1 Livsforsikring AS	267	258	258	249
SpareBank 1 Skadeforsikring AS	392	381	393	381
Unison Forsikring AS	28	28	32	31
ODIN Forvaltning AS	59	59	60	59
SpareBank 1 Medlemskort AS	10	9	10	9
SpareBank 1 Gruppen Finans AS	50	49	50	48
Conecto AS	145	139	145	138
SpareBank 1 Markets AS	104	104	98	98
SB Securities LLP ¹⁾	4	4	5	5
Sum	1 331	1 297	1 302	1 267

	Ansatte 31.12.2011	Årsverk 31.12.2011	Gjennomsn. ant. ansatte i 2011	Gjennomsn. ant. årsverk i 2011
SpareBank 1 Gruppen AS	234	229	227	221
SpareBank 1 Livsforsikring AS	249	241	248	239
SpareBank 1 Skadeforsikring AS	394	382	379	367
Unison Forsikring AS	35	34	32	32
ODIN Forvaltning AS	60	60	59	58
SpareBank 1 Medlemskort AS	9	8	9	8
SpareBank 1 Gruppen Finans AS	50	48	49	47
Conecto AS	144	138	147	141
SpareBank 1 Markets AS	92	92	84	84
SB Securities LLP ¹⁾	5	5	3	3
Sum	1 272	1 237	1 234	1 200

¹⁾ SpareBank 1 Markets AS ervervet i 2. kvartal 2011 en 99,9 % eierandel i selskapet SB Securities LLP med kontor i London.

NOTE 52 – VESENTLIGE TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

EIERE AV SPAREBANK 1 GRUPPEN AS SOM REGNES SOM NÆRSTÅENDE PARTER	Org. Nummer	Eierandel
SpareBank 1 SR-Bank ASA	937 895 321	19,5 %
SpareBank 1 Nord-Norge	952 706 365	19,5 %
SpareBank 1 SMN	937 901 003	19,5 %
Sparebanken Hedmark	920 426 530	12,0 %
Samarbeidende SpareBanker AS	977 061 164	19,5 %

**DATTERSELSKAPER, FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET & TILKNYTTETE SELSKAPER MV. AV EIERNE
TIL SPAREBANK 1 GRUPPEN AS SOM REGNES SOM NÆRSTÅENDE PARTER**

	Org. Nummer	Eierandel
SPAREBANK 1 SR-BANK ASA:		
SpareBank 1 SR-Finans AS	925 102 512	100,0 %
EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS	958 427 700	100,0 %
Westbroker Finans AS	950 475 978	100,0 %
SR-Forvaltning AS	983 054 560	100,0 %
SR-Investering AS	989 005 464	100,0 %
SpareBank 1 SR-Forretningsservice AS	990 945 748	100,0 %
Kvinnherad Sparebank Eigedom AS	977 242 304	100,0 %
Etis Eiendom	894 898 682	100,0 %
Rygir Industrier	982 480 647	100,0 %
Rygir Forvaltning	988 849 715	100,0 %
Rygir Portefølje	988 849 685	100,0 %
HiLoad Holding	988 034 622	97,2 %
Torp LNG AS	987 904 070	90,0 %
Torp LNG Load	993 874 728	100,0 %
Torp Italy AS	993 943 134	100,0 %
Torp Technoloy AS	994 316 559	100,0 %
Vitico AS	893 075 992	100,0 %
Viti Invest AS	891 355 572	66,7 %
Greg Invest AS	991 739 831	100,0 %
SPAREBANK 1 NORD-NORGE:		
SpareBank 1 Nord-Norge Invest AS	935 491 533	100,0 %
SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS	930 050 237	100,0 %
EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS	931 262 041	100,0 %
Folk i husan Eiendomsmegling AS	968 382 454	60,0 %
North-West 1 Alliance Bank (25 % eies av Saint-Petersburg Commercial Bank «Tavrichesky». Banken er registrert i Russland og regulert av russisk lovgivning)	-	75,0 %
SpareBank 1 Nord-Norge Forvaltning ASA	982 699 355	100,0 %
SNN Økonomihus Holding AS	997 580 095	100,0 %
SNN Økonomipartner Alta AS	983 381 138	100,0 %
Merkantiservice AS	851 987 142	100,0 %
SPAREBANK 1 SMN:		
SpareBank 1 SMN Finans AS	938 521 549	90,1 %
SpareBank 1 SMN Invest AS	990 961 867	100,0 %
GMA Invest AS	994 469 096	100,0 %
EiendomsMegler 1 Midt-Norge AS	936 159 419	87,0 %
SpareBank 1 SMN Kvartalet AS	990 283 443	100,0 %
SpareBank 1 SMN Regnskap AS	936 285 066	100,0 %
Consis AS	967 661 643	40,0 %
Leksvik Regnskapskontor AS	980 491 064	50,0 %
Calculus AS	992 483 083	100,0 %
Røros Regnskap AS	934 359 909	100,0 %
Allegro Finans ASA	980 300 609	90,1 %
SpareBank 1 Bygget Steinkjer AS	934 352 718	100,0 %
SpareBank 1 Bygget Trondheim AS	993 471 232	100,0 %
SpareBank 1 SMN Card Solutions AS	990 222 991	100,0 %
Oppistu AS	998 534 976	100,0 %
Brannstasjonen SMN AS	998 042 577	100,0 %
TKR Invest AS	998 782 864	100,0 %
St. Olavs Plass 1 SMN AS	999 263 380	100,0 %
SpareBank 1 Bilplan AS	979 945 108	100,0 %
SPAREBANK 1 SMN – INVESTERINGER I TILKNYTTETE SELSKAPER:		
PAB Consulting AS	967 171 344	34,0 %
Molde Kunnskapspark AS	981 036 093	20,0 %
Grilstad Marina AS	991 340 475	35,0 %
GMN 1 AS	994 254 596	35,0 %

GMN 4 AS	994 254 626	35,0 %
GMN 6 AS	994 254 707	35,0 %
GMN 51 AS	996 534 316	30,0 %
GMN 52 AS	996 534 413	30,0 %
GMN 53 AS	996 534 502	30,0 %
GMN 54 AS	996 534 588	30,0 %
Hommelvik Sjøside AS	992 469 943	40,0 %
Polaris Media ASA	992 614 145	23,5 %
Moldekvartalet AS	986 754 083	20,0 %
Sentrumsgården AS	975 856 828	35,3 %
Aqua Venture AS	891 165 102	37,6 %
Maritech Systems AS	997 929 217	23,1 %
Omega-3 Invest AS	996 814 262	33,6 %
Tjeldbergodden Utvikling AS	979 615 361	23,0 %

SPAREBANKEN HEDMARK:

Eiendomsmegler 1 Hedmark AS	945 727 306	100,0 %
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	975 963 748	100,0 %
Consis AS	967 661 643	60,0 %
Consis Credit AS	989 644 777	74,5 %
Vato AS	932 378 094	100,0 %

SPAREBANKEN HEDMARK - INVESTERINGER I FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET:

Torggt 22 AS	982 786 150	50,0 %
--------------	-------------	--------

SAMARBEIDENDE SPAREBANKER AS:

Samarbeidende SpareBanker Fellestjenester AS	992 258 381	100,0 %
--	-------------	---------

ANDRE FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET & TILKNYTTETE SELSKAP EID AV ENKELTE AV SPAREBANK 1 GRUPPEN SINE EIERE

(Som igjen behandler SpareBank 1 Gruppen AS som felleskontrollert virksomhet)

Org. Nummer

Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	986 401 598
SpareBank 1 Boligkreditt AS	988 738 387
SpareBank 1 Næringskreditt AS	894 111 232
Bank 1 Oslo Akershus AS	910 256 351
BN Bank ASA	914 864 445
SpareBank 1 Kredittkort AS	975 966 453
SpareBank 1 Verdipapirservice AS	998 240 603
SpareBank 1 Kundesenter AS	998 830 214

DATTERSELSKAPER AV SPAREBANK 1 GRUPPEN AS SOM REGNES SOM NÆRSTÅENDE PARTER

Org. Nummer

Eierandel

SpareBank 1 Skadeforsikring AS	915 651 232	100,0 %
SpareBank 1 Livsforsikring AS	915 651 321	100,0 %
ODIN Forvaltning AS	957 486 657	100,0 %
SpareBank 1 Medlemskort AS	964 422 206	100,0 %
SpareBank 1 Gruppen Finans AS	948 396 882	100,0 %
SpareBank 1 Markets AS	992 999 101	97,55 %

DATTERSELSKAPER AV DATTERSELSKAPENE TIL SPAREBANK 1 GRUPPEN AS

Org. Nummer

Eierandel

SPAREBANK 1 SKADEFORSIKRING AS:

Unison Forsikring AS	983 336 027	100,0 %
Falck Ytters Plass Eiendom AS	979 275 617	100,0 %
Herkules tomt AS	982 749 522	100,0 %
Teglverkstomta AS	982 749 549	100,0 %
Tårnhuset AS	987 004 339	100,0 %
Sjølyst Forretningsbygg Senterdrift AS	976 102 363	100,0 %
Bøler Senter Næring AS	988 329 932	100,0 %
Bøler Sentrum AS	934 007 069	100,0 %
Kongeveien 49 Kolbotn AS	988 330 116	100,0 %
Grev Wedelsgate 3 AS	996 963 772	100,0 %
Jernbanetorget 2 AS	997 666 445	99,0 %
Jernbanetorget 2 DA (Hjemmelsselskap for Jernbanetorget 2 AS)	963 431 902	99,0 %
Hammersborggata 9 AS	996 860 779	50,0 %
Storgaten 33 Oslo AS	997 671 643	11,0 %
Storgaten 33 Oslo DA (Hjemmelsselskap for Storgaten 33 Oslo AS)	965 742 891	11,0 %
Drammensveien 130 Bygning 9 AS	997 666 399	1,0 %
Bygning 9 DA (Hjemmelsselskap for Drammensveien 130 Bygning 9 AS)	960 200 497	1,0 %

SPAREBANK 1 LIVSFORSIKRING AS:

Calmeyersgate 1 AS	996 901 505	100,0 %
Hammersborggata 9 AS	996 860 779	50,0 %
Ørn Eiendom AS	980 390 764	100,0 %
Hammersborggata 2 AS	997 666 267	1,0 %
Tordenskioldsgate 2 Oslo AS	888 455 442	100,0 %
Storgaten 1 AS	876 855 712	100,0 %
Storgaten 1 Eiendom AS	889 496 932	100,0 %
Tukthuset DA (Hjemmelsselskap for Hammersborggata 2 AS)	979 945 132	1,0 %
Hammersborggata 2 AS	997 666 267	99,0 %
Tukthuset DA (Hjemmelsselskap for Hammersborggata 2 AS)	979 945 132	99,0 %
Storgaten 33 Oslo AS	997 671 643	89,0 %
Storgaten 33 Oslo DA (Hjemmelsselskap for Storgaten 33 Oslo AS)	965 742 891	89,0 %
Drammensveien 130 Bygning 9 AS	997 666 399	99,0 %
Bygning 9 DA (Hjemmelsselskap for Drammensveien 130 Bygning 9 AS)	960 200 497	99,0 %
Jernbanetorget 2 AS	997 666 445	1,0 %
Jernbanetorget 2 DA (Hjemmelsselskap for Jernbanetorget 2 AS)	963 431 902	1,0 %
Provita AS	975 918 173	100,0 %
Ostara AS	975 918 106	100,0 %
Saturna AS	975 918 254	100,0 %
Ramira AS	975 918 211	100,0 %
Benull AS	974 483 769	100,0 %
Norsk Moteforum AS	977 363 004	100,0 %
Moteuka DA (99 % eies av Norsk Moteforum AS og 1 % av Senterforeningen)	992 079 487	100,0 %

ODIN FORVALTNING AS:

Fondex OY, Finland - Eget finsk selskap og kun skattepliktig til Finland	1628289-0	100,0 %
ODIN Fonder - Svensk filial av ODIN Forvaltning AS	-	100,0 %

SPAREBANK 1 GRUPPEN FINANS AS:

Conecto AS	952 226 010	100,0 %
------------	-------------	---------

Konsernets transaksjoner med nærstående parter:

Det overordnede prinsipp for transaksjoner mellom SpareBank 1 Gruppen AS og nærstående parter er at disse skal være i samsvar med vanlige forretningsmessige vilkår.

For tjenester ytet direkte til konsernselskaper, samt for fellestjenester som SpareBank 1 Gruppen AS utfører for datterselskaper og Alliansen gjennom Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA benyttes kostnadsdelingsprinsippet uten fortjenestepåslag. For øvrige transaksjoner mellom SpareBank 1 Gruppen AS og konsernselskaper benyttes påslag og markedsmessige vurderinger for å fastsette prisen på transaksjoner.

Morselskapet			Konsernet	
2012	2011 ¹⁾	NOK 1 000	2012	2011 ¹⁾
		Salg av tjenester (inntekter)		
-	-	Morselskapet	-	-
-	-	Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	134 823	55 204
144 846	122 682	Datterselskap	-	-
-	-	Tilknyttede selskaper	-	-
498 230	475 723	Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-
-	-	Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-
-	-	Andre nærstående parter	22 946	23 492
		Kjøp av tjenester (kostnader)		
-	-	Morselskapet	-	-
-	-	Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-799 692	-766 923
-35 733	-27 378	Datterselskap	-	-
-	-	Tilknyttede selskaper	-	-
-	-	Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-
-	-	Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-
-	-	Andre nærstående parter	-65 716	-62 199
		Balanseposter som følge av kjøp og salg av tjenester		
-	-	Morselskapet	-	-
-	-	Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-	-
55 991	46 031	Datterselskap	-	-
-	-	Tilknyttede selskaper	-	-
-	-	Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-
-	-	Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-
-	-	Andre nærstående parter	-79 715	-63 812

Morselskapet			Konsernet	
2012	2011 ¹⁾	NOK 1 000	2012	2011 ¹⁾
		Netto leieinntekter		
-	-	Morselskapet	-	-
-	-	Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-	-
-22 510	-9 521	Datterselskap	-	-
-	-	Tilknyttede selskaper	-	-
17 367	13 819	Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-
-	-	Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-
-	-	Andre nærstående parter	-	-
		Kjøp(-)/Salg(+) anleggsmidler		
-	-	Morselskapet	-	-
-	-	Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-	-
-	-	Datterselskap	-	-
-	-	Tilknyttede selskaper	-	-
-	-	Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-
-	-	Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-
-317	47 274	Andre nærstående parter	-	-
		Utlån, fordringer og andre finansielle transaksjoner		
-	-	Morselskapet	-	-
6 986	9 293	Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	66 280	24 642
832 994	180 930	Datterselskap	-	-
-	-	Tilknyttede selskaper	-	-
60 228	113 471	Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-
-	-	Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-
271 872	216 438	Andre nærstående parter	135 314	168 192
		Lån, gjeld og andre finansielle transaksjoner		
-	-	Morselskapet	-	-
-1 988 173	-284 932	Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-1 988 444	-284 932
-	-223 057	Datterselskap	-	-
-	-	Tilknyttede selskaper	-	-
-	-	Felleskontrollert virksomhet der foretaket er deltager	-	-
-	-	Nøkkelpersonell i ledelsen av foretaket eller foretakets morforetak	-	-
-596 901	-817	Andre nærstående parter	-93 252	-1 322

Godtgjørelse til ledende ansatte i konsernledelsen, styret, kontrollkomiteén og representantskapet er omhandlet i: Note 22 - Lønn og annen godtgjørelse til administrerende direktør og ledende ansatte

¹⁾ Vesentlige transaksjoner med nærstående parter for 2011 gjelder de som ble regnet som nærstående parter i 2011. Note 52 i årsrapporten for 2011 gir en beskrivelse om hvem dette gjelder.

NOTE 53 – HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN, TVISTESAKER

Konsernet 2012

Hendelser etter balansedagen

Det er ikke registrert vesentlige hendelser etter balansedagen som påvirker SpareBank 1 Gruppen konsern sitt regnskap.

Tvistesaker

Per 31. desember 2012 var SpareBank 1 Gruppen konsern part i 26 tvistemål for domstolene. Til sammen 24 av disse sakene gjelder tvister med forsikringstagere og andre forsikringsselskap knyttet til erstatningsoppgjør i forsikringsforhold. Disse sakene avsettes det løpende for i forsikringsselskapenes regnskaper, og utfallet av disse sakene er av uvesentlig betydning for konsernet økonomiske stilling. I tillegg er det to tvister mellom Unison Forsikring AS og tidligere agenter vedrørende krav om provisjon og uenighet om gevinstberegning. Det er foretatt avsetninger for disse sakene i Unison Forsikring AS sitt regnskap. Utfallet av sakene vil ikke ha vesentlig betydning for konsernets økonomiske stilling.

NOTE 54 – OMARBEIDET BALANSE FOR SPAREBANK 1 GRUPPEN KONSERN PER 31. DESEMBER 2011

NOK 1 000	Konsernet		
	Balanse 31.12.2011	Re- klassifisering	Omarbeidet balanse 31.12.2011
EIENDELER			
Eiendel ved utsatt skatt	8 026	-	8 026
Goodwill	861 140	-	861 140
Andre immaterielle eiendeler	233 984	-	233 984
Investering i datterselskaper	-	-	-
Investering i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	10 147	-	10 147
Eiendom, anlegg og utstyr	1 016 143	-	1 016 143
Fordring på reassurandør	1 411 156	-	1 411 156
Andre eiendeler ¹⁾	698 476	-219 263	479 212
Investeringseiendommer	4 153 878	-	4 153 878
Obligasjoner holdt til forfall	4 522 630	-	4 522 630
Obligasjoner til amortisert kost	1 368 467	-	1 368 467
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	19 193	-	19 193
Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner ¹⁾	675 008	219 263	894 271
Verdipapirer til virkelig verdi	24 155 423	-	24 155 423
Finansielle derivater	11 317	-	11 317
Fordring på forsikringstaker	1 568 003	-	1 568 003
Bankinnskudd og kontanter	1 276 149	-	1 276 149
SUM EIENDELER	41 989 140	-	41 989 140
EGENKAPITAL OG GJELD			
Innskutt egenkapital	1 970 277	-	1 970 277
Opptjent egenkapital	2 974 364	-	2 974 364
Annen egenkapital - ikke resultatført	-	-	-
Ikke-kontrollerende eierinteresser	-2 280	-	-2 280
Sum egenkapital	4 942 361	-	4 942 361
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	483 568	-	483 568
Kursreguleringsfond	184 872	-	184 872
Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	22 620 517	-	22 620 517
Premie og erstatningsavsetninger i skadeforsikring	9 120 199	-	9 120 199
Netto pensjonsforpliktelser	393 347	-	393 347
Forpliktelse ved utsatt skatt	-	-	-
Betalbar skatt	168 744	-	168 744
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1 905 025	-	1 905 025
Gjeld vedrørende gjenforsikring	74 017	-	74 017
Finansielle derivater	244 800	-	244 800
Andre forpliktelser ²⁾	1 256 094	-168 547	1 087 546
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner ²⁾	595 596	168 547	764 143
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	41 989 140	-	41 989 140

¹⁾ Utlån til og fordringer på klienter og verdipapirforetak i SpareBank 1 Markets AS er reklassifisert fra andre eiendeler til utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner.

²⁾ Klient- og meglergjeld i SpareBank 1 Markets AS er reklassifisert fra andre forpliktelser til innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner.

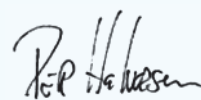
Erklæring fra styret og administrerende direktør i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5

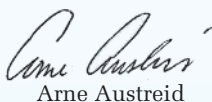
Vi erklærer etter beste overbevisning til årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2012 er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapstander, og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av SpareBank 1 Gruppen AS og konsernet SpareBank 1 Gruppens eiendeler, gjeld og finansielle stilling og resultat som helhet. Vi erklærer også at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet, samt de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor.

Oslo, 13. mars 2013

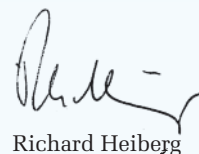

Finn Haugan
STYRETS LEDER

Jan-Frode Janson

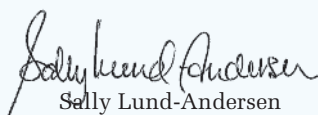

Per Halvorsen

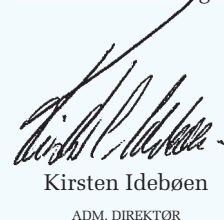

Arne Austreid

Knut Bekkevold

Richard Heiberg

Tor-Arne Solbakken

Sally Lund-Andersen

Kirsten Idebøen
ADM. DIREKTØR

Revisjonsberetning

Til generalforsamlingen i SpareBank 1 Gruppen AS

Revisors beretning

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for SpareBank 1 Gruppen AS som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2012, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, endringer i egenkapital og kontantstrøm for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettvise bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettvise bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvise bilde av selskapet og konsernet SpareBank 1 Gruppen AS' finansielle stilling per 31. desember 2012 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Revisors beretning - 2012 - SpareBank 1 Gruppen AS, side 2

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsen om foretaksstyring

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og redegjørelsen om foretaksstyring om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon" mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 13. mars 2013
PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Magne Sem', is written over a faint, light blue grid background.

Magne Sem
Statsautorisert revisor

Kontrollkomitéens uttalelse til årsoppgjøret for 2012

Kontrollkomitéen har utført det verv som pålegges den etter lov, forskrift og instruks fastsatt av representantskapet.

Kontrollkomitéen har gjennomgått styrets forslag til årsregnskap for 2012 og revisors beretning.

Kontrollkomitéen har også gjennomgått forslag til konsernregnskap og datterselskapenes forslag til årsregnskaper for 2012.

Med henvisning til revisors beretning anbefaler kontrollkomitéen at det fremlagte årsregnskap for

SpareBank 1 Gruppen fastsettes som årsregnskap for 2012.

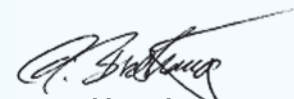
Oslo, 20. mars 2013

Dag Nafstad
LEDER

Knut Ro

Ivar Listerud

Rolf Røkke

Odd Broshaug

Styrets redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE

SpareBank 1 Gruppen AS skal i henhold til regnskapsloven § 3-3b redegjøre for sine prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyring.

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har vedtatt at selskapet skal følge Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse av 4. desember 2007, sist revidert 23. oktober 2012, med de forbehold og tilpasninger som følger av at SpareBank 1 Gruppen AS har få aksjonærer, og at aksjen ikke er børsnotert eller gjenstand for regelmessig omsetning.

Anbefalingen er fastsatt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES), og anbefalingen er tilgjengelig på www.nues.no.

I henhold til anbefalingens pkt. 1 skal styret gi en samlet redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse i årsberetningen eller i dokumentet det er henvist til i årsberetningen. Nedenfor følger styrets redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse.

Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Med utgangspunkt i selskapets hovedstrategi er det utformet mål, strategier og verdier som skal legges til grunn ved styringen av selskapet. Virksomheten drives for øvrig i henhold til norsk lov, offentlige tillatelser og interne regler.

Styret har klargjort selskapets verdigrunnlag, og i samsvar med det fastsatt etiske retningslinjer. Det er også fastsatt egne instruksjoner for styret og administrerende direktør. Enkelte overordnede styringsprinsipper, aksjonærrettigheter og -plikter fremgår også av aksjonæravtale.

Styret har utformet retningslinjer for samfunnsansvar.

Virksomhet

Selskapets formål er i vedtektene angitt på følgende måte: «Selskapets formål er å eie aksjer i foretak som etter sine vedtekter skal tilby særlige finansielle tjenester, herunder forsikrings- og verdipapirfondstjenester. Selskapet kan også eie aksjer i selskap som skal utvikle, eie og/eller distribuere programvare- og informasjonsteknologi, markedsføringstjenester, produkter, lisenser, varemerke og andre immaterielle rettigheter, samt utøve virksomhet i tilknytning til dette.»

Styret i selskapet har fastsatt klare mål og strategier for virksomheten.

Selskapets mål og hovedstrategier fremgår av årsrapporten for 2012.

Selskapskapital og utbytte

Egenkapitalen i selskapet og konsernet tilfredsstiller de krav som følger av lov og forskrifter, og er tilpasset selskapets mål, strategi og risikoprofil.

Styret har fastsatt en klar og forutsigbar utbyttepolitikk for selskapet.

Det foreligger ikke styrefullmakter til kapitalforhøyelse eller kjøp av egne aksjer.

Likebehandling av aksjeeiere og transaksjoner med nærstående

Selskapet har bare én aksjeklasse.

Likebehandling av aksjeeiere er sikret via vedtekter, styreinstruks, etiske retningslinjer og aksjonæravtaler. Transaksjoner med nærstående forutsettes å skje til markedsmessige vilkår.

Selskapet har ikke etablert tilbakekjøpsprogram for egne aksjer.

Styret har ikke fastsatt retningslinjer i tillegg til styreinstruksens habilitetsregler og etiske retningslinjer som sikrer at styremedlemmer og ledende ansatte melder fra til styret hvis de direkte eller indirekte har en vesentlig interesse i en avtale som inngås av selskapet.

Fri omsettelighet

Selskapets aksjer er ikke fritt omsettelige. Ved enhver overdragelse av aksjer har de øvrige aksjonærer forkjøpsrett på ellers like vilkår. Hovedbegrunnelsen for omsetningsbegrensningen er at selskapets aksjer ikke er børsnotert, og at selskapet inngår som en del av SpareBank 1-alliansen.

Generalforsamling

SpareBank 1 Gruppen AS har en konsentrert aksjonærstruktur og erfaringsmessig er nærmere 100 % av aksjene representert på generalforsamlingene. Selskapet søker å tilrettelegge og avvikle generalforsamlingene i samsvar med Norsk anbefaling, men for et selskap med få

aksjonærer, svært liten omsetning i aksjen og hvor samtlige aksjonærer og aksjonærgrupperinger er representert i styret, er det hensiktsmessig å foreta visse tilpasninger i forhold til anbefalingen.

Valgkomité

Selskapet har en valgkomité, og dette er vedtektsfestet. I henhold til vedtektene skal valgkomiteen bestå av representantskapets leder og nestleder samt styrets leder. Valgkomiteen begrunner ikke sine innstillinger, og mottar ikke særskilt godtgjørelse. Det er i aksjonærvtale og ved etablert praksis gitt føringer om valg av styremedlemmer og øvrige tillitsvalgte i selskapet. Det er derfor ikke behov for at generalforsamlingen fastsetter retningslinjer for valgkomiteen.

Representantskap og styre, sammensetning og uavhengighet

Finansinstitusjoner har som hovedregel ikke bedriftsforsamling, men i mange tilfeller skal de ha representantskap. Representantskapet har i hovedsak de samme oppgaver og funksjon som en bedriftsforsamling. SpareBank 1 Gruppen AS har representantskap.

Representantskapet er sammensatt av representanter for kunder til selskaper i konsernet, samt representanter for aksjonærene og de ansatte.

SpareBank 1 Gruppen AS med datterselskaper inngår som del av SpareBank 1-alliansen, og dette preger også styrets sammensetning. Styret er sammensatt av representanter fra aksjonærene og de ansatte. Samtlige aksjonærer og aksjonærgrupperinger er representert i styret. Representantskapet velger styrets leder. Sammensetningen er nærmere omtalt i eget avsnitt i årsrapporten.

Selskapet har ingen enkeltpersoner som aksjonærer, og følgelig heller ingen styremedlemmer som personlig eier aksjer i selskapet.

Styrets arbeid

Styret utøver sitt arbeid i henhold til lov, vedtekter samt fastsatte instruks og retningslinjer. Styret har også fastsatt instruks for administrerende direktør. Styret følger opp internkontrollen i samsvar med forskrift og instruks fastsatt av Finanstilsynet, og har også opprettet egen internrevisjon i konsernet.

Styret kan i henhold til styreinstruksen opprette særskilte utvalg og komiteer, men kan normalt ikke delegere beslutningskompetanse til slike utvalg eller komiteer. Styret besluttet i 2008 å opprette revisjonsutvalg og kompensasjonsutvalg.

Styret foretar en årlig evaluering av sitt arbeid og kompetanse.

Risikostyring og intern kontroll

SpareBank 1 Gruppen AS er som finansinstitusjon underlagt detaljerte regler for risikostyring og intern kontroll. Det gis en beskrivelse av selskapets risikostyring og interne kontroll i styrets årsberetning.

Styret har utformet retningslinjer for samfunnsansvar.

Godtgjørelse til styret

Styrets godtgjørelse fremgår av notene til årsregnskapet. Godtgjørelsen er ikke resultatavhengig. Det er ikke utstedt opsjoner til styremedlemmer.

Godtgjørelse til ledende ansatte

Godtgjørelse til administrerende direktør og ledende ansatte fremgår av noter til årsregnskapet. Styret har fastsatt retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte.

Opplysninger om bonusordninger for administrerende direktør og ledende ansatte er også gitt i note til regnskapet.

Det er ikke etablert opsjonsordninger i selskapet.

Informasjon og kommunikasjon

Selskapet tilstreber en åpen informasjonspolitikk overfor markedet. Styret har for øvrig ikke fastsatt retningslinjer for rapportering av finansiell og annen informasjon til markedet. Selskapet publiserer finansiell kalender på selskapets Investorblogg. Pressemeldinger legges ut på selskapets Investorblogg. Regnskapsinformasjon herunder årsregnskap presenteres på Investorbloggen etter avholdt generalforsamling.

Styret har ikke fastsatt retningslinjer for selskapets kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen. Samtlige aksjonærer og aksjonærgrupperinger er representert i selskapets styre, og mottar således samme informasjon fra selskapet i egenskap av styremedlemmer.

Selskapsovertakelse

Norsk anbefalings regler på dette området anses for å være aktuell for SpareBank 1 Gruppen AS på grunn av aksjonær- og styresammensetning.

Revisor

Revisor er omtalt i eget avsnitt. Styret har ikke fastsatt retningslinjer for ledelsens adgang til å benytte ekstern revisor til andre tjenester enn revisjon. Revisors rådgivningsvirksomhet er imidlertid som det fremgår av notene til årsregnskapet på beskjedent nivå.

Styret har avholdt ett møte med revisor uten at administrerende direktør eller andre fra den daglige ledelse var til stede.

Styrets retningslinjer for samfunnsansvar

Innledning

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har vedtatt at selskapet skal følge Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse av 4. desember 2007, sist revidert 23. oktober 2012, med de forbehold og tilpasninger som følger av at SpareBank 1 Gruppen AS har få aksjonærer, og at aksjen ikke er børsnotert eller gjenstand for regelmessig omsetning.

Anbefalingen inneholder rammer for virksomhetens ansvar for mennesker, samfunn og miljø som påvirkes av virksomheten, med vekt på menneskerettigheter, antikorrupsjon, arbeidstakerforhold, HMS, diskriminering, samt miljømessige forhold. Anbefalingen utgjør rammen for styrets retningslinjer for samfunnsansvar i SpareBank 1 Gruppen.

SpareBank 1 Gruppens virksomhet er basert på bred tillit og transparens i forholdet til viktige grupper og personer, som kunder, ansatte, eiere/aksjonærer, nasjonale/internasjonale myndigheter og organer, samt fra samfunnet som helhet.

SpareBank 1 Gruppen arbeider med å utvikle et eget rammeverk for verdier og ledelse som skal sørge for at vi har nødvendig kvalitet, nærhet, dyktighet og etisk tilnærming til alle oppgaver og tjenester. Rammeverket skal gjelde for hver enkelt medarbeider, og dermed samlet for hele virksomheten. Rammeverket vil også gjelde for konsernets fulle virksomhet og alle heleide datterselskaper.

Gjennom både en strategisk og en operasjonell inngang til samfunnsansvar har SpareBank 1 Gruppen et aktivt forhold til både et langsiktig rammeverk for området, og hvordan dette knyttes til det daglige arbeidet. SpareBank 1 Gruppen er nært knyttet til SpareBank 1-bankene, og har dermed en strategisk tilnærming relatert til å skape forretningsmuligheter og å bidra positivt til en bærekraftig samfunnsutvikling, både lokalt, regionalt og nasjonalt. Dette rammeverket gjenspeiles også i virksomhetens visjon og verdier, og i de rullerende og operative planene. SpareBank 1 er også, både gjennom omdømmeundersøkelser og tilbakemeldinger fra interessentene, anerkjent som en aktiv samfunnsaktør. Denne rollen er også et gjennomgangstema i vår markedskommunikasjon.

SpareBank 1 Gruppen har følgende definisjon på

samfunnsansvar: «Vi forplikter oss til å bidra til en bærekraftig økonomisk utvikling sammen med våre ansatte, deres familier, lokalsamfunnet og samfunnet generelt for å øke livskvaliteten for folk flest». Dette arbeidet bygger på fire hovedprinsipper:

- økonomisk vekst,
- miljømessig balanse,
- sosial fremgang og
- positiv innflytelse i samfunnet

SpareBank 1 Gruppen skal skape finansielle verdier, og verdiskapingen skal være i tråd med en bærekraftig utvikling. Samfunnsansvar handler derfor om hvordan verdiene skapes.

SpareBank 1 Gruppen forplikter seg til å ta hensyn til hvordan konsernets atferd påvirker mennesker, miljø og samfunn. Dette ansvaret stiller krav utover lovgivningen som finansmarkedet er underlagt. Samfunnsansvar dekker alt fra kapitalforvaltning og investeringer til inkluderende arbeidsliv og arbeidstakerrettigheter.

Samfunnsansvar dreier seg også om svindel- og skadeforebyggende tiltak, sikring av liv, helse og verdier, gode produkter til kundene, forretningsetikk, miljømessig påvirkning, kredittpolitikk, holdningsskapende arbeid og lokalt engasjement.

Å ta et aktivt samfunnsansvar innebærer å ha et langsiktig perspektiv, samt å se konsekvenser av virksomheten i samfunnet.

SpareBank 1 Gruppen har en begrenset påvirkning på miljøet rundt seg, både direkte og indirekte. Dette gjelder blant annet gjennom avfall, energibruk, reisevirksomhet, transport, materialvalg, innkjøp og vannforbruk.

SpareBank 1 Gruppen utarbeider årlig et klimaregnskap basert på det samlede energiforbruket knyttet til daglig drift av virksomheten. Klimaregnskapet blir publisert på konsernets IR- og presseblogger.

Styrets retningslinjer for samfunnsansvar

Retningslinjene er direkte knyttet til SpareBank 1 Gruppens strategiske rammeverk, vår visjon, våre verdier og våre prinsipper for ledelses- og medarbeideransvar. Det strategiske rammeverket hensyntar

konsekvensene av vår virksomhet, og har samfunnsansvar som en bærebjelke, basert på en aktiv holdning til tradisjonelle sparebankverdier. Samfunnsansvar skal ligge som en ramme for våre beslutninger og være med som refleksjonsgrunnlag i alle prosesser og prosjekter.

- SpareBank 1 Gruppens totale virksomhet skal preges og gjenkjennes gjennom høy etisk standard. Vår innretning er primært lokal/regional, men vi er også forpliktet til å se an konsekvenser og tiltak i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv
- Virksomhetens strategi og planer skal reflektere klare mål knyttet til etikk, sosiale effekter og miljømessige konsekvenser. Dette skal kombineres med en sunn, kommersiell holdning knyttet til lønnsomhet og vekst
- Virksomheten stiller klare krav til ledere, medarbeidere og samarbeidspartnere knyttet til samfunnsansvar og etikk – reflektert gjennom avtaler og generelle retningslinjer
- Virksomheten skal ha en aktiv holdning til HMS og arbeidstakerforhold – utover de lovmessige rammene
- Virksomheten skal ha en aktiv holdning for å hindre diskriminering i alle dimensjoner
- Virksomhetens innovasjon, vekst, endringer og utvikling skal preges av en aktiv holdning til samfunnsansvar og etikk
- Virksomhetens kapitalforvaltning skal ha egne rammer knyttet til samfunnsansvar og etikk
- Virksomhetens miljøregnskap skal være en aktiv bidragsyter for langsiktig å redusere miljøbelastningen fra virksomheten

- Virksomheten vil innta en klar og proaktiv rolle for å hindre at virksomheten blir misbrukt eller bidrar til kriminalitet eller andre samfunnsskadelige aktiviteter
- SpareBank 1 Gruppen vil, innenfor rammene av anerkjente standarder for eierstyring og virksomhetsledelse, bidra til en transparent og tilgjengelig struktur for styring og kundefølgning
- SpareBank 1 Gruppen skal omtale samfunnsansvar i styrets årsberetning

Vedtatte rammeverk som underbygger retningslinjene

- SpareBank 1 Gruppens rammeverk for eierstyring og selskapsledelse
- SpareBank 1 Gruppens strategiske og rullerende planer, inneholdende visjon, verdier og prinsipper for ledelses- og medarbeideransvar
- SpareBank 1 Gruppens etiske retningslinjer
- SpareBank 1 Gruppens årlige og rullerende miljøregnskap
- SpareBank 1 Gruppens regelverk for varsling
- SpareBank 1 Gruppens innkjøpspolicy
- SpareBank 1 Gruppens datterselskapers investeringspolicy
- SpareBank 1 Gruppens styreberetning, som årlig oppdaterer status for konsernet knyttet til «Eierstyring og selskapsledelse»

Implementering og oppfølging av retningslinjene

SpareBank 1 Gruppens konsernledelse er ansvarlig for implementering og operativ oppfølging av retningslinjene.

Revisjonsutvalget

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har et revisjonsutvalg bestående av fire av styrets medlemmer. Utvalget består av leder Arne Austreid (adm. dir. SpareBank 1 SR-Bank ASA), Richard Heiberg (adm. dir. Sparebanken Hedmark), Tor-Arne Solbakken (nestleder i LO) og Knut Bekkevold (hovedtillitsvalg SpareBank 1 Gruppen AS). Revisjonsutvalgets sekretær er Brigitte Ninauve (økonomidirektør i SpareBank 1 Gruppen AS)

Revisjonsutvalgets overordnede funksjon er å føre en uavhengig kontroll med selskapets finansielle rapportering og kontrollsystemer. Revisjonsutvalget skal samlet ha den kompetanse som ut fra konsernets organisasjon og virksomhet er nødvendig for å ivareta sine oppgaver. Minst ett av utvalgets medlemmer må ha kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon. Revisjonsutvalgets formål, oppgaver og funksjoner er fastsatt i samsvar med internasjonale regler og standarder, og også i samsvar med lovendringene som følge av implementering av EUs revisjonsdirektiv.

Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret, og det har i utgangspunktet

ikke selvstendig beslutningskompetanse. Revisjonsutvalgets oppgave er blant annet å påse at konsernet har uavhengig og effektiv intern og ekstern revisjon, og at risikostyringssystemer fungerer effektivt i konsernet, samt føre tilsyn med regnskapsavleggelsen.

Revisjonsutvalget gjennomgår blant annet drifts-, kvartalsrapportering, årsregnskap og risikorapportering før behandling i styret. Utvalget vurderer særskilt spørsmål vedrørende tolkning og overholdelse av regnskapsprinsipper og -praksis. Revisjonsutvalget går også gjennom en verdivurdering av samtlige selskaper i SpareBank 1 Gruppen konsernet minst en gang i året. I sine gjennomganger har utvalget diskusjoner med både ledelsen, intern og ekstern revisor. Minst en gang i året har utvalget møte med ekstern revisor uten tilstedeværelse av administrasjonen.

Revisjonsutvalget har holdt åtte møter i perioden april 2012 til og med mars 2013.

Vedlagt følger en tabell over revisjonsutvalget sine fokusområder:

REVISJONSUTVALGET SINE FOKUSOMRÅDER:

Finansiell rapportering:

- Vurdere egnetheten av regnskapsprinsippene
- Etablere regler for informasjonsplikt
- Kvalitetssikre overgang til nye regnskapsprinsipper
- Følge opp nyetablerte selskap
- Gjennomgang av store vurderingsposter i regnskapet som goodwill, utsatt skattefordel og annet

Risk management og internkontroll:

- Gjennomgå risikostyring og compliance i konsernet
- Forstå områder identifisert som nøkkelrisiko (key risk)
- Vurdere effektiviteten av etablerte kontroller
- Mislighetsrisiko
- Omorganisering i konsernet

Ekstern revisjon:

- Revisjonsutvalget skal avgi uttalelse til valg av revisor til valgkomiteen. Revisor velges på generalforsamling
- Diskutere omfanget av revisjon
- Vurdere revisors uavhengighet
- Gjennomgå vesentlige revisjonsfunn
- Kvalitetssikre revisors arbeid

Intern revisjon:

- Fastsette arbeidsoppgaver, rapporteringslinje og angi ressurser
- Diskutere omfanget av intern revisjonen
- Komme med innspill på fokusområder
- Vurdere effektiviteten
- Følge opp anbefalinger fra intern revisjon

Kompensasjonsutvalget

Kompensasjonsutvalget i SpareBank 1 Gruppen har i mandat å:

- Innstille til styret i saker som gjelder lønn og øvrige ansettelsesbetingelser for administrerende direktør
- Gi råd til administrerende direktør i saken som gjelder lønn og øvrige ansettelsesbetingelser til de som rapporterer til administrerende direktør

Kompensasjonsutvalget består av tre styremedlemmer og ledes av styrets leder.

I 2012 har kompensasjonsutvalget bestått av:

- Perioden 1. januar 2012 til og med 24. april 2012
Arne Austreid (leder av utvalget), Richard Heiberg og Tor-Arne Solbakken
- Fra og med 24. april 2012
Finn Haugan (leder av utvalget), Per Halvorsen og Steinar Karlsen

Administrasjonen ved Lars Kåre Smith i SpareBank 1 Gruppen har i 2012 ivaretatt sekretærfunksjonen.

Det er i 2012 avholdt tre møter i kompensasjonsutvalget. I møtene ble følgende saker behandlet:

- Bonusutbetaling for 2011 til Kirsten Idebøen
- Regulering av lønn per 1. januar 2012 for Kirsten Idebøen og kriterier for bonus for 2012
- Lønnsnivå for ledere som rapporterer til Kirsten Idebøen – orientering
- Godtgjørelsesordninger i ODIN Forvaltning AS – orientering
- Praktisering av godtgjørelsesordninger i SpareBank 1 Gruppen – rapport for 2011
- Brev fra Ernst & Young AS etter foretatt gjennomgang av godtgjørelsesordninger i SpareBank 1 Gruppen

Det er utover dette ikke lagt fram saker til behandling i kompensasjonsutvalget.

Proforma regnskap for SpareBank 1-alliansen

Nedenstående resultatregnskap og balanse er en sammenslåing av regnskapene til eierbankene, BN Bank konsern, SpareBank 1 Gruppen konsern, Bank 1 Oslo Akershus konsern, SpareBank 1 Boligkreditt AS, og SpareBank 1 Næringskreditt AS. Det sammenslåtte regnskapet er ikke et konsernregnskap i samsvar med gjeldende regnskapslovgiving og regnskapsstandarder. Bankenes bokførte eierandel i SpareBank 1 Gruppen AS, Bank 1 Oslo Akershus AS, BN Bank ASA, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS er eliminert. Dessuten er inntekter fra eierinteresser i de nevnte selskapene eliminert.

RESULTATREGNSKAP

MNOK	2012	2011
Renteinntekter og lignende inntekter	27 082	25 768
Rentekostnader og lignende kostnader	-18 915	-17 794
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	8 167	7 974
Utbytte og andre inntekter fra verdipapirer med variabel avkastning	1 366	1 365
Inntekter fra banktjenester	4 279	3 775
Kostnader ved banktjenester	-535	-780
Netto gevinster/tap på verdipapir og valuta	3 080	167
Andre driftsinntekter	10 002	9 333
Resultat før driftskostnader	26 359	21 834
Lønn og generelle administrasjonskostnader	-7 807	-7 275
Avskrivninger	-506	-460
Andre driftskostnader	-2 159	-1 904
Andre kostnader	-8 838	-6 528
Resultat før tap	7 049	5 667
Tap på utlån, garantier mv	-876	-632
Gevinst/tap på eiendeler som holdes på lang sikt	14	-3
Resultat før ekstraordinære poster og skatt	6 187	5 032
Skatt, ekstraordinære poster og minoritetsinteresser	-1 856	-1 173
Resultat etter skatt	4 331	3 859

BALANSE

MNOK	2012	2011
Kontanter og fordringer på sentralbanker	4 546	7 795
Utlån til og fordring på kredittinstitusjoner	16 242	12 549
Utlån til kunder	590 735	541 250
Verdipapirer	142 212	126 029
Varige driftsmidler	3 068	3 165
Andre eiendeler, inkl. overtatte eiendeler og eierinteresser i tilknyttede selskap	17 384	19 414
Forskuddsbetalinger og opptjente ikke forfalte inntekter	269	227
Sum eiendeler	774 456	710 429
Gjeld til kredittinstitusjoner	34 549	40 538
Innskudd fra og gjeld til kunder	294 926	278 677
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	335 250	292 322
Annen gjeld	13 181	10 976
Påløpne kostnader og forskuddsbetalte inntekter	151	918
Avsetninger til forpliktelser og kostnader	36 224	32 693
Ansvarlig lånekapital	15 578	13 014
Sum gjeld	729 859	669 138
Minoritetsinteresser	86	146
Egenkapital, inkl. periodens resultat	44 511	41 145
Sum gjeld og egenkapital	774 456	710 429

